

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V
BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105003/I/2017/3609864109

**ORGANIZOVANÝ ZLOČIN A JEHO VPLYV
NA BEZPEČNOSŤ EURÓPSKEJ ÚNIE**

Diplomová práca

2017

Bc. Tomáš Salíni

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V
BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**ORGANIZOVANÝ ZLOČIN A JEHO VPLYV
NA BEZPEČNOSŤ EURÓPSKEJ ÚNIE**

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia

Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: Ing. Ladislav Čeri, PhD.

Bratislava 2017

Bc. Tomáš Saláni

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Ďakujem môjmu školiteľovi Ing. Ladislavovi Čerimu, PhD. za odborné vedenie a cenné rady, ktoré mi poskytol pri vypracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

SALÍNI, Tomáš: *Organizovaný zločin a jeho vplyv na bezpečnosť Európskej únie* . – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov, Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Ladislav Čeri, PhD. – Bratislava: FMV, 2017, 92 s.

Cieľom záverečnej práce je zhodnotenie fenoménu organizovaného zločinu a objasnenie boja Európskej únie s týmto okruhom kriminálnej činnosti. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje 5 príloh. Prvá kapitola je venovaná základným pojmom spájaným s bezpečnosťou a organizovaným zločinom. Druhá kapitola popisuje metodologický aparát použitý pri výskume. V ďalšej časti sú vymedzené jednotlivé druhy organizovaného zločinu. Štvrtá kapitola charakterizuje vzťah Európskej únie k organizovanej kriminalite a boj proti týmto zločinom. Záverečná kapitola zhodnocuje a predpovedá boj Slovenskej republiky s vybraným druhom organizovaného zločinu (kyberkriminalitou). Výsledkom riešenia danej problematiky je objasnenie fenoménu organizovaného zločinu a jeho vplyvu na bezpečnosť Európskej únie.

Kľúčové slová:

bezpečnosť, Európska únia, organizovaný zločin, organizovaná kriminalita, organizovaná zločinecká skupina, kyberkriminalita

ABSTRACT

SALÍNI, Tomáš: *Organised crime and its impact on the security of the European Union*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations, Department of International Political Relations. – Tutor: Ing. Ladislav Čeri, PhD. – Bratislava: FMV, 2017, 92 p.

The aim of the work is to define the phenomena of organised crime and to clarify the measures of the European Union against this sort of criminal activity. The work is divided into five chapters. It contains 5 attachments. The first chapter is devoted to the definition of the main terms related to the security or the organised crime. The second chapter clarifies methodology and methods used by the research. In the next section the various types of organised crime are clarified. The fourth chapter characterises the approach of the European Union to the organised crime and to the fight against this sort of crimes. The final chapter deals with and predicts the fight of the Slovak Republic against the particular kind of organised crime (cybercrime). The result of the issue is description of the phenomenon organised crime and its impact on the security of the European Union.

Key words:

security, European Union, organised crime, organised criminal group, cybercrime

OBSAH	str.
Zoznam použitých skratiek	9
Úvod	11
1 Vymedzenie základných pojmov	13
1.1 Vymedzenie bezpečnosti	13
1.2 Vymedzenie organizovaného zločinu	18
1.2.1 Právne vymedzenie organizovaného zločinu v Slovenskej republike	19
1.2.2 Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu	20
1.2.3 Rôznorodosť definícií medzinárodného organizovaného zločinu	21
1.3 Charakteristické črty organizovaného zločinu	22
1.3.1 Porovnanie organizovaného zločinu s vybranými pojmami bezpečnostných štúdií	25
1.3.2 Aktéri organizovaného zločinu	28
2 Metodika práce a metódy skúmania	31
3 Druhy medzinárodného organizovaného zločinu	32
3.1 Kriminalita proti osobám	32
3.2 Nelegálna výroba a distribúcia drog	37
3.3 Finančná kriminalita a ďalšie druhy ekonomickej trestnej činnosti	40
3.4 Organizované lúpeže, krádeže a nelegálne obchodovanie s rôznymi komoditami	42
3.5 Počítačová kriminalita	43
3.6 Nelegálna proliferácia zbraní	47
3.7 Pranie špinavých peňazí	48
3.8 Korupcia	50
4 Európska únia a organizovaný zločin	53
4.1 Akčný plán boja proti organizovanej kriminalite	53
4.2 Miléniová stratégia EU na prevenciu a kontrolu organizovaného zločinu	55
4.3 Haagsky program	57

4.4 Európska globálna stratégia	60
4.5 Vybraní aktéri boja EU proti organizovanému zločinu	62
4.5.1 Europol	62
4.5.2 Eurojust	64
4.5.3 FATF	65
4.5.4 UNODC	65
5 Vízia boja Slovenskej republiky s vybraným problémom organizovaného zločinu v rámci EU	68
5.1 Predikcia vývoja kyberkriminality	68
5.2 Boj Slovenskej republiky s kyberkriminalitou	70
5.3 Predikcia budúceho boja Slovenskej republiky s kyberkriminalitou	76
Záver	79
Zoznam použitej literatúry	81
Prílohy	93

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CERT/CSIRT	Národná jednotka pre riešenie incidentov (v oblasti kyberkriminality)
ČR	Česká republika
EEAS	Európska služba pre vonkajšiu činnosť
EMCDDA	Európske monitorovacie centrum pre drogy a závislosť na drogách
ESPAD	Štúdiá o alkohole a drogách na európskych školách
ESS	Európska bezpečnostná stratégia
EU	Európska únia
EUCPN	Európska sieť na predchádzanie trestnej činnosti
FATF	Jednotka pre zásah v oblasti finančných podvodov
FBI	Federálny úrad pre vyšetovanie
FRONTEX	Európska agentúra pre manažment a operatívnu spoluprácu na externých hraniciach členských štátov EU
HDP	Hrubý domáci produkt
HIV	Vírus nedostatku ľudskej imunity
IMO	Medzinárodná námorná organizácia
IOCTA	Posudok o hrozbe internetového organizovaného zločinu
ISIS	Islamský štát
ISS	Stratégia vnútornej bezpečnosti Európskej únie
IT	Informačné technológie
KIT	Komunikačné a informačné technológie
MASP	Viacročný strategický plán
Mil.	Milión
Mld.	Miliarda
MMF	Medzinárodný menový fond
NATO	Organizácia severoatlantickej zmluvy

OAP	Operačný akčný plán
OCCRP	Projekt pre hlásenie organizovaného zločinu a korupcie
OSN	Organizácia spojených národov
PC	Osobný počítač
SOCTA	Posudok EU o hrozbe vážneho organizovaného zločinu
SR	Slovenská republika
SZBP	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
TESAT	Správa o aktuálnom terorizme a trendoch jeho vývoja
UNODC	Kancelária OSN pre drogy a zločin
USA	Spojené štáty americké
USD	Americký dolár
WMD zbrane	Zbrane hromadného ničenia
WTC	Svetové obchodné centrum
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

ÚVOD

Európu môžeme pokladať z hľadiska vojen počas nedávnej minulosti za pomerne bezpečnú (s výnimkou krízy na Ukrajine). Avšak „v súčasnosti sa pohybuje v EU okolo 4000 skupín organizovaného zločinu s odhadovaným celkovým počtom členov 40 000.“¹ Absencia vojny ešte zďaleka neznamená absolútnu bezpečnosť. Ako sa dozvieme v našej práci, poznáme aj nevojenskú bezpečnosť, ktorú priamo ovplyvňuje aj organizovaný zločin. Ide o množinu veľmi rôznorodých kriminálnych činností, ktoré na prvý pohľad nemajú medzi sebou žiaden súvis. Pravdou však je, že najväčšie a najsilnejšie zločinecké skupiny ovládajú viaceré oblasti organizovanej kriminality, čo maximalizuje ich zisky.

Cieľom našej práce je zhodnotenie fenoménu organizovaného zločinu a objasnenie boja Európskej únie s týmto okruhom kriminálnej činnosti. Na dosiahnutie vytýčeného cieľa bude potrebná analýza jednotlivých oblastí organizovaného zločinu, ako aj jednotlivých krokov EU pre boj s týmto fenoménom. Za účelom hĺbkovej analýzy a dôslednejšieho poznania problematiky následne v závere práce zúžime problém na jednu oblasť a jednu krajinu. V súvislosti s našou témou a v nadväznosti na uvedený citát sa pokúsime overiť dve hypotézy. **Hypotéza číslo 1:** Európska únia nie je schopná zamedziť organizovanému zločinu na svojom území. Druhú hypotézu overíme v záverečnej časti, v ktorej sa pokúsime o predikciu boja Slovenskej republiky s kyberkriminalitou. **Hypotéza číslo 2:** Slovenská republika je pripravená čeliť budúcim kybernetickým bezpečnostným hrozbám.

Naša práca bude rozdelená do 5 kapitol. V prvej kapitole sa pokúsime o teoretické vymedzenie našej problematiky. Keďže patrí organizovaná kriminalita do bezpečnostnej problematiky, ako prvú vymedzíme práve bezpečnosť a pojmy s ňou súvisiace. Následne pristúpime ku charakteristike samotného organizovaného zločinu, či už z hľadiska terminológie, alebo charakteristických črt tohto fenoménu. Pokúsime sa o porovnanie organizovaného zločinu s ďalšími vybranými pojmami bezpečnostných štúdií. Pre komplexné pochopenie problematiky je taktiež potrebné vymedziť aktérov organizovaného zločinu. Druhá kapitola popíše metodologický aparát použitý pre účely nášho výskumu.

Nakoľko pojem „organizovaný zločin“ obsahuje pomerne široké spektrum rôznych kriminálnych oblastí, pokúsime sa v tretej kapitole priblížiť tie najvýznamnejšie z nich.

Je zjavné, že prvé tri kapitoly nám poskytnú objasnenie organizovaného zločinu ako takého. Nakoľko je našou snahou skúmanie vplyvu organizovanej kriminality na

¹ LUNDE, P.: *Organizovaný zločin*, 2009, s. 12.

bezpečnosť EU, budeme tejto problematike venovať 4. kapitolu našej práce. V tej si priblížime najvýznamnejšie dokumenty z prostredia EU, ktoré prispeli k tvorbe súčasného rámca boja proti organizovanej kriminalite a kľúčových aktérov tejto politiky.

V 5. kapitole sa pokúsime o aplikáciu zisteného na Slovenskú republiku. Nakoľko je problematika organizovaného zločinu veľmi široká, zúžime ju na jednu konkrétnu oblasť. Kvôli rastúcej aktualite problému sme si vybrali kyberkriminalitu. Budeme teda skúmať boj SR s kybernetickým zločinom a pokúsime sa o predikciu tohto boja v budúcnosti.

1 VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV

Organizovaný zločin je pomerne rôznorodým fenoménom. Často býva zamieňaný s terorizmom alebo inými druhmi zločinu. Vymedzenie pojmového aparátu je nevyhnutné pre naše ďalšie skúmanie vplyvu organizovaného zločinu na bezpečnosť Európskej únie. V prvej kapitole sa venujeme objasneniu pojmov „bezpečnosť“ a „organizovaný zločin“, rovnako ako jeho porovnaniu s inými vybranými pojmami bezpečnostných štúdií.

1.1 Vymedzenie bezpečnosti

Bezpečnosť ako taká nemá jednotnú definíciu. Množstvo odborníkov v danej oblasti uvádza vlastné charakteristiky bezpečnosti. Volner charakterizuje bezpečnosť ako: „*konkrétne-historický, dynamický, relatívny, rôznorodý, mnohoraký, mnohotvárný a viacúrovňový fenomén.*“² Taktiež poukazuje na fakt, že bezpečnosť je *sociálny fenomén*. Bezpečnosť možno chápať aj ako istý druh *stavu*, do ktorého sa dostali ľudia a spoločnosti ľudí. Volner ďalej popisuje bezpečnosť ako fenomén *dynamický, relatívny a vždy konkrétny*.³ Uvedené vymedzenie pojmu má prevažne deskriptívny charakter, založený na výpočte vlastností opisovanej veličiny.

Eichler charakterizuje bezpečnosť pomocou iného prístupu k problematike. Rozlišuje negatívne a pozitívne vymedzenie. Negatívne definuje bezpečnosť ako „*neprítomnosť či neexistenciu hrozby.... Bezpečnosť je opakom stavu ohrozenia, ktorý vyplýva z existencie a vzájomnej interakcie aktérov, ktorí majú protichodné preferencie a sú odhodlaní k ich dosiahnutiu použiť aj silu, či už politickú, hospodársku alebo aj vojenskú.*“⁴ Pozitívne vymedzenie sa vždy vzťahuje ku konkrétnemu objektu. V tomto zmysle: „*bezpečný je ten subjekt, ktorý je mimo dosah priamych a naliehavých hrozieb, alebo ktorý je pred možnými hrozbami spoľahlivo chránený.*“⁵

Škvrnda vo svojej publikácii uvádza: „*V sociálnofilozofickom pohľade sa za bezpečnosť považuje predovšetkým ochrana života, vytvorenie podmienok na dôstojné podmienky existencie jednotlivcov a sociálnych skupín a ich sebarealizáciu. V tomto pohľade sa bezpečnosť chápe nielen ako potreba, ale považuje sa za hodnotu a môže predstavovať aj cieľ činnosti subjektu.*“⁶ Uvedená definícia odzrkadľuje chápanie bezpečnosti v sociálnom myslení. Ako uvádza Hofreiter: „*Bezpečnosť sama o sebe je*

² VOLNER, Š.: *Bezpečnosť v 21. storočí*, 2010, s. 19.

³ Ibid, s. 19. - 22.

⁴ EICHLER, J.: *Medzinárodná bezpečnosť na počátku 21. storočia*, 2006, s. 7.

⁵ Ibid, s. 7.

⁶ ŠKVRNDA, F., PAWERA, R., WEIS, P.: *Medzinárodná bezpečnosť*, 2008, s. 18.

zložitý, vnútorne štrukturovaný, multifaktorový a hierarchizovaný fenomén, ktorého obsah, štruktúra i funkcie presahujú hranice nielen jedného vedného odboru (napr. vojenská veda, policajná veda), ale dokonca i celých vedných oblastí (spoločenských, prírodných, technických a i.).“⁷

Už z uvedeného vyplýva, že jednotná charakteristika bezpečnosti v odborných kruhoch absentuje. Na problematiku bezpečnosti možno v súčasnosti nazerať z rôznych perspektív. Autori sa však zhodujú na vývoji chápania pojmu „bezpečnosť“. *„Bezpečnosť bola od vzniku štátneho usporiadania spoločnou otázkou spojenou v prvom rade s mocou a bohatstvom. Spojenie bezpečnosti s mocou a bohatstvom viedlo k tomu, že sa rôznymi spôsobmi začala prelínať aj s ďalšími oblasťami spoločenského života a stala sa súčasťou mnohých spoločenských vzťahov a činností, ale zachovala si špecifické črty podmienené jej úzkym spojením s násilím, najmä ozbrojeným.“⁸*

Škvrnda uvádza, že vo vývoji možno badať dva základné prístupy k bezpečnosti. Klasický prístup je spojený prevažne s obranou štátu, obyvateľov, územia a hodnôt. Schopnosť brániť štát v minulosti spočívala vo vojenskej dimenzii. V popredí teda stál konfrontačný charakter zaistenia bezpečnosti štátu. Samotná bezpečnosť bola vnímaná ako absencia vojen a ozbrojených konfliktov a ich hrozieb.⁹ Klasické vnímanie nami skúmaného pojmu teda nasledovalo realistickú paradigmu založenú na vojenskej sile ako hlavnom prostriedku moci v medzinárodných vzťahoch.

Po konci Studenej vojny však hrozba ozbrojeného konfliktu celosvetového rozmeru ustúpila do úzadia, čo dalo priestor vzniku nového poňatia bezpečnosti. Hough rozlišuje tzv. „rozširovateľov“ a „prehlbovateľov“ vnímania bezpečnosti. Rozširovatelia sa snažili presadiť doplnenie pojmu o nevojenské hrozby, ktoré môžu ohroziť štát. Prehlbovatelia (prevažne z prúdov pluralizmu a sociálneho konštruktivismu) sa pokúšali presadiť vnímanie bezpečnosti aj v náväznosti na jednotlivca, nie len štát.¹⁰

Na posun vo vnímaní bezpečnosti poukazuje aj prieskum Philipa Manigarta z roku 2001. Cca 16 000 obyvateľov krajín Európskej únie posudzovalo svoj strach z jednotlivých bezpečnostných hrozieb. Až 77% opýtaných potvrdilo, že má obavy z organizovaného zločinu. 75% opýtaných malo obavy z nehody v jadrovej elektrárni. 74% opýtaných potvrdilo, že má obavy z terorizmu. Naproti tomu, iba 45% opýtaných malo obavy z 3.

⁷ HOFREITER, L.: *Apológia bezpečnostnej vedy*, s. 106. [online]. [Citované 31.10.2016]. Dostupné na internete:

<<http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=13309>>.

⁸ ŠKVRNDA, F., PAWERA, R., WEIS, P.: *Medzinárodná bezpečnosť*, 2008, s. 13.

⁹ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 30. - 31.

¹⁰ HOUGH, P.: *Understanding global security*, 2004, s. 19.

Svetovej vojny, resp. vojny v rámci Európy.¹¹ Bezpečnostnú hrozbu už naďalej nemožno považovať za synonymum pojmu vojenská hrozba.

Škvrnda podotýka, že v súčasnosti už „*bezpečný nie je len ten subjekt, ktorému nehrozí nebezpečenstvo zvonku, ale iba taký, ktorý je schopný rozvíjať sa najmä zo sociálno-ekonomického hľadiska.*“¹² Nové vnímanie bezpečnosti môžeme považovať za oveľa širšie a komplexnejšie ako tradičné vnímanie. Poukazuje na fakt, že bezpečnosť možno vnímať z rôznych aspektov, nielen z vojenského. Následne môžeme uvažovať o dvoch hlavných dimenziách bezpečnosti.

Vojenská bezpečnosť (tzv. hard security) sa jasne spája so záujmami štátu, preto ju možno nazvať aj „štátocentrickou“. Jej hlavným zmyslom sú opatrenia prijímané štátmi či koalíciami s úmyslom zabránenia aktuálnym aj budúcim hrozbám.¹³

Druhou hlavnou dimenziou je **nevojenská bezpečnosť** (soft security). Eichler v tomto zmysle poukazuje na politickú, ekonomickú, sociálnu a ekologickú bezpečnosť. **Politická bezpečnosť** sa spája prevažne s vnútornou bezpečnosťou v krajine, so stabilitou legitímnej vlády a jej spôsobilosťou spravovať štát. **Ekonomická bezpečnosť** spočíva v schopnosti plniť ekonomické záujmy štátu a brániť sa voči ekonomickým hrozbám, ako sú napr. ekonomické či menové krízy, destabilizácia trhov a pod. Je úzko previazaná so všetkými ďalšími druhmi bezpečnosti. Spoločnými atribútmi sú okrem iných menová stabilita, hospodársky rast, nízka nezamestnanosť, surovinová bezpečnosť. **Sociálna bezpečnosť** sa spája predovšetkým s migráciou obyvateľstva a ňou zapríčinenými epidémiami, zmenami na trhu práce a podobne. Pod **ekologickou bezpečnosťou** možno rozumieť schopnosť chrániť a zachovávať životné prostredie na Zemi a v jednotlivých regiónoch. Eichler zároveň podotýka, že všetky druhy nevojenskej bezpečnosti sú navzájom prepojené. Autor vymedzuje aj základné príčiny ohrozenia bezpečnosti v nevojenskej dimenzii: „*sú nimi hlavne chudoba, veľké nerovnosti vnútri národov aj medzi národmi, neexistencia štátnych štruktúr vo viacerých chudobných krajinách.*“¹⁴

Škvrnda pridáva tretiu dimenziu, ktorú tvoria **zmiešané bezpečnostné hrozby**. „*Zmiešané bezpečnostné hrozby predstavuje v prvom rade používanie ozbrojeného násillia pri riešení problémov v politickej, v ekonomickej, v sociálnej, kultúrnej a v ďalších oblastiach spoločenského života, niektorými sociálnymi subjektmi na podštátnej úrovni,*

¹¹ MANIGART, P.: *Public opinion on European Defence*. [online]. 2001. [Citované dňa 6.10.2016].

Dostupné na internete:

<http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_146_en.pdf>.

¹² ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 31.

¹³ EICHLER, J.: *Medzinárodná bezpečnosť na počátku 21. storočia*, 2006, s. 16.

¹⁴ *Ibid*, s. 17. - 20.

ktoré sleduje politické ciele, ale nemá masový charakter a spravidla je lokálne či regionálne ohraničené, pričom môže mať nielen národné (štátne) ale aj medzinárodné dopady.“ Ďalej uvádza, že „najčastejšie ide o pôsobenie:

- subjektov nacionalistického, religiózneho a iného sociálno-politického, či sociálno-ekonomického zamerania spravidla úzko spojené s radikalizmom a extrémizmom, ktoré však nenadobúda charakter terorizmu.
- teroristických skupín či organizácii, ktoré majú prevažne medzinárodný charakter
- subjektov organizovaného zločinu, ktoré môže mať tak národný, ako aj medzinárodný charakter.¹⁵

S bezpečnosťou bezprostredne súvisí aj pojem **bezpečnostná hrozba**. Škvrnda ho charakterizuje nasledovne: „Bezpečnostné hrozby sú udalosti, javy a procesy spravidla súhrnného (viacstranného) charakteru, ktoré pôsobia relatívne dlhodobo a môžu negatívne vplyvať na sociálne subjekty, najmä na ich moc a bohatstvo, destabilizovať ich, spôsobiť im škody a pod.“¹⁶ Taxatívnu a obširnejšiu definíciu uvádza vo svojej publikácii Volner. Pod bezpečnostnými hrozbami chápe „všetky javy, procesy, vzťahy a veci prírodného, ekonomického, politického, sociálneho, vojenského, geopolitického, ekologického, vedecko-technického, informačného, morálno-duchovného charakteru na najrôznejšej úrovni spoločenského života, ktoré majú schopnosť narušiť bezpečnosť ľudí, resp. ľudstva.“¹⁷ Ako uvádza Eichler, je nutné rozlišovať pojmy bezpečnostná hrozba a bezpečnostné riziko. Bezpečnostnú hrozbu popisuje ako čin, ktorý má schopnosť alebo dokonca zámer spôsobiť škody. Hrozba má výsostne objektívny charakter, pôsobí nezávisle od záujmov prípadného ohrozeného. Naopak, **bezpečnostné riziko** má výsostne subjektívny charakter, odvíja sa od činov ohrozeného, od jeho reakcie na bezpečnostnú hrozbu. Bezpečnostné riziká sa odvodzujú od bezpečnostných hrozieb.¹⁸

Bezpečnostné hrozby možno rozdeliť podľa viacerých kritérií. Škvrnda uvádza nasledovné:

- Teritoriálny rozsah hrozieb - hrozby rozdeľujeme na globálne, kontinentálne, regionálne, vnútroštátne, prípadne transregionálne a transkontinentálne.
- Nositelia hrozieb - podľa tohto kritéria možno hrozby rozdeliť na tie, ktoré nesú štátni a neštátni aktéri.

¹⁵ ŠKRNDÁ, F., PAWERA, R., WEISS, P.: *Medzinárodná bezpečnosť*, 2008, s. 36.

¹⁶ Ibid, s. 29.

¹⁷ VOLNER, Š.: *Bezpečnosť v 21. storočí*, 2010, s. 31.

¹⁸ EICHLER, J.: *Medzinárodná bezpečnosť na počiatku 21. storočia*, 2006, s. 21. - 22.

- Sektor (dimenzia) - rozlišujeme bezpečnostné hrozby vojenské, politické, ekonomické, sociálne, etnické, rasové a náboženské.
- Charakter bezpečnostnej hrozby - poznáme hrozby skryté, latentné a zjavné.
- Čas pôsobenia bezpečnostných hrozieb - rozlišujeme krátkodobé, strednodobé a dlhodobé hrozby. Medzi krátkodobé hrozbe spravidla radíme tie, ktoré pôsobia do 1 roka. Strednodobé hrozby nepôsobia dlhšie ako 5 rokov.
- Vývojové tendencie bezpečnostných hrozieb - hrozby rozdeľujeme na tzv. staré a nové.
- Mechanizmus vzniku hrozieb - rozdelenie je odvodené od počtu potenciálnych agresorov na jednostranné, dvojstranné a mnohostranné.¹⁹

Bezpečnosťou ako takou sa zaoberá samostatná disciplína **Bezpečnostné štúdie**. Ako uvádza Hough, bezpečnostné štúdie sú iba sub-disciplínou medzinárodných vzťahov. Jednoznačná línia medzi týmito disciplínami neexistuje, nakoľko sa vo veľkej miere prekrývajú.²⁰ Bezpečnostné štúdie nám umožňujú zadefinovať ďalšie pojmy spojené s bezpečnosťou.

Podľa Hofreitera: „*Bezpečnostné prostredie predstavuje časť prírodného, sociálneho a technogénneho prostredia, v ktorom vzniká v danom čase a priestore, v dôsledku interakcií aktérov a vplyvu činiteľov prostredia adekvátna bezpečnostná situácia.*“²¹ Ako už vyplýva z predošlého textu, v minulosti sa ponímanie bezpečnosti spájalo s územím štátu. V modernom ponímaní a v čase globalizácie prekračuje pojem hranice štátu.

Volner vysvetľuje pojem bezpečnostný systém nasledovne: „*Pojmom bezpečnostný systém budeme chápať vzájomne prepojené a zosieťované elementy, vzťahy, spojenia, uzly, procesy a normy, ktoré zabezpečujú existenciu, fungovanie a vývoj spoločnosti, jej bezpečnosť.*“²² Bezpečnostné systémy možno rozdeliť podľa oblastí na ekonomický, sociálny, energetický, vojenský, vedecko-technický a ekologický. Politický bezpečnostný systém sa prelína so všetkými ostatnými druhmi bezpečnostných systémov. Bezpečnostné systémy treba rozlišovať aj podľa úrovni. Poznáme: globálnu, kontinentálnu, civilizačnú,

¹⁹ ŠKRNDÁ, F., PAWERA, R., WEISS, P.: *Medzinárodná bezpečnosť*, 2008, s. 30. - 32.

²⁰ HOUGH, P.: *Understanding global security*, 2004, s. 2.

²¹ HOFREITER, L.: *Predikcia bezpečnostnej situácie v prostredí ochrany kritickej infraštruktúry*. [online]. 2013. s. 176. [Citované dňa 31.10.2016]. Dostupné online:

<<http://fbiw.uniza.sk/rks/2013/articles/clanky/hofreiter.pdf>>.

²² VOLNER, Š.: *Bezpečnosť v 21. storočí*, 2010, s. 24.

národnú, štátnu, skupinovú a individuálnu úroveň. Je nutné podotknúť, že každá úroveň v sebe zahŕňa všetky oblasti bezpečnostného systému.²³

„Bezpečnostný sektor tvoria inštitúcie-organizácie, ktoré sú základnými nástrojmi (prostriedkami) realizujúcimi činnosti v bezpečnostnom systéme.“²⁴ Spravidla zaraďujeme do bezpečnostného sektora tie subjekty, ktoré sa snažia o zaistenie bezpečnosti krajiny, občana a organizácií. Najvýznamnejšími zložkami bezpečnostného sektora sú ozbrojené sily, polícia a spravodajské služby. K ďalším zložkám bezpečnostného sektora zaraďujeme prokuratúru, súdnictvo, väzenstvo, krízový manažment, poprípade neštátne subjekty ako napr. súkromné bezpečnostné služby a obecné polície.²⁵

1.2 Vymedzenie organizovaného zločinu

Škvrnda uvádza, že zo sociologického hľadiska je vhodnejšie uvažovať o pojme „organizovaná zločinnosť“, čo zvýrazňuje procedurálny charakter fenoménu. Vo svojej publikácii uvádza chápanie organizovanej zločinnosti v širšom a užšom význame.

„V širšom význame ako aktivity najrôznejších zločineckých zoskupení od lokálnej činnosti príležitostných malých skupín vykonávajúcich drobnú trestnú činnosť cez bandy a gangy až po pôsobenie veľkých precízne usporiadaných organizácií zločincov páhajúcich závažné trestné činy vo veľkom rozsahu na teritóriu viacerých štátov. V užšom zmysle ako cieľavedomé pôsobenie zločineckých organizácií (kartelov a syndikátov) s veľkou a zložitou štruktúrou, ktoré vykonávajú závažnú trestnú činnosť s cieľom dosiahnuť čo najväčší zisk a na základe jeho ďalšieho využitia aj ekonomický a politický vplyv v určitej oblasti spoločenského života či na rozsiahlom teritóriu v rámci štátu, alebo v prípade medzinárodnej zločinnosti aj vo viacerých.“²⁶

Treba však poznamenať, že organizovaný zločin je pomerne komplexným a multidisciplinárnym fenoménom. Preto je aj jeho zadefinovanie pomerne zložitú. V súčasnosti neexistuje jednotné chápanie či definícia organizovaného zločinu. Pre účely nášho ďalšieho skúmania sa sústredíme na vymedzenie organizovaného zločinu na úrovni Slovenskej republiky v Trestnom zákone SR a na úrovni medzinárodnej v Dohovore OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu.

²³ VOLNER, Š.: *Bezpečnosť v 21. storočí*, 2010, s.27. - 28.

²⁴ ŠKRNDÁ, F., PAWERA, R., WEISS, P.: *Medzinárodná bezpečnosť*, 2008, s. 38.

²⁵ Ibid, s. 38. - 39.

²⁶ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 204.

1.2.1 Právne vymedzenie organizovaného zločinu v Slovenskej republike

V rámci legislatívy Slovenskej republiky sa otázkou organizovaného zločinu zaoberá trestné právo. Zbierka zákonov č. 300/2005 (ďalej len Trestný zákon) nevymedzuje explicitne pojem „organizovaný zločin“. Môžeme v ňom však nájsť pojmy úzko súvisiace, a v konečnom zmysle objasňujúce fenomén.

Pojem „zločin“ definuje trestný zákon nasledovne: *„Zločin je úmyselný trestný čin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov. (...) O zločin ide aj vtedy, ak v prísnejšej skutkovej podstate prečinu spáchaného úmyselne je ustanovená hranica trestnej sadzby prevyšujúca päť rokov. (...) Zločin, za ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej osem rokov, sa považuje za obzvlášť závažný.“*²⁷ Organizovaný zločin, ako už zo samotného pojmu plynie, je konkrétnym druhom zločinu. Môžeme ho taktiež definovať ako úmyselný trestný čin, za ktorý hrozí páchatelovi trest odňatia slobody v zmysle trestného zákona danej krajiny.

Ako vyplýva zo samotnej podstaty organizovaného zločinu, jeho páchatelom je vždy zoskupenie osôb vykonávajúcich tento trestný čin, nie jednotlivec. V tomto zmysle definuje Trestný zákon organizovanú skupinu: *„Organizovanou skupinou sa na účely tohto zákona rozumie spolčenie najmenej troch osôb na účel spáchania trestného činu, s určitou delbou určených úloh medzi jednotlivými členmi skupiny, ktorej činnosť sa v dôsledku toho vyznačuje plánovitosťou a koordinovanosťou, čo zvyšuje pravdepodobnosť spáchania trestného činu.“*²⁸

Ako z predošlého odseku vyplýva, jednou z charakteristických črt organizovaného zločinu je práve jeho „plánovitosť a koordinovanosť“. V tomto zmysle definuje Trestný zákon prípravu na zločin nasledovne: *„Príprava na zločin je konanie, ktoré spočíva v úmyselnom organizovaní zločinu, zadovážovaní alebo prispôsobovaní prostriedkov alebo nástrojov na jeho spáchanie, v spolčení, zhluknutí, návode, objednávaní alebo pomoci na taký zločin alebo v inom úmyselnom vytváraní podmienok na jeho spáchanie, ak nedošlo k spáchaniu ani dokončeniu činu.“*²⁹

Syntézou všetkých citovaných ustanovení môžeme v zmysle Trestného zákona definovať organizovaný zločin. Pod organizovaným zločinom rozumieme úmyselný trestný čin, ktorý sa vyznačuje prípravou na jeho spáchanie, plánovitosťou

²⁷ Zákon č. 300/2005 (Trestný zákon).[online]. 2005. § 11. [Citované dňa 6.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.informatizacia.sk/ext_dok-zakon_300-2005_trestny_zakon/3453c>.

²⁸ Ibid, § 129.

²⁹ Ibid, § 13.

a koordinovanosťou zločineckej skupiny pozostávajúcej najmenej z troch osôb, za ktorý hrozí jednotlivým páchatelom trest odňatia slobody ustanovený trestným zákonom príslušnej krajiny.

1.2.2 Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu

Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu je spolu so svojimi tromi protokolmi (Protokol o obchodovaní s ľuďmi, Protokol o pašovaní migrantov a Protokol o obchodovaní so strelnými zbraňami) jedinou globálnou medzinárodnou konvenciou, ktorá sa zaoberá explicitne organizovaným zločinom. Konvencia bola prijatá na 55. zasadnutí valného zhromaždenia OSN v roku 2000 v New Yorku a vstúpila do platnosti v roku 2003. Dohovor ponúka zmluvným stranám právny rámec na prevenciu a boj proti organizovanému zločinu. Zmluvné štáty sa podpisom zaviazali k boju proti organizovaným skupinám, praniu špinavých peňazí, korupcii a k odstráneniu prekážok boja s organizovaným zločinom v ich národných legislatívach. Ochrancom plnenia dohovoru sa stala Kancelária OSN pre drogy a zločin (UNODC).³⁰ Je potrebné taktiež poznamenať, že definícia bola všeobecne prijatá aj medzinárodnými organizáciami ako sú EUROPOL alebo INTERPOL.

Rovnako ako trestný zákon Slovenskej republiky, ani Dohovor neponúka explicitnú definíciu organizovaného zločinu. V článku 2 však Dohovor definuje „organizovanú kriminálnu skupinu“ nasledovne: „*Organizovaná kriminálna skupina znamená štruktúrovanú skupinu troch alebo viacerých osôb, existujúcu určité časové obdobie a konajúcu v záujme cieľa spáchať jeden alebo viac vážnych zločinov alebo priestupkov ustanovených týmto Dohovorom, za účelom nadobudnutia, priamo alebo nepriamo, finančného alebo iného materiálneho zisku.*“³¹ Pri porovnaní definície s tou, ktorú nám ponúka Trestný zákon SR, zistíme značnú podobnosť. Dohovor však zahŕňa do definície aj cieľ organizovanej zločinnosti, a to *nadobudnutie finančného alebo iného materiálneho zisku*. Pre naše porovnanie organizovaného zločinu s ďalšími pojmi v neskorších podkapitolách práce má tento detail v definícii rozhodujúci význam.

³⁰ UNODC: *Organised crime*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/index.html?ref=menuaside>>.

³¹ UNODC: *UN Convention Against Transnational Organised Crime*. [online]. 2004. článok 2. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THEREO.pdf>.

Dohovor spresňuje prvotnú definíciu „organizovanej kriminálnej skupiny“ ďalšími vymedzeniami. Za „vážny zločin“ považuje Dohovor „*správanie predstavujúce priestupok trestateľný maximálnym odňatím slobody po obdobie minimálne 4 rokov alebo iným, prísnejším trestom.*“³² Pri opätovnom porovnaní s definíciou v Trestnom zákone SR vidíme opäť súlad. Trestný zákon stanovuje hranicu 5 rokov odňatia slobody, čo je v súlade s Dohovorom.

„*Pod štruktúrovanou skupinou rozumieme skupinu, ktorá nie je náhodne zostavená pre okamžitý zisk z priestupku a nepotrebuje formálne definované role jej členov, kontinuitu členstva alebo rozvinutú štruktúru.*“³³ Negatívny výklad „štruktúrovanej skupiny“ spôsobuje pri preklade z anglického do slovenského jazyka mierny problém. Myšlienkou definície však je znegovanie náhodnosti a vyzdvihnutie organizačnej a hierarchickej štruktúry tejto skupiny.

1.2.3 Rôznorodosť definícií medzinárodného organizovaného zločinu

Ako uvádza Francesca Longo, prijatie jednotnej definície je takmer nemožné. Žiadna z definícií totiž nie je schopná poňať celý význam tak komplexného problému. Nakoľko má organizovaný zločin viaceré dimenzií, aj jednotlivé definície sú poznačené istou dávkou subjektivity a inklinácie ku konkrétnej dimenzii. Organizovaným zločinom sa zaoberá rada odborov ako napríklad: medzinárodné vzťahy, sociológia, kriminológia, medzinárodné právo, trestné právo a ďalšie. Každý z odborov nazerá na problematiku optikou vlastného pojmového aparátu, súvislostí a používa rozdielne vedecké metódy. Podľa Longovej treba pri definícii zvoliť dvojúrovňový prístup. Prvou úrovňou je definícia organizovaného zločinu ako formy kriminality. Druhou úrovňou je jeho transnacionalizácia v súčasnom svete.³⁴

Longovej tvrdenie o rôznorodosti definícií potvrdzuje aj štúdia Klausa von Lampe. Von Lampe zhromaždil takmer 180 rôznych definícií organizovaného zločinu. Do svojej štúdie nezahŕňa zdroje, ktoré definujú organizovaný zločin nepriamo cez iné pojmy, ako napr. organizovaná kriminálna skupina (napr. v už spomínanom Dohovore OSN proti

³² UNODC: *UN Convention Against Transnational Organised Crime*. [online]. 2004. článok 2. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THEREO.pdf>.

³³ Ibid.

³⁴ ALLUM, F., LONGO, F., IRRERA, D., KOSTAKOS, P.: *Defining and Defying Organised Crime*, 2010, s.15. - 16.

nadnárodnému organizovanému zločinu).³⁵ Z výpočtu 180 rôznych definícií, ktoré cituje von Lampe, uvedieme pre ilustráciu nasledovné:

- „*Organizovaný zločin je definovaný ako fungovanie stabilných, hierarchických asociácií, zainteresovaných do zločinu ako formy podnikania a zriaďujúcich systém ochrany voči verejnej kontrole pomocou korupcie.*“³⁶
- „*O organizovanom zločine môžeme hovoriť, keď skupina ľudí, ktorí sa primárne sústredia na ilegálne príjmy, systematicky podniká zločiny, ktoré majú vážne dôsledky na spoločnosť a dokážu úspešne chrániť svoje záujmy, konkrétne za použitia násilia alebo korupcie na kontrolu alebo elimináciu určitých osôb.*“³⁷
- „*Organizovaný zločin väčšinou znamená sériu zločinov spáchaných kriminálnou skupinou, systematicky štruktúrovanou podľa tried, hľadajúcou nekonečný zisk pomocou ilegálnych aktivít.*“³⁸

Už uvedené definície sa líšia v rozsahu aj obsahu a poukazujú na rôznorodosť prístupov k skúmaniu organizovaného zločinu. Ako uviedla Longová, zachytiť komplexnosť nami študovaného javu je takmer nemožné. Pre účely našej práce sa stotožňujeme s najširšie prijatou definíciou Dohovoru OSN a s definíciou v zmysle Trestného zákona Slovenskej republiky.

1.3 Charakteristické črty organizovaného zločinu

Nakoľko je organizovaný zločin pomerne širokou množinou zločineckých aktov, je pomerne náročné vymedziť charakteristické znaky, ktoré by boli platné pre každý druh organizovaného zločinu. Svatoš uvádza nasledujúce znaky organizovaného zločinu:

- *„Skupinivosť“*
- *„Sústavnosť“*
- *„Plánovitosť“*
- *„Del'ba činností“*

³⁵ VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete:

< <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm> >.

³⁶ GILINSKY, Y., 2006 in VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete:

< <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm> >.

³⁷ JACKSON & HERBRINK, 1996 in VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete:

< <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm> >.

³⁸ JUNG, D., 1999 in VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete:

< <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm> >.

- *Hierarchická štruktúra skupiny a*
- *Úsilie o maximálny zisk*³⁹

Všetky charakteristiky organizovaného zločinu podľa Svatoša sa zhodujú s našim poňatím organizovaného zločinu. Skupinovosť poukazuje na fakt, že organizovaný zločin je vždy vykonávaný zločineckou (kriminálnou) skupinou (definovanou v predošlých podkapitolách), nikdy nie jednotlivcom. Deľba činností súvisí práve so zapojením viacerých jedincov do procesu. Pri rozdelení kompetencií dochádza k zvýšeniu efektívnosti. Nakoľko organizovaný zločin často preniká do oficiálnych štruktúr, deľba činností býva viazaná aj na postavenie konkrétneho jednotlivca v spoločnosti, na jeho moc, kompetencie a možnosti. V každom takomto zoskupení je nutná hierarchická štruktúra. Čím vyššie sa jednotlivec v hierarchickom rebríčku nachádza, tým vyšší význam má jeho dolapenie. Zločinecké skupiny sa vyznačujú vysokou mierou organizovanosti, ktorá má pre zoskupenie existenčný charakter. Najslabší článok celého reťazca môže vo viacerých prípadoch spôsobiť nevydarenú akciu, dokonca až rozpad, či dolapenie celej organizovanej skupiny. Pedantná organizácia v rámci každej takejto skupiny, kde má každý jednotlivec svoju konkrétnu úlohu, je preto kľúčová. Úsilie o maximálny zisk môžeme pokladať za hlavný motivačný faktor tejto ilegálnej činnosti. Vidina ekonomického obohatenia sa prevyšuje u jednotlivcov aj riziko dolapenia a odňatia slobody. Sústavnosť, ako ďalšia z hlavných črt, má taktiež ekonomické príčiny. Zloženie zločineckej skupiny, organizácia, zabezpečenie a vybudovanie zločineckých štruktúr tvoria pre hlavy týchto skupín vysoké náklady a prinášajú veľkú mieru rizika. Až dlhodobjšie vykonávaná ilegálna činnosť prináša potrebný zisk.

Stieranka radí ku základným znakom organizovaného zločinu nasledovné:

- Vysoká profesionalita
- Hierarchicky usporiadaná štruktúra s presne vymedzenými a dôsledne kontrolovateľnými úlohami
- Presne stanovené a dodržiavané normy skupinového správania
- Značné bohatstvo
- Snaha o prenikanie do oficiálnych štruktúr spoločnosti a získanie rozhodujúcej moci

³⁹ SVATOŠ, R.: *Organizovaná kriminalita v Českej a Slovenskej republike*. [online]. 2012. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.akademiapz.sk/sites/default/files/OVVP/008%20%20SVATO%C5%A0%20%20Organizovan%C3%A1%20kriminalita%20%20C4%8Cesk%C3%A1%20republika%20v%20Slovensk%C3%A1%20republika.pdf>>.

- Zaisťovanie beztretnosti a minimalizácie rizika
- Medzinárodné spojenie a pôsobenie ⁴⁰

Stieranka doplnil vyššie rozobrané základné znaky podľa Svatoša o posledné 3 body. Snaha o prenikanie do oficiálnych štruktúr spoločnosti je evidentná. S ilegálne nadobudnutým majetkom a financiami sa narába veľmi ťažko. Aby nadobudli pre zločineckú skupinu reálnu hodnotu, často musia byť tieto príjmy legalizované (pozn. pranie špinavých peňazí vysvetlené v nasledujúcej kapitole), čím nadväzujeme na ďalší bod, zaisťovanie beztretnosti a minimalizácie rizika. Prenikanie do oficiálnych štruktúr sa uskutočňuje aj pomocou korupcie či hrozby násilia voči osobám, ktoré disponujú potrebnou mocou a kompetenciami. Medzinárodné spojenie a pôsobenie je v súčasnom globalizovanom svete prirodzené. V tejto súvislosti možno prirovnať nadnárodné organizované zločinecké skupiny k transnacionálnym korporáciám, ktoré využívajú medzinárodné prostredie na obsadenie nových trhov, zvýšenie úspor z rozsahu, diverzifikáciu rizika a v konečnom dôsledku maximalizáciu ziskov.

Výpočet základných charakteristík organizovaného zločinu nám ponúka aj spoločný dokument Európskej komisie a EUROPOLu. V jeho zmysle, aby mohol byť konkrétny čin považovaný za organizovaný zločin, musí spĺňať aspoň 6 z nasledujúcich 11 kritérií. Medzi spomínanými šiestimi naplnenými kritériami sa musia nutne nachádzať body 1,3,5 a 11. Spomínané kritériá sú:

1. Spolupráca viac ako dvoch ľudí
2. Každý z nich má vlastné úlohy
3. Spolupráca má dlhotrvajúci až časovo neohraničený charakter
4. Tieto osoby používajú istý systém disciplíny a kontroly
5. Osoby sú podozrivé zo spáchania závažných trestných činov
6. Osoby operujú na medzinárodnej úrovni
7. Osoby používajú násilie alebo iné prostriedky zastrášovania
8. Osoby používajú komerčné alebo obchodu podobné štruktúry
9. Osoby sú zapojené do prania peňazí
10. Ovplyvňovanie politikov, médií, verejnej administratívy, sudcovských autorít alebo hospodárstva
11. Ich činnosť je daná honbou za ziskom a/alebo mocou ⁴¹

⁴⁰ STIERANKA J.: *Ochrana pred praním špinavých peňazí, Policajná teória a prax*. X, 2002, č.2, s. 115. in ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 205.

Taxatívny výpočet charakteristík organizovaného zločinu sa prevažne zhoduje s nami už analyzovanými vlastnosťami. Body 1,3,5 a 11 zároveň poukazujú na vlastnosti nevyhnutné pre naplnenie podstaty organizovaného zločinu. Svojím obsahom zodpovedajú už spomínaným pojmom: „skupinovosť, sústavnosť, úsilie o maximalizáciu zisku“. Bod číslo 5 je odvodený od samotnej podstaty ilegálnej činnosti, a to je spáchanie trestného činu.

1.3.1 Porovnanie organizovaného zločinu s vybranými pojmami bezpečnostných štúdií

V odbornej literatúre sa najčastejšie stretávame s porovnaním organizovaného zločinu a terorizmu. Je to v dôsledku častého a nesprávneho zamieňania a stotožňovania týchto pojmov. Pre objasnenie je potrebné zdefinovať terorizmus. Trestný zákon SR charakterizuje terorizmus nasledovne: „*Kto v úmysle vážne zastrašiť obyvateľstvo, vážne destabilizovať alebo zničiť ústavné, politické, hospodárske alebo spoločenské zriadenie štátu alebo usporiadanie medzinárodnej organizácie, alebo donútiť vládu štátu alebo medzinárodnú organizáciu, aby niečo konala alebo sa zdržala konania, hrozí spáchaním alebo spácha zločin ohrozujúci život, zdravie ľudí, ich osobnú slobodu alebo majetok alebo neoprávnene vyrobí, získa, vlastní, drží, prepravuje, dodáva alebo inak používa výbušné, jadrové, biologické alebo chemické zbrane, alebo uskutočňuje nedovolený výskum a vývoj takých zbraní alebo zbraní zakázaných zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, potrestá sa odňatím slobody na dvadsať rokov až dvadsaťpäť rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie.*“⁴² Ide teda o taxatívny výpočet všetkých činností, ktoré môžeme v slovenskej legislatíve pokladať za terorizmus.

V medzinárodnom kontexte je definovanie pojmu „terorizmus“ podobne problematické ako definícia pojmu „organizovaný zločin.“ Ako uvádza Meisels, doposiaľ nebola prijatá žiadna jednotná definícia terorizmu. Počet rôznych definícií terorizmu stúpa s počtom rôznych publikácií, lebo každý autor tvorí vlastnú definíciu.⁴³ Odborníci sa však zhodujú na základných znakoch terorizmu. Ako poukazuje Škvrnda, „*pôvod cudzieho*

⁴¹ EURÓPSKA KOMISIA, EUROPOL: *Joint report from Commission services and EUROPOL “Towards a European strategy to prevent organised crime”*. [online]. 2001. Príloha. [Citované dňa 1.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/2/2001/EN/2-2001-433-EN-1-0.Pdf>>.

⁴² *Zákon č. 300/2005 (Trestný zákon)*. [online]. 2005. § 419. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.informatizacia.sk/ext_dok-zakon_300-2005_trestny_zakon/3453c>.

⁴³ MEISELS, 2009, in IVANČÍK, UŠIAK: *Geografické aspekty terorizmu* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. II. Zväzok. [online]. 2016. s. 543. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2197>>.

slova je v latinských výrazoch *teror* (strach, hrôza) a *terrere* (zастраšiť)⁴⁴. Ďalej podotýka, že „najvýraznejší vonkajší prejav teroru i terorizmu predstavuje terorizovanie - používanie násilia alebo jeho hrozby jednotlivcami alebo skupinami v rôznych podobách od zastrašovania iných jednotlivcov a skupín až po fyzickú likvidáciu. (...) Terorizovanie nadobúda podobu terorizmu až na základe spojenia s politickými cieľmi a motívmi.“⁴⁵

Teroristický čin teda chápeme ako akt zastrašovania podnietený politickými, ideologickými, náboženskými a inými motívmi. Práve v motíve tkvie hlavný rozdiel oproti organizovanému zločinu. Podstatou organizovaného zločinu je ekonomické obohatenie sa, maximalizácia zisku.

Ďalší rozdiel možno nájsť v samotnom priebehu teroristických aktov a aktov organizovaného zločinu. Skupiny organizovaného zločinu sa usilujú o preniknutie do oficiálnych štruktúr spoločnosti, aby sa mohli nepozorovane obohacovať pomocou ilegálnej činnosti. Teroristické skupiny sa pokúšajú svojou činnosťou dostať v čo najväčšej miere do médií a prostredníctvom nich do povedomia ľudí. Úmyslom terorizmu je šírenie strachu.

Wright poukazuje na fakt, že v niektorých krajinách býva terorizmus vnímaný ako „organizovaný zločin proti ľudskosti“. Terorizmus býva totiž v realite často s organizovaným zločinom úzko prepojený. Častý je model, v ktorom financie potrebné na terorizmus pochádzajú práve z aktivít spojených s organizovaným zločinom. V tomto zmysle možno niektoré teroristické skupiny pokladať aj za skupiny organizovaného zločinu. Ako však Wright správne poznamenáva, je potrebné skúmať organizovaný zločin separátne od terorizmu kvôli rozdielom spomenutým vyššie. Terorizmus sa ideologicky ani účelovo nestotožňuje s pojmom organizovaný zločin.⁴⁶

V bezpečnostných štúdiách majú nezastupiteľné miesto rôzne druhy vojen. Ako uvádza Eichler: „*Vojna patrí k pojmom, ktoré takmer každému človeku naháňajú najväčší strach. Je jedným zo sprievodných a bohužiaľ taktiež najtypickejších javov ľudských dejín. (...) Vojna je najčastejšie definovaná ako priame, somatívne násilie medzi štátmi.*“⁴⁷

Volner ponúka širšie a užšie chápanie vojny. V užšom zmysle rozumie pod vojnou „*politický fenomén. V tomto význame je vojna predovšetkým následkom, či výsledkom politiky štátu. (...) Vojna ako jav, ktorým vyjadrujeme vysokú mieru ničivosti a deštrukcie*

⁴⁴ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 180.

⁴⁵ Ibid., s. 181.

⁴⁶ WRIGHT, A: *Organised Crime*, 2006, s.XVIII.

⁴⁷ EICHLER, J.: *Medzinárodná bezpečnosť na počátku 21. stoločí*, 2006, s. 44. - 45.

na rôznej úrovni spoločenského života.“⁴⁸ V širšom zmysle chápe vojnu ako: „realizáciu základných potrieb, záujmov a cieľov aktérov vojny a bojujúcich strán.(...) Vojna ako proces uplatňovania sily medzi bojujúcimi stranami, násilie.“⁴⁹

Vývlek síce uvádza, že: „vojny začínali predovšetkým nevojenským ohrozením,“ a že: „každý bezpečnostný problém môže prerásť do vojenského konfliktu,“⁵⁰ avšak vojna a organizovaný zločin nepochybne nesú rozdielne znaky. Aj napriek existencii občianskych vojen medzi rôznymi skupinami v rámci štátu, sa najčastejšie v rôznych definíciách vojny poukazuje na štát ako hlavného aktéra. Taktiež „vojna proti terorizmu“, vyhlásená Georgom Bushom po útokoch na WTC z 11. septembra 2001, je z právneho hľadiska prinajmenšom rozporuplná. Odborníci sa rozchádzajú v názoroch na možnosť vedenia vojny voči ideológii ako takej. Vojna môže byť rovnako vedená za rôznym účelom (politickým, ekonomickým, ideologickým,...), avšak hlavným zmyslom vedenia vojny je poškodenie súpera, získanie prevahy nad protivníkom, až jeho porážka.

Na rozdiel od vojny, hlavným protagonistom organizovaného zločinu je organizovaná kriminálna skupina, nie štát. Motívom je ekonomické obohatenie sa, nie porážka súpera. Organizované skupiny sa pokúšajú o začlenenie do spoločenských štruktúr za účelom zmenšenia rizika z odhalenia, nepoužívajú priamu silu voči štátu. Pri vojne je protipól vnímaný ako súper. Naopak, organizované zločinecké skupiny sa pokúšajú o nenápadné parazitovanie na spoločenskom systéme. Rovnako ako pri porovnaní s terorizmom, aj pri porovnaní s vojnou nachádzame isté paralely (napr. používanie násilia), avšak kvôli rozdielnym charakteristikám nemožno organizovaný zločin zamieňať ani stotožňovať s vojnou, ani so žiadnymi jej podobami (asymetrická vojna, hybridná vojna,...).

Ako sme poukázali na príkladoch porovnania s terorizmom a vojnou, organizovaný zločin je fenomén pomerne unikátny. Často má úzke návaznosti na iné kategórie, avšak má vlastnú podstatu plynúcu z definícii a základných znakov, kvôli ktorým ho nemožno zamieňať s inými pojmami bezpečnostných štúdií.

⁴⁸ VOLNER, Š.: *Bezpečnosť v 21. storočí*, 2010, s. 227.

⁴⁹ *Ibid.*, s. 230.

⁵⁰ VÝVLEK, J.: *Vojenské a nevojenské bezpečnostné problémy z najnovšieho pohľadu NATO* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2011*, s. 91.

1.3.2 Aktéri ozbrojeného zločinu

V predošlej kapitole sme už poukázali na fakt, že hlavným aktérom ozbrojeného zločinu je organizovaná zločinecká skupina. Podľa definície Trestného zákona (podkapitola 1.2.1) ide o spolčenie najmenej 3 osôb, ktorého účelom je spáchanie trestného činu. Toto spolčenie sa ďalej vyznačuje plánovitosťou, koordinovanosťou, deľbou úloh, hierarchickou štruktúrou. Hlavnou motiváciou tejto skupiny je ekonomické obohatenie sa, pokúša sa začleniť do oficiálnych štruktúr a ilegálnu činnosť koná dlhodobo.

Němec vo svojej publikácii rozlišuje nasledujúce druhy organizovaných skupín:

- Príležitostná skupina - ide o zoskupenie, ktoré vzniká náhodne na základe rovnakých cieľov jednotlivých páchatel'ov. Niektorí z nich sa v činnostiach angažujú viac, iní menej. Práve preto je náročné vystopovať pomocou jedinca celú skupinu. Vyššie riziko nesie iba stály alebo dočasný „vodca“. Každý člen takéhoto zoskupenia je nahraditeľný. V skupine vzniká istý druh davovej psychózy, kriminálny čin spáchajú aj niektorí jedinci, ktorí by ho sami nikdy nespáchali.
- „Parta“ (v angl. Gang) - tento typ zoskupenia väčšinou nevzniká za prvotným účelom konania kriminálnej činnosti. V skupine sa vytvára hierarchická štruktúra na čele s „vodcom“. Súdržnosť skupiny sa prejavuje tzv. „rituálmi“, ako sú prísaha, odznak, oblečenie, atď. Stupeň plánovania je na pomerne nízkej úrovni, zahľadzovanie stôp primitívne. Wright poukazuje na fakt, že organizované zločinecké zoskupenia, počnúc „gangom“, sú komplexným fenoménom. Gangy vznikajú z príčin sociálnych a ekonomických bariér, ktoré ovplyvňujú jej členov. Preto si gangy vytvárajú „vlastný svet“, s vlastnými pravidlami, v opozícii k stálym spoločenským štruktúram.⁵¹
- Organizovaná kriminálna skupina - jednotlivé trestné činy sú v rámci organizovanej kriminálnej skupiny jasne a do detailu plánované, má pevnú hierarchickú štruktúru. Hlavnou náplňou takéhoto združenia je práve páchanie trestnej činnosti, a to koná opakovane dlhšiu dobu.
- Zločinecká organizácia (syndikát) - ide o najvyšší, najorganizovanejší a najbezpečnejší druh organizovanej zločinnosti.⁵²

Pri Němcovom rozdelení je evidentná stúpajúca organizovanosť od príležitostnej skupiny až po zločineckú organizáciu. Každý druh sa vyznačuje aj rozdielnym stupňom hierarchie. V súvislosti s hierarchickou štruktúrou ako jedným zo základných znakov

⁵¹ WRIGHT, A: *Organised Crime*, 2006, s. 35.

⁵² NĚMEC, M: *Organizovaný zločin*, 1995, s. 29.

organizovaného zločinu dodáva Dworzecki, že organizačné skupiny môžu tvoriť nasledovné hierarchické štruktúry:

- Pevná hierarchia - na čele skupiny stojí jeden vodca, ktorý je rozhodovacím centrom. Hierarchia je jasne daná aj na ostatných úrovniach a vyžaduje sa prísna vnútorná disciplína.
- Rozdelená hierarchia, regionálna - rovnako sa vyznačuje veľmi jasnou hierarchickou štruktúrou, avšak v rámci regiónu majú jednotlivé podskupiny vlastného vodcu a teda istý druh autonómie.
- Hierarchický konglomerát - ide v podstate o združenie viacerých organizačných skupín, ktoré spája jeden rozhodovací a riadiaci orgán.
- Skupina sústredená okolo „jadra“ - jadro tvoria pri tomto zoskupení najdôležitejšie súčasti zločineckej skupiny, okolo ktorej sa sústreďujú sprostredkovatelia, experti, „strelci“, ktorých jadro príležitostne využíva.
- Organizované zločinecké siete - ide o individuálne osoby, ktoré sú väčšinou známe v kriminálnych kruhoch a ktoré podľa svojich schopností a možností spolupracujú v rôznych variáciách za účelom dosiahnutia cieľa.⁵³

Zároveň sa predpokladá, že činnosť orgánov trestného stíhania spôsobuje presun hierarchických štruktúr od pevnej hierarchie smerom ku zločineckým sieťam.⁵⁴

Němec udáva, že najdokonalejším a najnebezpečnejším druhom zločineckej skupiny je organizácia mafiánskeho typu. Tieto zoskupenia disponujú dostatočnou mocou na monopolizáciu celých odvetví hospodárstva v podobe zločineckého priemyslu a obchodu. Hierarchia organizácie mafiánskeho typu je nasledovná:

- Najvyšší stupeň tvorí šéf, jeho ochranka a poradcovia. Táto zložka určuje chod celej organizácie, rozdelenie financií, rozhoduje o všetkých najdôležitejších otázkach a udržiava styky s inými (aj zahraničnými) skupinami.
- Stredný stupeň je tvorený vedúcimi jednotlivých skupín, ochrankármi, poradcami a finančným personálom. Stredná zložka má istý druh autonómie, avšak musí rešpektovať inštrukcie svojho šéfa.
- Najnižší stupeň spočíva vo výkonnej zložke, ktorú tvoria „pešiáci“, „prechovávači“, „kuriéri“, „ubytovatelia“, „falšovatelia dokladov“ a pod.⁵⁵

⁵³ DWORZECKI, J.: *Organizovaný zločin v Poľsku*. [online]. 2010. [Citované dňa 12.10. 2016]. Dostupné na internete:

<<http://www.akademiapz.sk/sites/default/files/OVVP/003%20%DWORZECKI%20%20ORGANIZOVANY%20ZLOCIN%20V%20POLSKU.%20NACRT%20PROBLEMATIKY..pdf>>.

⁵⁴ Ibid.

Jednotlivé organizované skupiny je možné teoreticky rozdeliť aj podľa druhu zločinu, ktorý vykonávajú. Agenda každej vyspelejšej formy zločineckej skupiny však pozostáva z viacerých druhov organizovaného zločinov, preto pokladáme toto rozdelenie za bezpredmetné.

Ďalšími aktérmi organizovaného zločinu sú svedkovia a obeť. Tí zohrávajú kľúčovú úlohu pri odhaľovaní a objasňovaní zločinu. Pri kontakte s organizovanými kriminálnymi skupinami bývajú tieto osoby často zastrašované ujmou na zdraví alebo usmrtením jedinca, a vo viacerých prípadoch aj jeho rodiny. Kancelária OSN pre drogy a zločin podporuje členské štáty pri tvorbe rôznych programov na ochranu svedkov. Avšak hlavnú kompetenciu a výzvu v tomto ohľade majú predmetné zložky konkrétnych krajín.⁵⁶ V slovenskej jurisdikcii pojednáva o ochrane svedkov Zákon o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zákon č. 256/1998 Z. z.).⁵⁷

⁵⁵ NĚMEC, M: *Organizovaný zločin*, 1995, s. 33.

⁵⁶ UNODC: *Victim assistance and Witness Protection*. [online]. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/witness-protection.html>>.

⁵⁷ Zákon č. 256/1998 Z.z. (*Zákon o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov*). [online]. 1998. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1998-256>>.

2 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

V úvode tejto práce sme vytýčili cieľ a hypotézy, pričom „*hypotézu chápeme ako oznamujúcu vetu, ktorá predstavuje určité tvrdenie autora. Zmyslom práce je hypotézu prijať alebo neprijať.*“⁵⁸ Pre dosiahnutie cieľa a potvrdenie, resp. vyvrátenie hypotéz je nutné použiť rôzne postupy. Zároveň rozlišujeme medzi pojmi metóda a metodika.

„*Metódu chápeme ako postup, ktorým sa od určitého východiskového stavu dospeje k zamýšľanému výslednému stavu.*“ Naproti tomu, „*metodika je spôsob výkladu súboru istých otázok.*“⁵⁹

Ako z charakteru témy vyplýva, empirické metódy nie sú vhodné pre naše účely. Použijeme však tzv. metódy teoretické. Najdôležitejšou z nich je tzv. **kombinovaná metóda**, ktorá pozostáva z analýzy a syntézy. Pod **analýzou** rozumieme „*rozčlenenie celku na jednotlivé časti, čím sú vytvorené podmienky na ich samotné skúmanie.*“⁶⁰ Analýzu využijeme predovšetkým v 3. a 4. kapitole našej práce. V tretej kapitole rozčleníme organizovaný zločin na jeho jednotlivé formy, ktoré následne preskúmame. V štvrtej kapitole identifikujeme postoj EU k organizovanému zločinu pomocou jednotlivých zmlúv a dokumentov, ktoré pojednávajú o tejto problematike. Taktiež vymedzíme hlavných aktérov boja EU proti organizovanému zločinu.

Pod **syntézou** rozumieme „*zjednotenie častí, vzťahov a súvislostí do celku.*“⁶¹ Tá bude prítomná hlavne v závere našej práce, kde zosumarizujeme poznatky a na ich základe potvrdíme, resp. vyvrátíme hypotézy.

Pre účely piatej kapitoly je taktiež potrebná značná miera **abstrakcie**. Pod ňou rozumieme „*odhliadanie od znakov, ktoré považujeme za nepodstatné, a sústredenie sa na to, čo je podstatné.*“⁶² Nakoľko je kybernetická kriminalita špecifickou oblasťou organizovaného zločinu, sú aj trendy jej vývoja špecifické. Preto je nutné odhliadať od niektorých trendov vývoja organizovaného zločinu ako takého.

Je nutné podotknúť, že niektoré z týchto metód sme použili už v prvej, teoretickej kapitole. V jej predposlednej časti bola využitá aj **komparatívna analýza**, vďaka ktorej sme porovnali organizovaný zločin s inými vybranými pojmami bezpečnostných štúdií.

⁵⁸ GRANČAY, M.: *Nová metodika tvorby písomných prác*, 2013, s. 13.

⁵⁹ Ibid., s. 15.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid.

3 DRUHY MEDZINÁRODNÉHO ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Pre podrobnejšie objasnenie problematiky organizovaného zločinu si rozoberieme tento fenomén na jednotlivé kriminálne činnosti. Opäť neexistuje všeobecný výpočet zločinov patriacich do oblasti organizovaného zločinu, každý autor uvádza vlastné rozdelenie. Pre účely tejto práce sa budeme riadiť základnými oblasťami medzinárodného organizovaného zločinu vymedzenými Škvrndom. V zmysle jeho práce sú nasledujúce oblasti tie najnebezpečnejšie v Európe, čo sa zhoduje s našim objektom skúmania. Ide o nasledujúce oblasti:

- Kriminalita proti osobám
- Nelegálna výroba a distribúcia drog
- Finančná kriminalita a ďalšie druhy ekonomickej trestnej činnosti
- Organizované lúpeže, krádeže a nelegálne obchodovanie s rôznymi komoditami
- Počítačová kriminalita
- Nelegálna proliferácia zbraní⁶³

Škvrndovu charakteristiku si dovoľíme rozšíriť o ďalšie dve činnosti, ktoré podľa nás majú nezanedbateľný vplyv a súvis s organizovaným zločinom. Sú to:

- Korupcia
- Pranie špinavých peňazí

Podľa iných autorov patria do oblasti organizovaného zločinu aj ďalšie kriminálne činy, ako napr. pirátstvo. Pre rozsah a účel tejto práce si však podrobnejšie rozoberieme iba vyššie vymenované oblasti organizovaného zločinu.

3.1 Kriminalita proti osobám

Všeobecne radíme do oblasti kriminality proti osobám hlavne obchodovanie s ľuďmi a pašovanie ľudí. Ako uvádza Roth, hlavný rozdiel medzi týmito dvomi pojmami je „*miera donucovania a súhlasu*“. Avšak ako ďalej podotýka, hranica medzi týmito dvomi pojmami je často ťažko rozoznateľná. Viaceré prípady obchodu s ľuďmi sa totiž začínajú ako pašovanie osôb na územie štátu za účelom ilegálnej migrácie. Až po prepravení bývajú tieto osoby nútené k práci, resp. prostitúcii.⁶⁴

⁶³ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 213. - 215.

⁶⁴ ROTH, M. P.: *Global organised crime*, 2010, s. 20.

Explicitnú definíciu obchodu s ľuďmi poskytuje Protokol na prevenciu, potlačenie a trestanie obchodu s ľuďmi, obzvlášť ženami a deťmi, doplňujúci Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu: „*Obchod s ľuďmi označuje nábor, prepravovanie, ukrývanie alebo príjem osôb prostredníctvom hrozby použitia sily alebo iných foriem donútenia, únosu, podvodu, klamu, zneužitia moci alebo zraniteľnosti alebo dávania či preberania platieb alebo ziskov za účelom dosiahnutia súhlasu na kontrolu jednej osoby nad inou za účelom vykorisťovania. Vykorisťovanie zahŕňa minimálne vyžadovanie prostitúcie alebo inú formu sexuálneho vykorisťovania, nútenú prácu alebo služby, otrokárstvo alebo praktiky podobné otrokárstvu, otroctvu alebo odobratie orgánov.*“⁶⁵

Najnovšia správa z roku 2016 o obchode s ľuďmi v rámci EU vypracovaná Európskou komisiou poskytuje nasledujúce údaje pre roky 2013-2014:

- V spomínaných rokoch bolo zaznamenaných 15 864 registrovaných obetí obchodu s ľuďmi.
- Obchod s ľuďmi pre účely sexuálneho vykorisťovania je najrozšírenejší (67% registrovaných obetí). Druhou najrozšírenejšou formou je obchod s ľuďmi za účelom nútenej práce (21% registrovaných obetí).
- 76% registrovaných obetí je ženského pohlavia.
- Minimálne 15% registrovaných obetí sú deti.
- 65% registrovaných obetí je občanmi EU.
- Päť krajín pôvodu v rámci EU s najväčším počtom obetí sú: Rumunsko, Bulharsko, Holandsko, Maďarsko a Poľsko.
- Päť krajín pôvodu mimo EU s najväčším počtom obetí sú: Nigéria, Čína, Albánsko, Vietnam a Maroko.⁶⁶

Správa Európskej komisie má pomerne vysokú výpovednú hodnotu, avšak je nutné poznamenať, že štatistika je vytvorená len z počtu zistených a dokázaných prípadov obchodu s ľuďmi. Môžeme teda predpokladať, že reálny počet obetí je značne vyšší. Údaj

⁶⁵ UNODC: *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. [online]. 2004. Annex II. článok 3. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THEREO.pdf>.

⁶⁶ EURÓPSKA KOMISIA: *Report from the commission to the european parliament and the council, Report on the progress made in the fight against trafficking in human beings*. [online]. 2016. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-human-beings/docs/commission_report_on_the_progress_made_in_the_fight_against_trafficking_in_human_beings_2016_en.pdf>.

o väčšine obetí ženského pohlavia koreluje s údajom o obchode za účelom sexuálneho vykorisťovania ako najčastejšej formy obchodu s ľuďmi, nakoľko ženy sú najčastejšími obeťami tohto druhu zločinu. Údaj o prevažnej väčšine obetí pôvodom z krajín EU môžeme pravdepodobne pripísať okrem iných faktorov voľným hraniciam v rámci Schengenského priestoru. Miera rizika pri prevoze je pre páchatelov oveľa nižšia ako pri prevoze cez vonkajšie hranice EU.

Ako ukazuje spomínaná správa, najrozšírenejším problémom je obchod s ľuďmi za účelom sexuálneho zneužívania. Goodey vidí pôvod problému v chudobe a horšom postavení žien v niektorých krajinách. Väčšina žien, ktoré boli za účelom prostitúcie prepravené do Európskej únie, resp. v rámci EU, pochádza z krajín strednej a východnej Európy, alebo krajín ako sú Nigéria či Čína. S vidinou lepšieho ekonomického zabezpečenia súhlasili s presunom, nakoľko dostali prísľub pracovného miesta (au-pair, tanečnice, čašníčky, atď.). Po opustení krajiny pôvodu sa ocitli plne v moci organizovanej skupiny. Goodey dodáva, že lepšia osveta a šírenie informácií v krajinách pôvodu by mohli zlepšiť situáciu. Ako však správne podotýka, chybu je potrebné hľadať aj na strane dopytu po prostitúcii v Európe.⁶⁷

31. mája 2013 Európska komisia spustila Platformu EU proti obchodu s ľuďmi ako súčasť komplexnej Stratégie EU pre zamedzenie obchodu s ľuďmi pre roky 2012-2016.⁶⁸ Stratégia si kladie 5 základných cieľov:

- Identifikácia, ochrana a asistencia obetiam obchodu s ľuďmi
- Zlepšenie prevencie voči obchodu s ľuďmi
- Zlepšenie procesu stíhania obchodníkov s ľuďmi
- Zvýšenie spolupráce a koordinácie medzi kľúčovými aktérmi a súdržnosť politik
- Zvýšenie povedomia a efektívna odozva na nové obavy spojené s akoukoľvek formou obchodu s ľuďmi.⁶⁹

Vyhodnotenie stratégie bude možné až po zverejnení štatistických údajov za rok 2016. Avšak nekontrolovateľný prílev migrantov do EU, ktorý začal v roku 2015, určite situáciu značne skomplikoval. Pri tvorení spomínanej stratégie v roku 2012 európske authority zrejme nepredvídali situáciu, ktorá neskôr nastala.

⁶⁷ GILL, P., EDWARDS, A.: *Transnational organised crime: Perspectives on global security*, 2003, s. 160.-161.

⁶⁸ EURÓPSKA KOMISIA: *Together against trafficking in human beings: EU policy*. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/anti-trafficking/>>.

⁶⁹ EURÓPSKA KOMISIA: *Together against trafficking in human beings: EU actions explained*. [online]. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/citizens-corner-eu-actions-explained/eu-actions-explained_en>.

Od obchodu s ľuďmi je potrebné odlišovať pašovanie ľudí. Protokol proti pašovaniu migrantov po súši, vode a vzduchom doplňujúci Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu definuje pašovanie migrantov nasledovne: „Pašovanie migrantov označuje zabezpečenie, za účelom prebratia priamo či nepriamo finančného alebo iného materiálneho zisku, ilegálneho vstupu na územie štátu, ktorého táto osoba nie je občanom alebo permanentným rezidentom.“⁷⁰

Podľa Nĕmca sú takýto migranti plne v moci prevádzáčov.⁷¹ Preto mnoho z nich býva predmetom práve obchodu s ľuďmi, aj keď prvotne boli presvedčení o spoľahlivom prepravení do konkrétnej krajiny. Krajiny rozlišujú medzi migrantmi ekonomickými a migrantmi prenasledovanými (z dôvodov rasových, politických, náboženských a pod.). Delenie má význam pre udelenie azylu.⁷²

Práve migrácia patrí v súčasnosti k najväčším výzvam EU. Podľa Eurostatu si v členských krajinách EU zažiadalo v roku 2015 o azyl cca 1 255 600 utečencov. Ide samozrejme o rekordné hodnoty. Pre porovnanie, v roku 2014 bolo takýchto uchádzačov približne 562 680.⁷³ Európa čelí migračnej kríze v dôsledku vojny v Sýrii a celkovej nestabilite na Blízkom východe, resp. rozvojových krajinách Afriky. Ako poukazuje skupina autorov, migrácia testuje schopnosť štátu (analogicky Schengenu) kontrolovať svoje vlastné hranice a regulovať množstvo osôb, ktoré vstupujú na jeho územie.⁷⁴ V tomto zmysle znamenajú migračné vlny z rokov 2015 a 2016 pre EU značné riziko. Čím viac migrantov sa snaží dostať do členských krajín, tým väčšie je aj riziko ilegálnej migrácie.

Na zamedzenie ilegálnej migrácie bola v roku 2005 založená agentúra FRONTEX (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union). Dnes už môžeme konštatovať jej zlyhanie. Obdobne vieme posúdiť aj úspešnosť Dublinskej dohody z roku 1990, ktorá mala zabezpečiť, aby si členské štáty neposúvali migrantov medzi sebou kvôli nekompetentnosti

⁷⁰ UNODC: *Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. [online]. 2004. Annex III. článok 3. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete:

<https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THEREOF.pdf>.

⁷¹ NĕMEC, M.: *Organizovaný zločin*, 1995, s. 135.

⁷² Ibid.

⁷³ EUROSTAT: *Asylum in the EU Member States: Record number of over 1.2 Million first time asylum seekers registered in 2015*. [online]. 2015. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>>.

⁷⁴ MITSILEGAS, V., MONAR, J., REES, W.: *The European Union and Internal Security*, 2003, s. 42.

udelit' azyl.⁷⁵ Kvôli všeobecnej zásade podania žiadosti o azyl v prvej členskej krajine, na územie ktorej chcú migranti vstúpiť, sme svedkami absolútneho preťaženia južných a juhovýchodných vonkajších hraníc Únie. Reakciou na utečeneckú krízu bolo zriadenie Európskej pobrežnej a pohraničnej stráže 6.10.2016. Tá posilňuje kompetencie FRONTEX-u ako v rozpočtovej a materiálnej, tak aj v operatívnej oblasti.⁷⁶

Pre organizované skupiny znamená táto situácia príležitosť na zisk. Tzv. „prevozníctvo“ sa stalo jedným z najväznejších problémov EU. Podľa údajov UNODC, poplatky účtované migrantom pašerákmi sa pohybujú v priemere od 2 000 USD do 10 000 USD, pričom výška závisí od miesta pôvodu a konkrétnej trasy. Odhaduje sa, že svetovo dve najvyťaženejšie trasy pašovania ľudí (zo severnej, východnej a západnej Afriky do Európy a z Južnej do Severnej Ameriky) generujú zločineckým skupinám zisk v hodnote 6,75 miliardy USD ročne.⁷⁷ Migranti bývajú prepravovaní rôznymi spôsobmi. Známe sú prípady, keď sa utečenci udusili v kamiónoch počas prepravy. Iní boli nájdení v podpalubiach lodí. Osoby, ktorých podmienky v ich vlastnej krajine dohnali k tomu, že takmer celé svoje imanie zaplatili pašerákovi za prevoz, sú ochotní znieť takmer akékoľvek zaobchádzanie s vidinou lepšieho života v Európe. Pašeráci preto vymýšľajú stále nové spôsoby prepravy.

Agentúra FRONTEX definuje 8 hlavných migračných ciest do EU (príloha č. 1):

- Západoafrická cesta - z Maroka, Mauritánie a Senegalu na Kanárske ostrovy
- Západná stredozemná cesta - z Maroka do Španielska
- Centrálna stredozemná cesta - z Líbie na Sicíliu
- Apúlijská a kalábrijská cesta - vstup do EU cez juh Talianska
- Cirkulárna cesta z Albánska do Grécka
- Západná balkánska cesta - vstup do EU cez južnú hranicu Maďarska
- Východná stredozemná cesta - vstup na územie Grécka z východných oblastí

⁷⁵ BRHLÍKOVÁ, R.: *Bezpečnosť Európskej únie v kontexte krízy Schengenu in* FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. II. Zväzok. [online]. 2016. s. 488. - 490. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2197>>.

⁷⁶ EURÓPSKA KOMISIA: *Európska pohraničná a pobrežná stráž*. [online]. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/securing-eu-borders/factsheets/docs/a_european_border_and_coast_guard_sk.pdf>.

⁷⁷ UNODC: *Smuggling of migrants: the harsh search for a better life*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html>>.

- Cesta cez východnú hranicu - zahŕňa prechod cez hranice nasledujúcich štátov: Estónsko, Fínsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Nórsko, Poľsko, Slovensko, Bulharsko a Rumunsko⁷⁸

Pre EU znamená migračná kríza nielen rozdielnosť názorov medzi jednotlivými krajinami, ale aj nutnosť posilnenia vonkajších hraníc a kontrol na hraniciach, zlepšenia azylovej politiky členských krajín a snahu o nájdenie konsenzu v oblasti migračnej politiky medzi samotnými členskými krajinami.

3.2 Nelegálna výroba a distribúcia drog

Ako uvádza Murdza: „EU aj naďalej patrí k jedným z hlavných konzumentov nelegálnych drog. V EU je 1,2 - 2,1 miliónov „problémových“ užívateľov drog, z ktorých 850 000 - 1,3 milióna sú nedávni injekční užívatelia. Hlavným trendom v EÚ je súčasné užívanie viacerých drog (poly-drug use), čo potvrdzujú pravidelné toxikologické analýzy, ktoré čoraz častejšie odhaľujú v telách obetí prítomnosť viacerých látok (napr. alkoholu spojeného s heroínom a kokainom, resp. marihuany spolu s tabakom).“⁷⁹

Obchod s drogami je nepochybne jedným z najväčších bezpečnostných problémov EU. UNODC odhaduje, že v roku 2013 požilo ilegálnu drogu v celosvetovom meradle takmer 250 miliónov osôb vo veku 15-64 rokov. Tento počet je síce posledné roky približne konštantný, avšak stále veľmi problematický.⁸⁰

EU tvorí nepochybne pomerne veľký trh s dostatočným dopytom pre túto ilegálnu činnosť. Projekt ESPAD (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) sa zameriava na štatistické zisťovanie dostupnosti a užívania drog a návykových látok medzi študentmi. Podľa štúdie tejto skupiny pre rok 2015, až 50% opýtaných študentov v ČR potvrdilo, že v prípade záujmu majú ľahký prístup k marihuane (najvyššia hodnota v rámci EU). Celosvetový priemer (v rámci krajín zapojených do štatistiky) je cca 30%. Aj táto štatistika poukazuje na ľahkú dostupnosť ilegálnych drog v Európe. Celosvetovo sa druhou najľahšie dostupnou drogou stala extáza (12%), nasledovaná kokainom (11%), amfetamínom (9%), metamfetamínom (7%) a krekom (8%). Najvyššia

⁷⁸ FRONTEX: *Migratory routes map*. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>>.

⁷⁹ MURDZA, K.: *Organizovaný zločin ako multisektorová bezpečnostná hrozba*. [online]. s. 660. [Citované dňa 12.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://cenaa.org/analysis/wp-content/uploads/2014/03/Organizovan%C3%BD-zlo%C4%8Din-ako-multisektorov%C3%A1-bezpe%C4%8Dnost%C3%A1-hrozba.pdf>>.

⁸⁰ UNODC: *World Drug Report 2015*. [online]. s. 23. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf>.

hodnota dostupnosti ilegálnych drog v rámci EU bola nameraná v Bulharsku (amfetamín 23% a metamfetamín 17%). Najvyššia dostupnosť extázy v rámci EU je údajne v Bulharsku, ČR a Írsku (všetky krajiny nad 20%). Kokaín je podľa štúdie najľahšie dostupný v Bulharsku, Írsku, Lichtenštajsku a Poľsku (17-19%). SR vynikla v štatistike veľmi zaujímavým spôsobom. Medzi opýtanými slovenskými študentmi je najväčší rozdiel v rámci všetkých opýtaných krajín v závislosti od pohlavia. Slovenské študentky totiž potvrdili oveľa vyššiu dostupnosť ilegálnych drog ako študenti.⁸¹

Požívanie drog prináša so sebou aj ďalšie problémy, ako napr. zvýšené riziko prenosu chorôb injekčnými striekačkami. UNODC odhaduje, že v roku 2013 až 12 190 000 osôb (celosvetovo) užíva drogy týmto spôsobom. Európa tvorí pomerne veľký trh s 3 680 000 takýmito užívateľmi. Z tohto počtu údajne až 2 910 000 užívateľov žije vo východnej a juhovýchodnej Európe. Najväčším rizikom užívania drog týmto spôsobom je práve prenos HIV. Podľa spomínaných štatistík je v Európe 724 000 osôb, ktoré požívajú drogy pomocou injekčných striekačiek a je zároveň HIV pozitívnych (z toho východná a juhovýchodná Európa 665 000 osôb). Rovnako sa odhaduje, že v roku 2013 umrelo z dôvodu nadmerného užívania drog v Európe až 16 800 osôb (východná a juhovýchodná Európa 9 500 osôb, zvyšok Európy 7 300 osôb, celosvetovo 98 300 osôb).⁸²

Pre dotvorenie obrazu o obchode s drogami v Európe Murdza dodáva: „*Napríklad turecké a albánske zločinecké siete sa zameriavajú na nelegálne pašovanie heroínu. Produkciu syntetických drog v Európe kontrolujú zločinecké skupiny v Holandsku a Belgicku, pričom väčšinu chemických prekurzorov na výrobu napr. amfetamínu a extázy im poskytujú Číňania. Na dodávkach kanabisu do EÚ sa podieľajú najmä organizované zločinecké skupiny z Kolumbie, Jamajky, Južnej Afriky a Nigérie.*“⁸³

Citovaný odsek potvrdzuje naše tvrdenia o prepojení a spolupráci rôznych zločineckých skupín, rovnako ako ich transnacionálny rozmer, ktorý so sebou priniesla globalizácia. OCCRP (Organised Crime and Corruption Reporting Project) uvádza 5 najväčších ciest ilegálneho obchodu s drogami na svete. Až 3 z nich končia v Európe:

⁸¹ ESPAD: *ESPAD report 2015: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. [online]. s. 30. - 31. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.espad.org/sites/espad.org/files/ESPAD_report_2015.pdf>.

⁸² UNODC: *World Drug Report 2015*. [online]. s. 23. - 33. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf>.

⁸³ MURDZA, K.: *Organizovaný zločin ako multisektorová bezpečnostná hrozba*. [online]. s. 660. [Citované dňa 12.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://cenaa.org/analysis/wp-content/uploads/2014/03/Organizovan%C3%BD-zlo%C4%8Din-ako-multisektorov%C3%A1-bezpe%C4%8Dnostn%C3%A1-hrozba.pdf>>.

- „Balkánska cesta“ - ide prevažne o prevoz heroínu po trase: Afganistan, Irán, Turecko, juhovýchodná Európa, západná Európa.
- „Severná cesta“ - taktiež je hlavným artiklom heroín. Pod severnou cestou rozumieme trasu: Afganistan, stredná Ázia, Ruská federácia, západná Európa.
- Treťou cestou je trasa z oblasti Ánd priamo do Európy.⁸⁴ (podrobnejšie trasy prepravy niektorých drog uvedené v prílohách č. 2 - č. 4)

Ako pripomína Němec, spôsoby prepravy narkotík sú rôzne. „*U všetkých druhov dopravných prostriedkov sa využívajú špeciálne zabudované tajné schránky, napríklad za sedadlami, v stropných priestoroch, v dutých priestoroch automobilov, v karosériách, v nádržiach na pohonné hmoty a podobne. V nákladnej doprave sa využívajú kontajnery, prepravky s dvojitými stenami, hračky, potravinové konzervy a iné. Drogy sa prepravujú aj v špeciálne upravených osobných batožinách, v úkrytoch odevu alebo účesu a tiež v dutinách ľudského tela (ústa, konečník, pošva, zažívací trakt), ak sa prepravujú v menšom množstve.*“⁸⁵

Svetový ilegálny obchod s drogami generuje podľa odhadov OSN ročne približne 322 miliárd USD⁸⁶. Ide teda o veľmi výnosnú formu zločinu. Pre viaceré zločinecké zoskupenia predstavuje obchod s drogami najväčší zdroj príjmov.

V rámci EU sa o boj proti obchodu s drogami pokúšajú na národnej úrovni policajné zložky členských štátov. Na medzinárodnej úrovni monitoruje situáciu agentúra EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug addiction). Hlavnou náplňou agentúry je zhromažďovanie štatistických údajov, ich vyhodnocovanie a následná publikácia. V prípadoch, kedy je to potrebné, sprostredkuje rovnako pomoc obetiam závislosti.⁸⁷ EMCDDA spolupracuje v značnej miere s Europolom, hlavne v oblasti poskytovania údajov a vzájomnej informovanosti.⁸⁸ Samotný Europol bojuje s obchodom s drogami dvomi hlavnými projektmi: Systém Europolu pre laboratórne porovnanie

⁸⁴ OCCRP: *Narcotic Superhighways: The Top 5 Routes for Drug Trafficking*. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.occrp.org/index.php/en/component/content/article/16-other-articles/1843-narcotic-superhighways-the-top-5-routes-for-drug-trafficking>>.

⁸⁵ NĚMEC, M: *Organizovaný zločin*, 1995, s. 89.

⁸⁶ UN: *Thematic Debate on the 66th session of the United Nations General Assembly on Drugs and Crime as a Threat to Development: On the occasion of the UN International Day against Drug Abuse and Illicit Trafficking*. [online]. 2012. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.un.org/en/ga/president/66/Issues/drugs-crime.shtml>>.

⁸⁷ EMCDDA. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.emcdda.europa.eu/>>.

⁸⁸ EUROPOL, EMCDDA: *Co-operation Agreement between Europol and the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction*. [online]. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/flags/european_monitoring_centre_for_drugs_and_drug_addiction.pdf>.

ilegálnych drog a Systém Europolu pre syntetické drogy.⁸⁹ Ilegálnemu obchodu s drogami sa na globálnej úrovni venuje špecializovaná agentúra OSN UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime).⁹⁰

3.3 Finančná kriminalita a ďalšie druhy ekonomickej trestnej činnosti

Wright prichádza vo svojej publikácii s konceptom organizovanej zločineckej skupiny ako firmy.⁹¹ Pri porovnaní vidíme isté paralely v hierarchii, v organizovanosti alebo aj v maximalizácii zisku ako hlavnej motivácii k činnosti. Rozdielnymi sú však prostriedky, pomocou ktorých je tento cieľ dosahovaný. Viaceré organizované skupiny sa však snažia pôsobiť ako reálne firmy, za účelom presvedčenia ostatných subjektov, ich následného oklamania a obratia o finančné prostriedky. Ako Škvrnda podotýka, „zločinecké zoskupenia mali odjakživa tendenciu využívať slabé stránky právneho a hospodárskeho systému, v ktorom pôsobia.“⁹²

V odbornej literatúre narážame často aj na pojem „white-collar crime“ (kriminalita bielych golierov). FBI uvádza, že : „Pojem kriminalita bielych golierov je synonymom celej škály podvodov spáchaných obchodnými alebo vládnymi profesionálmi. Tieto činy sú charakteristické zákernosťou, zatajením alebo zneužitím dôvery a nie sú závislé na použití hrozby fyzickej sily alebo násilia.“⁹³ Oproti ostatným druhom organizovaného zločinu sa teda vyznačuje snahou oklamať obeť, nie prinútiť ju násilím.

Kriminalita bielych golierov sa vyznačuje veľkou mierou flexibility a adaptability na nové podmienky. Ako podotýkajú Allum a Siebert, táto kriminalita je neviditeľná, všadeprítomná a plne integrovaná do každodenného života.⁹⁴ Neustále sa objavujú nové a nové druhy finančných podvodov. Němec uvádza vo svojej publikácii nasledovné:

- Subvenčné podvody
- Podvody konkurzného konania
- Pozemkové podvody
- Bankové podvody
- Falšovanie peňazí

⁸⁹ EUROPOL. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/page/mandate-119>>.

⁹⁰ UNODC. [online]. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.unodc.org/>>.

⁹¹ WRIGHT, A.: *Organised Crime*, 2006, s. 55.

⁹² ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 213.

⁹³ FBI: *White-collar crime*. [online]. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fbi.gov/investigate/white-collar-crime>>.

⁹⁴ ALLUM, F., SIEBERT, R.: *Organised Crime and the Challenge for the Democracy*, 2003, s. 1.

- Tzv. „Podnikateľské kone“⁹⁵

Subvenčné podvody, ako už z názvu plynie, zneužívajú systém subvencií, či už na štátnej alebo medzinárodnej (európskej) úrovni. Napríklad pri poskytovaní vývozných subvencií býva často tovar viackrát preclený, klasifikovaný ako iný, úmyselne chybné odvážený alebo odmeraný. Rovnako bývajú sfalšované colné dokumenty o pôvode tovaru, zneužívané colné pečiatky a podobne, za účelom obdržania vyšších dotácií.

Podvodné konkurzné konanie by sme mohli zaradiť aj ku formám úverových podvodov. Na začiatku býva založená firma. Na jej účet sú prevedené prostriedky. Potom sú sfalšované finančné výkazy za účelom získania úveru. Za získané prostriedky je nakúpený tovar (väčšinou mobilný, napr. elektronika), ktorý býva odvezený a ukrytý na vopred dohodnutom mieste. Následne prestáva firma splácať úver, až kým veritelia nezažiadajú o vyhlásenie (už bezcennej firmy) za insolventnú. Zločinci rozpredajú nakúpený tovar len za zlomok jeho reálnej ceny. Táto čiastka však pre nich tvorí čistý zisk, nakoľko úver nikdy nesplatia.

Pozemkové podvody opäť spočívajú vo falšovaní dokumentov, tentokrát hypotekárnych. Zmyslom je zisk pozemku odpredajom falošných hypoték veľkému množstvu subjektov.

Bankové podvody vznikajú hlavne vo vyspelých krajinách a súvisia väčšinou so zneužívaním a falšovaním kreditných kariet, šekov, zmeniek a iných bankových produktov.

Falšovanie peňazí je už v súčasnosti oveľa zložitejšie ako v minulosti. Na bankovkách evidujeme viac bezpečnostných mechanizmov, znakov pravosti bankovky.

Tzv. „podnikateľské kone“ sú veľmi nebezpečným druhom organizovaného zločinu. Legálny subjekt je nútený pod hrozbou zabitia, resp. ublíženia, kupovať na svoje meno vybavenie a tovar pre potreby zločineckej organizácie. Keď sa takéto „kone“ stanú nepohodlnými, môže dôjsť k ich úplnému odstráneniu.⁹⁶

Roth prezentuje takzvaný systém „firiem v ulite“ (corporate shells). Na začiatku dochádza k založeniu firmy, ktorá navonok vyzerá ako subjekt finančného charakteru. Táto firma ponúka rôzne finančné služby za veľmi výhodných podmienok. Kľúčové je presvedčiť veľký počet klientov, aby firme zverili svoje financie. Následne, keď klienti opätovne prídu do sídla spoločnosti, nájdu len prázdne priestory. Ich financie boli poslané

⁹⁵ NĚMEC, M: *Organizovaný zločin*, 1995, s.112. - 127.

⁹⁶ Ibid.

na účty v iných bankách po celom svete. Tieto peniaze bývajú niekoľkokrát preposielané medzi viacerými bankami, aby bolo takmer nemožné ich vystopovať.⁹⁷

Ako sme už spomenuli, oblasť finančných podvodov je veľmi široká. FBI na svojej internetovej stránke prezentuje odlišné rozdelenie finančných zločinov. Rovnako inú kategorizáciu používa aj MMF. Podľa nás nie je nutné pre účely tejto práce rozoberať každý z nich.

Na medzinárodnej úrovni sa organizovaným finančným zločinom zaoberá FATF (The Financial Action Task Force). Táto organizácia založená v roku 1989 v Paríži dohliada a zjednocuje krajiny pri efektívnej implementácii právnych ale aj výkonných prostriedkov pre potlačenie medzinárodného organizovaného finančného zločinu (vrátane prania špinavých peňazí a financovania terorizmu).⁹⁸ Európska komisia je členom FATF a snaží sa o implementáciu doporučení tejto organizácie. Tento medzinárodný rámec je v rámci EU doplnený národnými pravidlami.⁹⁹

Kvôli nejasnému vymedzeniu finančných zločinov a veľkému počtu zamlčaných, resp. nedokázaných prípadov, je odhad celkových škôd finančných podvodov v rámci EU obzvlášť náročný.

3.4 Organizované lúpeže, krádeže a nelegálne obchodovanie s rôznymi komoditami

Do tejto skupiny organizovaných zločinov zaraďuje rakúsky autor Edelbacher veľké bankové lúpeže, vykrádanie domov a bytov, drobné „vreckové“ krádeže, krádeže motorových vozidiel a krádeže umeleckých predmetov.¹⁰⁰ Škvrnda dopĺňa do tejto množiny nelegálny obchod s rôznymi komoditami, napríklad cigaretami a alkoholom.¹⁰¹ Je očividné, že pod pojem organizovaný zločin spadajú všetky druhy krádeží, od tých najväčších až po najmenšie. Hlavným znakom je opäť organizovanosť konkrétneho kriminálneho činu.

V roku 2014 vyšetřovala polícia v jednotlivých členských krajinách EU dokopy vyše 8 530 000 krádeží. Najviac krádeží bolo zaznamenaných vo Francúzsku (1 432 000),

⁹⁷ ROTH, M. P.: *Global organised crime*, 2010, s. 60. - 61.

⁹⁸ FATF: *What we do*. [online]. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/>>.

⁹⁹ EURÓPSKA KOMISIA: *Financial crime*. [online]. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm>.

¹⁰⁰ EDELBACHER, M.: *Organisierte Kriminalität in Europa: Die Bekämpfung der Korruption und den Organisierten Kriminalität*, 1998, s. 39. - 41.

¹⁰¹ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 214.

najmenej na Cypre (2100). V tom istom roku bolo v členských krajinách odcudzených vyše 704 000 vozidiel. Najviac odcudzených vozidiel bolo v Taliansku (176 000), najmenej na Malte (242). Rovnako bolo na úrovni EU zaznamenaných vyše 2 557 000 vlámaní (Taliansko, Litva a Estónsko neuvádzajú štatistiku). Najviac vlámaní zaznamenalo Nemecko (446 000), najmenej Lotyšsko (612). V kategórii lúpež bolo na území EU zaznamenaných 590 000 prípadov. Najviac lúpeží bolo spáchaných prekvapivo v Belgicku (171 686), najmenej na Cypre (104).¹⁰²

Eurostat poskytuje najnovšie údaje z roku 2014. Môžeme však usudzovať, že aj keď by boli údaje za rok 2016 nepochybne iné, rádovo by sa od tých z roku 2014 líšiť nemali. Zložitejšou otázkou pri vyhodnocovaní hodnoverných údajov je počet zamlčaných a nikdy nezistených kriminálnych činov. Uvedené hodnoty zobrazujú iba prípady zaznamenané policajnými zložkami konkrétnych krajín. Nevyjasnený z hľadiska Eurostatu je aj presný rozdiel medzi jednotlivými kategóriami zločinov. Otáznym je aj organizačný aspekt jednotlivých kriminálnych aktov. Z uvedených dát nevieme vyčítať, aký podiel z týchto zločinov je výsledkom organizovaného zločinu a aký podiel prináleží činom „na vlastnú päsť“. Preto treba uvedené údaje vnímať s istou rezervou. Poskytujú nám však rámcový obraz o rozsiahlosti tejto kategórie organizovanej zločinnosti v EU.

Za stíhanie vo veci krádeže sú zodpovedné policajné zložky v rámci jednotlivých krajín EU. Ich činnosť je koordinovaná na medzinárodnej úrovni v rámci Europolu, resp. Interpolu.

3.5 Počítačová kriminalita

Počítačovú kriminalitu (alebo aj kyberkriminalitu) radíme medzi moderné druhy organizovaného zločinu. Internet prenikol v rámci globalizácie do všetkých sfér podnikania. Kybernetická bezpečnosť sa stáva stále aktuálnejšou otázkou bezpečnostných štúdií. V súčasnosti je už známym aj pojem kybernetická vojna. Ako uvádza dvojica autorov Ivančík a Kazanský: *„Konceptia kybernetickej vojny je založená na zvyšovaní úlohy informácií a komplexnosti vedenia bojových akcií. Základom úspešného vedenia takejto vojny je masové využívanie KIT (komunikačné a informačné technológie)*

¹⁰² Vlastné kalkulácie na základe dát z EUROSTAT. [online]. [Dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>>.

protivníka a ich integrácia do všetkých používaných systémov protivníka (ekonomických, energetických, vojenských, komunikačných a pod.). ¹⁰³

Ako sme však uviedli v predošlých kapitolách, organizovaný zločin nemožno zamieňať s akýmkoľvek druhom vojny, nakoľko hlavným cieľom nie je poškodenie a porazenie súpera ale ekonomický zisk.

V zmysle komplexnej štúdie UNODC, opäť neexistuje jednotná definícia pojmu kybernetická kriminalita. Často býva autormi nahradzovaný pojmi ako počítačový zločin, zločin elektronickej komunikácie, zločin informačných technológií alebo „high-tech“ zločin. ¹⁰⁴

Roth konštatuje, že organizovaný zločin sa vedel vždy prispôbiť novým technológiám a trendom. Zločinecké organizácie sa do informačnej revolúcie zapojili tým, že do svojich radov zakomponovali IT odborníkov. V súčasnosti je častým javom, že tieto skupiny monitorujú sociálne siete a súkromné virtuálne konverzácie a na ich základe si vyberajú svojich nových členov. Od roku 1990 je kyberkriminalita jednou z hlavných zložiek organizovaného zločinu. Nie je náročné nájsť podobnosť medzi tradičnými a virtuálnymi formami organizovaného zločinu. Medzi tradičné „mafianske“ praktiky patrilo vyhrážanie sa zničením podniku za účelom obdržania finančných prostriedkov. V súčasnosti, keď je online podnikanie vo svojom rozkvetu, dochádza k rovnakým činom na internetovej sieti. V minulosti (avšak stále aj v súčasnosti) bývali banky vylúpené fyzicky, pričom páchatelia ušli z miesta činu s hotovosťou. V súčasnosti dochádza k online krádežiam bankových a prihlasovacích údajov a k následnému odcudzeniu virtuálnych finančných prostriedkov. ¹⁰⁵

Podobné paralely by sme mohli nájsť aj pri iných druhoch zločinu. Môžeme zhodnotiť, že súčasné kybernetické prostredie ponúka organizovaným skupinám úplne nové možnosti. Kriminálne činy prebiehajú „spoza obrazovky“, ide teda o oveľa pohodlnejšiu formu. Rovnako nie sú potrebné takmer žiadne vstupné náklady na prípravu operácie, zakúpenie potrebného vybavenia, zbraní atď. Postačuje fungujúci počítač a stabilné internetové pripojenie. Najväčšou výzvou je zrejme nájsť spoločníka, ktorý je IT odborníkom, a zároveň je schopný podstúpiť celý akt organizovaného zločinu. Medzi

¹⁰³ IVANČÍK, R., KAZANSKÝ, R.: *Kybernetická vojna, útoky a terorizmus* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016., s. 12. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.

¹⁰⁴ UNODC: *Comprehensive study on Cybercrime* [online]. 2013. s. 11. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/organized-crime/UNODC_CCPCJ_EG.4_2013/CYBERCRIME_STUDY_210213.pdf>.

¹⁰⁵ ROTH, M. P.: *Global organised crime*, 2010, s. 64.

d'alšie výhody môžeme zaradiť nepochybne nižšie riziko. Aj keď je vystopovanie útokov v kybernetickom priestore možné, zdatní zločinci dokážu pomocou rôznych kódovacích techník a zariadení a neustáleho menenia adres unikáť dosiahnutiu nepochybne ľahšie ako pri fyzických, „tradičných“, formách organizovaného zločinu. Navyše, väčšinou prebieha vyšetrowanie pomocou stopovania IP adresy zločinca. Pri nájdení prístroja však nemožno jednoznačne určiť, kto prostredníctvom počítača zločin spáchal. Ako uvádza Chmelík, častejšie dochádza k prichyteniu páchatel'a pri predaji svojej koristi (informácií, dát), ako pri konaní samotnej trestnej činnosti.¹⁰⁶

Čo sa týka pestrosti jednotlivých kriminálnych činov, v kyberpriestore sú možnosti takmer neobmedzené. Roth uvádza príklad nigérijskej organizovanej skupiny, ktorá posielala do celého sveta maily s obsahom, že stačí zadať bankové a iné kontaktné údaje a na účet obeť príde výhra v podobe obrovského finančného obnosu. Ďalším príkladom je obchod s ilegálnymi kópiami virtuálnych nosičov s hudbou, filmovým materiálom a pod., na ktoré sa vzťahujú autorské práva. V dnešnej podobe sa už stalo kopírovanie CD a DVD prežitkom, všetko je dostupné priamo na internete.¹⁰⁷

V súčasnosti sme už poučení o rôznych formách tzv. „phishingu“, rovnako ako aj o ilegalite pirátskych kópií. Avšak v terajšom ponímaní hodnotíme kybernetický priestor ako nedostatočne zabezpečený, nakoľko sú aj tieto, dnes už dobre známe praktiky, pomerne časté.

Problematikou kyberkriminality sa v rámci EU (ale aj celosvetovo) zaoberá Europol vo svojej každoročnej publikácii IOCTA (Internet Organised Crime Threat Assessment).¹⁰⁸ V zmysle tejto štúdie: „*Zatiaľ čo veľa európskych krajín má nepochybne nejakú zforiem domáceho digitálneho podsvetia, Nemecko je niekoľkými vedcami považované za krajinu s jedným s najrýchlejšie rastúcich trhov podsvetia v rámci EU, aj keď sa veľa z týchto kriminálnych virtuálnych produktov sústreďí iba na domáce ciele. Rusko, resp. ruský hovoriace krajiny, sú stále všeobecne považované za jedny z trhov s najviac rozšírenou kyberkriminalitou.*“¹⁰⁹ Nemecko je jednou z krajín v rámci EU, ktoré v značnej miere kontrolujú internet. A aj tak je Nemecko jedným z najrýchlejšie rastúcich

¹⁰⁶ CHMELÍK, J.: *Zločin bez hraníc: Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*, 2004, s. 75.

¹⁰⁷ ROTH, M. P.: *Global organised crime*, 2010, s. 45. - 46.

¹⁰⁸ EUROPOL. [online]. [Dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/latest_publications/31>.

¹⁰⁹ EUROPOL: *IOCTA 2016: Internet Organised Crime Threat Assessment*. [online]. 2016. [Citované dňa 21.10.2016], s. 61. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/europol_iocta_web_2016.pdf>.

trhov pre kyberkriminalitu. Môžeme teda konštatovať, že sa v súčasnosti nedarí potlačiť tento druh organizovaného zločinu.

Štúdia ďalej uvádza, že prostriedkom v rámci kyberkriminality, ktorý má najrýchlejšiu stúpajúcu tendenciu, a je teda najväčšou virtuálnou hrozbou pre bežných užívateľov, je tzv. Ransomware (softvér pre vymáhanie výkupného).¹¹⁰ Ide o veľmi sofistikovanú formu zločinu. Škodlivý softvér, ktorý sa do počítača (resp. iného zariadenia) dostane nepozorovane spolu s iným obsahom, vyhľadá pre užívateľa najdôležitejší súbor a zakóduje ho. Súbor bude odkódovaný až po zaplatení výkupného (väčšinou vo forme bitcoinov alebo inej virtuálnej meny).

Avast, ako jeden z celosvetovo najrozšírenejších antivírusových programov, poskytuje rôzne štatistiky. V súčasnosti tento program pozná cez 15 miliónov rôznych druhov vírusov. Počet infikovaných domén sa pohybuje v rozpätí od 1165- 2784 denne (v časovom rozmedzí 9.9.2016- 8.10.2016). Za posledný mesiac (rovnaký časový rámec) zastavil tento antivírus celosvetovo 2 368 767 045 vírusových útokov. Pri prepočte ide o 17 útokov na užívateľa v priemere. Ako uvádza Avast, všetky štatistiky sú vytvorené na základe 400 miliónovej základne užívateľov.¹¹¹ Je nutné poznamenať, že Avast je súkromnou spoločnosťou, nevieme teda jednoznačne určiť pravdivosť týchto štatistík, ktoré slúžia na marketingové účely. Ďalej je potrebné podotknúť, že úplné údaje by sme dosiahli iba zlúčením štatistík všetkých antivírusových programov, tie však nie sú dostupné. Kvôli týmto prekážkam môžeme štatistiku vnímať len orientačne. Avšak pri zhodnotení, že štatistika eviduje iba vírusy, ktoré sú len časťou celého problému, usudzujeme, že počet kybernetických útokov rôzneho typu má celosvetovo obrovský rozsah.

Podľa inej štúdie, vypracovanej McAfee (súčasť spoločnosti Intel), sú globálne ročné straty spôsobené kyberkriminalitou viac ako 400 miliárd USD. Štúdia dodáva, že táto suma je vyššia ako národný príjem väčšiny krajín. Samozrejme, ide opäť o orientačnú cifru, nakoľko nie sú dostupné úplné dáta o kyberkriminalite.¹¹²

Boju proti kyberkriminalite v rámci Slovenskej republiky sa budeme venovať v poslednej kapitole tejto práce. Na medzinárodnej úrovni sa organizovaným

¹¹⁰ EUROPOL: *IOCTA 2016: Internet Organised Crime Threat Assessment*. [online]. 2016. [Citované dňa 21.10.2016], s. 17. Dostupné na internete:

<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/europol_iocta_web_2016.pdf>.

¹¹¹ AVAST: *Statistics*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete:

<<https://www.avast.com/stats>>.

¹¹² MCAFEE: *Net Losses: Estimating the Global Cost of Cybercrime*. [online]. 2014. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete:< <http://www.mcafee.com/us/resources/reports/rp-economic-impact-cybercrime2.pdf>>.

kybernetickým zločinom zaoberá už spomínaný Europol, ďalej Interpol¹¹³, NATO¹¹⁴ či UNODC.¹¹⁵

3.6 Nelegálna proliferácia zbraní

Ilegálny obchod so zbraňami definuje Protokol proti ilegálnej výrobe a obchodu so strelnými zbraňami, ich časťami, komponentmi a muníciou, dopĺňujúci Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu nasledovne: „*Ilegálny obchod znamená import, export, akvizíciu, predaj, dodanie, pohyb alebo presun strelných zbraní, ich častí, komponentov a munície z alebo cez územie jednej členskej krajiny na územie druhej členskej krajiny, ak nikto kompetentný zo spomínaných krajín neautorizoval tento čin v zmysle podmienok tohto Protokolu alebo v súlade s článkom 8 tohto Protokolu.*“¹¹⁶

Súhlasíme s Rothom v tvrdení, že rozsah ilegálneho obchodu so zbraňami je v globálnom meradle veľmi veľký a zapríčinený hlavne skupinami medzinárodného organizovaného zločinu. Ako však dodáva, to by nebolo možné bez spolupráce individualít a inštitúcií z prostredia mimo organizovanej skupiny, ako sú napríklad ministerstvá obrany, banky, legálni obchodníci so zbraňami a množstvo rôznych iných skupín. Veľký vplyv na vývoj tohto druhu podnikania v Európe mal pád ZSSR a konflikty na Balkáne. Od pádu Berlínskeho múru začal obchod so zbraňami v Európe prevládnuť. Práve tento medzník spôsobil, že sa obchodníci prestali riadiť ideologickými pohnútkami a začali vnímať ako motivačný faktor jedine zisk.¹¹⁷

Štúdia UNODC o obchode so zbraňami uvádza, že v roku 2007 (novšia štatistika absentuje) bolo oficiálne evidovaných 875 miliónov zbraní v celosvetovom kontexte. Z toho je až 74% vlastnených civilistami (iba 26% je vlastnených vojenskými a inými štátnymi zložkami). Vyčísliť, aká časť spadá pod ilegálny obchod, je aj podľa štúdie

¹¹³ INTERPOL: *Cybercrime*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.interpol.int/Crime-areas/Cybercrime/Cybercrime>>.

¹¹⁴ NATO: *Cyber defence*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm>.

¹¹⁵ UNODC: *Comprehensive study on cybercrime*. [online]. 2013. [Citované dňa 11.10.2016]: <https://www.unodc.org/documents/organized-crime/UNODC_CCPCJ_EG.4_2013/CYBERCRIME_STUDY_210213.pdf>.

¹¹⁶ UNODC: *Protocol against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, supplementing the United Nations convention against transnational organised crime*. [online]. 2004. Annex. článok 3. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_A_ND_THE_PROTOCOLS_THEREO.pdf>.

¹¹⁷ ROTH, M. P.: *Global organised crime*, 2010, s. 27. - 28.

takmer nemožné. Absentujú totiž štatistické údaje z viacerých krajín, a zároveň nie je jasné, v akom rozsahu boli tieto kriminálne činy zistené.¹¹⁸

Škvrnda uvádza dva aspekty problému. „*Po prvé ide o obchod s klasickými zbraňami a ďalším vojenským materiálom, ktorý sa niekedy označuje aj ako tzv. špeciál. Ide o veľmi pestrý tovar od rakiet, lietadiel, vrtuľníkov cez tanky, obrnené vozidlá, delá, iné špeciálne vozidlá až po tzv. pechotné zbrane či zbrane určené na ochranu.(...) Po druhé ide o zbrane hromadného ničenia, ktoré sa pôvodne označovali ako ABC zbrane (atómové, biologické, chemické. (...)) V súčasnosti sa do tejto kategórie zaraďujú aj tzv. materiály dvojakého využitia...*“¹¹⁹

Aj keď Cottey vidí hlavnú hrozbu pre Európu v tzv. WMD zbraniach (zbrane hromadného ničenia)¹²⁰, rozsah tovarov spadajúcich pod obchod so zbraňami je skutočne veľký. Aj preto je veľmi problematická sumarizácia celkového vplyvu ilegálneho obchodu so zbraňami na svet. Avšak samotný fakt, že v rámci EU ilegálne cirkuluje približne 10 miliónov strelných zbraní, je alarmujúci.¹²¹

Hlavnou medzinárodnou iniciatívou v tomto smere je spomínaný Protokol proti ilegálnej výrobe a obchodu so strelnými zbraňami, ich časťami, komponentmi a muníciou, ktorý dopĺňa všeobecný Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu. Na jeho základe je tvorený aj právny rámec EU. V roku 2010 EU prijala Európsky akčný plán na boj proti ilegálnemu obchodu, ktorý sa sústreďí na tzv. „ťažké zbrane“.¹²² (Prehľad o obchode so strelnými zbraňami v rámci EU dokumentuje príloha č. 5)

3.7 Pranie špinavých peňazí

Pranie špinavých peňazí je mnohými autormi zaraďované medzi tzv. finančné zločiny. Ako vysvetľuje Roth, hlavným princípom tohto činu je skrytie existencie finančných prostriedkov získaných ilegálnymi aktivitami. To je často uskutočňované prostredníctvom legálnych spôsobov podnikania.¹²³

Wright dodáva, že v súčasnosti, keď funguje medzinárodný organizovaný zločin vďaka obrovským príjmom z ilegálnych aktivít, je zlegalizovanie príjmov ich existenčnou

¹¹⁸ UNODC: *Study on firearms 2015*. [online]. 2015. s. 1.- 2.[Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: < https://www.unodc.org/documents/firearms-protocol/UNODC_Study_on_Firearms_WEB.pdf>.

¹¹⁹ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 215.

¹²⁰ COTTEY, A.: *Security in the new Europe*, 2007, s. 150.

¹²¹ MALMSTRÖM, C. (EU commissioner): *Fight against arms trafficking: Where do we stand?* [online]. 2012. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete:< http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-841_en.htm>.

¹²² Ibid.

¹²³ ROTH, M. P.: *Global organised crime*, 2010, s. 58. - 59.

otázkou. Bez možnosti promptne, rýchlo a s čo najmenším rizikom zmeniť finančné prostriedky na „legálne“, by veľká časť organizovaných kriminálnych skupín nebola schopná fungovať. Avšak tieto akty poškodzujú zahraničný obchod, zhoršujú medzinárodnú reputáciu bankového sektora a zhoršujú vieru v zákon v jednotlivých krajinách.¹²⁴

Samotný pojem „pranie špinavých peňazí“ údajne pochádza z 20. a 30. rokov minulého storočia, keď sa výkonné zločky USA snažili polapiť Al Caponeho. V tých časoch boli domácnosti nútené šetriť vodou, a preto nosili svoju bielizeň často do práčovní. Táto oblasť podnikania sa logicky tešila veľkému úspechu. Al Capone vlastnil stovky takýchto práčovní v Chicagu. Ako úrady zistili neskôr, boli používané prevažne za účelom legitimizácie príjmov z ilegálnych činností. Takto vznikol pojem „pranie špinavých peňazí“.¹²⁵

V súčasnosti už dochádza k „praniu“ ilegálnych prostriedkov inými spôsobmi. FATF uvádza 3 hlavné fázy každého takéhoto procesu:

- Uloženie - ide o prvú fázu celého procesu, ktorej princípom je uloženie prostriedkov do finančného systému. Veľká suma býva buď rozdelená na menšie, menej nápadné čiastky a následne uložená na rôzne účty. Druhou možnosťou sú rôzne finančné nástroje, ako napr. šeky.
- Rozdelenie - v druhej fáze býva táto suma rozdelená na menšie čiastky. Princípom je ich prevedenie na iné účty, aby boli ďalej od zdroja, resp. ťažšie vystopovateľné. Môže k tomu dôjsť opäť použitím rôznych finančných nástrojov, sériou rôznych kúp a predajov alebo jednoduchým prevedením menších súm sieťou bánk až do krajín, ktoré sa nezapájajú do medzinárodného boja proti tejto ilegálnej činnosti. Ide väčšinou o krajiny, kde sú prísne pravidlá pre udržanie bankového tajomstva. Takéto prostredie je ideálne pre uloženie ilegálnych prostriedkov. Druhá fáza úzko súvisí s tzv. „corporate shells“, spomenutými v podkapitole o finančných podvodoch.
- Integrácia - finálna fáza umožňuje opätovné zapojenie už „vypratých“ prostriedkov do legálneho obehu. Môžu byť investované do pozemkov, cenných papierov, komodít, alebo hociktorého iného objektu investičného záujmu.¹²⁶

¹²⁴ WRIGHT, A: *Organised Crime*, 2006, s. 68.

¹²⁵ ROTH, M. P.: *Global organised crime*, 2010, s. 59.

¹²⁶ FATF: *What is Money laundering?* [online]. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>>.

Wright uvádza, že existuje množstvo faktorov, ktoré prispeli k nárastu prania špinavých peňazí. Prvým z nich je, že charakter organizovanej zločinnosti predurčuje zločinecké skupiny na získavanie obrovských príjmov. Tie samozrejme potrebujú zlegalizovať. Druhým faktorom je celosvetový nárast obchodu vplyvom globalizácie. Tovary aj financie prúdia celosvetovo v oveľa väčších množstvách. Nové technológie umožňujú bezproblémové a okamžité presuny financií cez hranice štátu. Tretím faktorom je absencia efektívnej regulácie finančného sektora v medzinárodnom meradle. Aj keď bol v tejto oblasti zaznamenaný značný progres, stále evidujeme veľa priestoru nedostatočne pokrytého právnymi reguláciami.¹²⁷

Vyčíslit' objem „prepraných“ peňazí je takmer nemožné. Ako udáva na svojej web stránke FATF, všeobecne sa považuje za pravdivý istý starší údaj poskytnutý MMF, ktorý odhaduje, že celosvetový objem „prepraných“ finančných prostriedkov zodpovedá asi 2 - 5% svetového HDP.¹²⁸ Ak by sme tento pomer vnímali ako stále pravdivý, pri súčasnom svetovom HDP v hodnote 73,502,341 miliónov USD¹²⁹ by celosvetový objem „prepraných“ finančných prostriedkov v roku 2015 predstavoval hodnotu v rozmedzí 1,470,050 mil. USD - 3,675,120 mil. USD. Ide teda o enormnú sumu. Ako už vyplýva z uvedeného, boj s týmto druhom organizovaného zločinu nie je sťažený len rôznymi sofistikovanými praktikami organizovaných skupín, ale aj nedostatočnou spoluprácou niektorých krajín, ktoré z poskytnutia útočiska pre tieto skupiny nepochybne profitujú.

3.8 Korupcia

Trestný zákon SR definuje pojem „korupcia“ na základe vysvetlenia pojmov „prijímanie úplatku, podplácanie, nepriama korupcia“.

Prijímanie úplatku objašňuje nasledovne: „*Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.*“ Ďalšie paragrafy popisujú prijatie úplatku analogicky s prihliadnutím na: postavenie zahraničného

¹²⁷ WRIGHT, A: *Organised Crime*, 2006, s. 68. – 69.

¹²⁸ FATF: *What is Money laundering?* [online]. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>>.

¹²⁹ WORLD BANK: *Gross domestic product 2015*. [online]. 2015. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>>.

verejného činiteľa, obstarávanie vecí verejného záujmu, funkciu v rámci medzinárodných organizácií a ich orgánov.¹³⁰

Podplácanie je definované obdobne: „*Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne úplatok alebo ho sľúbi inému, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo z tohto dôvodu priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.*“ Pojem je ďalej vysvetlený v ďalších paragrafoch analogicky k pojmu Prijatie úplatku.¹³¹

Pod nepriamou korupciou rozumie Trestný zákon situáciu, keď dôjde k podplateniu osoby, aby tá svojím vplyvom ovplyvnila konanie iného.¹³² Korupcia je teda trestným činom vzhľadom na oba (resp. viaceré) subjekty, ktoré sú do nej zapojené.

Škvrnda podotýka, že aj keď viaceré publikácie radia korupciu do oblasti organizovaného zločinu, on nezastáva tento názor. V jeho ponímaní, aj keď korupcia zdieľa niektoré spoločné vlastnosti s organizovanou zločinnosťou, nie je jej formou ale prostriedkom.¹³³ Aj keď súhlasíme, že súčasťou korupcie je aj individuálna korupcia, ktorá jednoznačne nepatrí do oblasti organizovaného zločinu, zdieľame názor, že skorumpovaní jedinci prispievajú značnou mierou k ilegálnej činnosti, tvoria jej dôležitú súčasť a môžeme ich v tomto zmysle zaradiť do štruktúr organizovanej zločineckej skupiny. Konštatujeme teda, že isté formy korupcie radíme pod pojem organizovaný zločin. Nezamietame tým však názory iných autorov, ktorí iným spôsobom dedukcie prišli k opačným názorom. Osobité postavenie korupcie v rámci organizovaného zločinu potvrdzuje aj fakt, že sa tiahne celým spektrom ilegálnych aktivít. Ku korupcii totiž dochádza pri podplatení pracovníka na hraniciach za účelom prepašovania drog či zbraní, rovnako ako pri obrovských úplatkoch v najvyšších sférach spoločnosti za účelom finančných ale aj iných podvodov. Naše úvahy potvrdzujú aj Edwards a Gill, ktorí tvrdia, že pokiaľ bude korupcia prítomná v kriminálnych právnych systémoch, organizovaný zločin bude prevládať.¹³⁴

¹³⁰ *Zákon č. 300/2005 (Trestný zákon)*. [online]. 2005. § 328. - 331. [Citované dňa 18.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.informatizacia.sk/ext_dok-zakon_300-2005_trestny_zakon/3453c>.

¹³¹ *Ibid.*, §332. - 335.

¹³² *Ibid.*, §336.

¹³³ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 216.

¹³⁴ GILL, P., EDWARDS, A.: *Transnational organised crime: Perspectives on global security*, 2003, s. 14.

Korupcia sa nevyhýba ani Európskej únii. Podľa štúdie z roku 2014 stojí korupcia ekonomiku EU približne 120 mld. € ročne, čo je takmer hodnota ročného rozpočtu EU.¹³⁵ Samozrejme, presné vyčíslenie je takmer nemožné. Korupcia so sebou nesie veľa vedľajších ekonomických a iných efektov, ktoré zvyšujú celkový negatívny vplyv. Treba však dodať, že údaj poskytnutý Európskou komisiou je sumou všetkých druhov korupcie. Ako sme uviedli vyššie, niektoré formy korupcie nemôžeme radiť pod organizovaný zločin.

Nakoľko korupcia presahuje hranice jednotlivých štátov, je aj predmetom rôznych medzinárodných zmlúv. Aj spomínaný Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu obsahuje problematiku korupcie. Samotný pojem je definovaný obdobne ako v Trestnom zákone SR. Je tak v dôsledku článku 8 Dohovoru, ktorý zaväzuje zmluvné štáty k adaptácii národných legislatív na Dohovor. V článku 9. ďalej Dohovor podnecuje zmluvné štáty k pátraniu po, a adekvátnemu potrestaniu korupcie.¹³⁶

¹³⁵ EURÓPSKA KOMISIA: *Report from the Commission to the Council and the European parliament EU anti-corruption report*. [online]. 2014. [Citované dňa 2.11.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf>.

¹³⁶ UNODC: *UN Convention Against Transnational Organised Crime*. [online]. 2004. Články 8., 9. [Citované dňa 2.11.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THEREO.pdf>.

4 EURÓPSKA ÚNIA A ORGANIZOVANÝ ZLOČIN

V predošlých kapitolách sme poukázali na značný vplyv organizovaného zločinu na bezpečnostné prostredie EU. Účelom tejto kapitoly je sumarizácia snáh EU v boji proti organizovanej kriminalite z hľadiska legislatívy. Výpočet najdôležitejších dokumentov EU v boji proti organizovanému zločinu nám poskytuje webová stránka Ministerstva vnútra SR. Ide o nasledovné:

- Akčný plán boja proti organizovanej kriminalite
- Miléniová stratégia EU na prevenciu a kontrolu organizovaného zločinu
- Haagsky program
- Akčný plán Rady a Komisie, ktorý nadväzuje na Haagsky program¹³⁷

K spomínaným si dovoľíme doplniť Európsku globálnu stratégiu, ktorá je platná od roku 2016. Na záver kapitoly zhrnieme činnosť najdôležitejších aktérov boja proti organizovanému zločinu v EU.

4.1 Akčný plán boja proti organizovanej kriminalite

Ako podotýka Southwell, veľkým stimulom pre kriminálne organizácie je postupná integrácia v Európe, ktorá znamená vytvorenie veľkého trhu de facto bez hraníc.¹³⁸ Rovnako aj geopolitické zmeny na mape Európy v 90. rokoch spôsobili rozmach zločineckých skupín. Akčný plán z roku 1997 bol prvou priamou reakciou na vývoj v oblasti organizovanej kriminality. Ide taktiež o prvý komplexný dokument EU, ktorý sa zaoberá organizovaným zločinom ako takým. Dokument má 3 časti.

Prvá, úvodná časť konštatuje dôležitosť riešenia tejto problematiky. Ako uvádza, *„kriminálne správanie už nie je len doménou individualít, ale aj organizácií, ktoré prenikajú do rôznych štruktúr civilnej spoločnosti, a vlastne spoločnosti ako takej.“* Ako konštatuje ďalej, tieto skupiny prekračujú hranice štátov a využívajú moderné výtobytky techniky. Naopak, efektívne prostriedky na zamedzenie organizovanému zločinu sa vyvíjajú iba pomaly. Ak sa má Európa ďalej rozvíjať, musí zabezpečiť lepšiu organizáciu a zlepšiť strategický a taktický rámec jednotlivých operácií. Za týmto účelom bola Európskou Radou zriadená špeciálna skupina, ktorá vo výsledku aj koncipovala tento Akčný plán. V prvej časti druhej kapitoly zdôrazňuje Akčný plán nutnosť spolupráce EU

¹³⁷ MINISTERSTVO VNÚTRA SR: *Organizovaný zločin, drogy, obchodovanie s ľuďmi*. [online]. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?organizovany-zlocin>>.

¹³⁸ SOUTHWELL, D: *História organizovaného zločinu: Pravdivé príbehy a tajomstvá kriminálneho podsvetia*, 2009, s. 129.

s nečlenskými krajinami a s medzinárodnými organizáciami a agentúrami, konkrétne Interpol, OSN, FATF, ktorá pretrváva dodnes. Už v tomto dokumente bol teda znázornený hlavný rámec spolupráce na medzinárodnej úrovni, ktorý je hlavnou zbraňou proti organizovanému zločinu aj v súčasnosti. Ďalej poukazujú autori kapitoly na nutnosť harmonizácie jurisdikcií jednotlivých krajín, za účelom efektívneho stíhania a súdenia zločincov. Tretia kapitola 1. časti pojednáva o nutnosti premostenia prvého a tretieho piliera európsky štruktúr (3-pilierová štruktúra bola zrušená až Lisabonskou zmluvou z roku 2009). Ďalej vyzdvihuje úlohu Europolu a FATFu pri zbieraní a šírení údajov potrebných pre boj so zločinom.¹³⁹

Druhá časť dokumentu s názvom „politický návod“ v prvom rade odporúča všetkým členským štátom prijať staršie konvencie v oblasti jednotlivých druhov organizovaného zločinu. Ďalším dôležitým bodom je odporúčanie Európskej rady smerom k Rade EU a Komisii, aby zahrnuli otázky boja proti organizovanej kriminalite už do prístupových zmlúv kandidátskych krajín. Z dnešného pohľadu, keď je otázka spoločnej armády EU veľmi aktuálna, je zaujímavý aj návrh Európskej rady o posilnení kompetencií Europolu. Ten by v zmysle tohto odporúčania mohol zasahovať pomocou vlastných jednotiek spolu s národnými jednotkami. Zvyšok 2. časti sa opäť nesie v duchu nutnosti harmonizácie národných legislatív a výmeny informácií.¹⁴⁰

Tretia kapitola, nazvaná „Detailný akčný plán“ je kľúčovou časťou celého dokumentu. Na základe predošlej časti uvádza 30 konkrétnych odporúčaní. Každé z nich má explicitne dané, ktorá inštitúcia EU je zodpovedná za jeho realizáciu, rovnako ako odporúčaný termín splnenia konkrétneho odporúčania. Pre ilustráciu si spomenieme niektoré z nich:

- Popri spomínanej kooperácii s kandidátskymi krajinami je nutná aj spolupráca s ďalšími krajinami, predovšetkým s transatlantickými partnermi, ale aj s Ruskom a Ukrajinou. Konkrétne návrhy tejto spolupráce (napr. povýšenie Europolu do role mediátora) mali byť vypracované Radou EU a Komisiou do konca roku 1998.
- Komisia, Rada EU a jednotlivé členské štáty mali vypracovať plán jednotnej politiky pre zníženie korupcie a zvýšenie transparentnosti. Termínom bol júl 1998.
- Každý členský štát by mal do konca roku 2007 zriadiť kontaktný bod v rámci svojej inštitucionálnej štruktúry, ktorý by komunikoval s Europolom

¹³⁹ OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: *Action plan to combat organised crime*. [online]. 1997. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51997XG0815&from=EN>>.

¹⁴⁰ Ibid.

a s kontaktnými bodmi v ostatných krajinách o možných hrozbách organizovaného zločinu.¹⁴¹

Spomenuté body sme uviedli len pre ilustráciu. Môžeme však konštatovať, že Akčný plán bol prvým dokumentom z prostredia EU, ktorý sa zaoberal výhradne organizovaným zločinom a bojom proti tomuto fenoménu. Očividná je snaha o zvýšenie kompetencií Europolu, o nadviazanie partnerstva v oblasti postihovania kriminality aj so štátmi mimo EU a o zlepšenie kooperácie v rámci EU.

Na Akčný plán bezprostredne reagovala Jednotná akcia Rady z 21. decembra 1998, ktorá bola súčasťou stratégie harmonizácie jurisdikcií jednotlivých krajín. Prijatím tohto dokumentu sa členské štáty zaviazali vymedzením organizovaného zločinu ako trestného činu v národných jurisdikciách.¹⁴²

4.2 Miléniová stratégia EU na prevenciu a kontrolu organizovaného zločinu

Miléniová stratégia EU bola vypracovaná v roku 2000 a nadväzovala na Akčný plán z roku 1997. Silným podnetom pre vznik tejto stratégie bol aj Akčný plán Rady EU a Komisie o čo najlepšej implementácii Amsterdamskej zmluvy na oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý vznikol počas zasadnutia Rady EU vo Viedni roku 1998. Amsterdamská zmluva bola podpísaná v roku 1997 a jej hlavným zmyslom bola reštrukturalizácia pilierového systému a príprava na rozšírenie EU. Akčný plán z roku 1998 z Viedne reagoval na štrukturálne zmeny v rámci EU a predpokladal vznik miléniovej stratégie. Tento dokument už hneď v úvode konštatuje veľký prínos Akčného plánu z roku 1997 pre boj s organizovaným zločinom. Veľa z uvedených bodov konkrétnych odporúčaní bolo naozaj splnených. Napriek tomu však rozsah organizovaného zločinu v EU stále narastal a objavovali sa aj jeho nové formy. V čase podpisu miléniovej stratégie už prebiehali práce na Dohovore OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, ktorý sme viackrát spomenuli už v predošlých kapitolách. Otázka organizovaného zločinu sa v tomto období už teda plne dostala do medzinárodného povedomia.¹⁴³

¹⁴¹ OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: *Action plan to combat organised crime*. [online]. 1997. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51997XG0815&from=EN>>.

¹⁴² ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV: *Jednotná akcia z 21. decembra 1998*. [online]. 1998. [Citované dňa 17.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998F0733&from=EN>>.

¹⁴³ OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: *The prevention and control of organised crime: a European Union strategy for the beginning of the new millenium*. [online]. 2000. [Citované dňa

Miléniová stratégia obsahuje 39 konkrétnych odporúčaní zameraných na 11 oblastí:

- Posilnenie zberu a analýzy dát v súvislosti s organizovaným zločinom
- Prevencia prenikania organizovaného zločinu do verejného a legitímneho súkromného sektora
- Posilnenie prevencie pred organizovaným zločinom a posilnenie partnerstva medzi civilnou spoločnosťou a súdnym kriminálnym systémom
- Zhodnotenie a zlepšenie legislatívy, rovnako ako kontrolných a regulatórnych politík na národnej aj na európskej úrovni
- Posilnenie vyšetrovania organizovaných zločinov
- Posilnenie Europolu
- Vystopovanie, zmrazenie, zabavenie a konfiškácia výnosov plynúcich zo zločineckých aktivít
- Posilnenie spolupráce medzi presadzovaním práva a právnymi autoritami na národnej, ale aj európskej úrovni
- Posilnenie spolupráce s kandidátskymi krajinami
- Posilnenie spolupráce s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami
- Monitorovanie zlepšenej implementácie opatrení na prevenciu a kontrolu organizovaného zločinu v rámci EU.¹⁴⁴

Ako vyplýva z uvedeného, oblasti vytýčené miléniovou stratégiou sa do veľkej miery zhodujú s cieľmi Akčného plánu z roku 1997. Zrejme kvôli časovým sklzom pri plnení Akčného plánu, boli termíny v miléniovej stratégii vytýčené na konkrétny deň. Každému z týchto 39 odporúčaní bola taktiež priradená priorita v číselnom hodnotení od 1 do 5. Odporúčania hodnotené číslom 1 mali byť okamžité (resp. v čo najkratšej dobe) po podpise zmluvy plnené. Priorita na úrovni 3 znamenala, že s plnením sa má začať okamžite, ako bude vypracovaný konkrétny dokument alebo splnená iná nevyhnutná požiadavka. Priorita s číslom 5 značila, že konkrétne odporúčanie sa ešte len bude plniť niekedy v budúcnosti, keď to bude vhodné. Väčšina odporúčaní však veľmi správne mala označenia 1 až 3.¹⁴⁵

18.10.2016]. Dostupné na internete:< <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000F0503&from=EN>>.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: *The prevention and control of organised crime: a European Union strategy for the beginning of the new millenium*. [online]. 2000. [Citované dňa 18.10.2016]. Dostupné na internete:< <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000F0503&from=EN>>.

Môžeme teda hodnotiť, že miléniová stratégia nadviazala na Akčný plán, implementovala do neho zmeny spojené s Amsterdamskou zmluvou, skonkretizovala jednotlivé odporúčania a prehodnotila ich termíny plnenia vzhľadom na vývoj udalostí od roku 1997.

4.3 Haagsky program

Haagsky program z roku 2004 sa nezaoberal výsostne organizovaným zločinom tak, ako predošlé spomenuté dokumenty. Heslom celého programu sa stalo: Posilnenie slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v Európskej únii. Program vyzdvihuje vtedajšiu pozíciu EU vo svete. Tá zvýšila svoju rolu v bezpečnostnej politike, spolupráci v oblasti harmonizácie ciel a spravodlivosti, vo vývoji azylových a migračných politík a pri kontrole vonkajšej hranice. Ako ďalej správa hodnotí: *„táto zmluva spolu so zmluvami z Maastrichtu, Amsterdamu a Nice progresívne prispela k tvorbe právneho rámca v oblasti spravodlivosti a domácich záležitostí a k integrácii tejto politiky spolu s inými politikami Únie.“*¹⁴⁶

Všeobecný optimizmus ale zabrzdzili teroristické útoky z 11.9. 2001 v USA a z 11.3. 2004 v Madride. Ako udáva správa, v atmosfére strachu z terorizmu už Európania neočakávali iba plnenie záväzkov EU, ale aj jej aktívny, efektívnejší a spoločný prístup k medzinárodným problémom ako sú: ilegálna migrácia, terorizmus, obchod s ľuďmi a organizovaný zločin ako taký. Medzi hlavné ciele tohto programu patria: schopnosť EU garantovať svojim občanom základné ľudské práva, zabezpečiť prístup k spravodlivosti, regulovať migračné toky a vonkajšie hranice, ďalej boj s organizovaným nadnárodným zločinom, terorizmom, lepšie využitie potenciálu Europolu a Eurojustu a zlepšenie cezhraničnej vymoženosti práva.¹⁴⁷

Nakoľko sa zmluva nezaobera výlučne organizovaným zločinom, je nutné vybrať z nej kapitoly, ktoré s ním súvisia. V podkapitole 1.7.1 sa stretávame s ilegálnou migráciou. Rada EU uvádza, že azylová politika spadá do kompetencií jednotlivých členských štátov. Vníma však náročnosť ustráženia vonkajších hraníc pre krajiny, ktoré takúto hranicu tvoria. Bazíruje na zdieľaní informácií medzi členskými krajinami, Europolom a Eurojust v tejto oblasti. Čo je ale oveľa podstatnejšie, ochrana vonkajších hraníc patrí od roku 2004 do kompetencií novovytvoreného FRONTEXu. Avšak program

¹⁴⁶ ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE: *Haagsky program: Posilňovanie slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v Európskej únii*. [online]. 2005. [Citované dňa 20.10. 2016]. Dostupné na internete: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303(01)&from=EN)>.

¹⁴⁷ Ibid.

predznamenal aj vznik tzv. „pohraničnej stráže“. K jej reálnemu vytvoreniu došlo až v roku 2016 na bulharskej hranici za účelom kontroly tzv. Balkánskej cesty.

Druhá kapitola, nazvaná Posilnenie bezpečnosti pojednáva vo svojej prvej podkapitole o nutnosti zlepšenia komunikácie a systému predávania informácií v rámci EU. V oblasti bezpečnosti je táto agenda obzvlášť dôležitá. Vytvorenie lepšieho informačného systému však naráža na problémy ako sú: integrita jednotlivých dát, nutnosť spoločných štandardov pre vykazovanie dát, nutnosť zabezpečenia ochrany dát a iných strategických informácií, zabezpečenie ochrany pred zneužitím takýchto dát. Vyriešenie týchto problémov bolo avizované Programom ako jedna z výziev. Ďalšia podkapitola pojednáva o problematike terorizmu. Nakoľko sme však objasnili rozdiel medzi terorizmom a organizovaným zločinom, nespadá do oblasti nášho výskumu.¹⁴⁸

Tretia podkapitola 2. kapitoly nesie názov Policajná spolupráca. Ako vieme, spolupráca policajných zložiek v rámci EU je zastrešená hlavne Europolom. Program kladie členským štátom povinnosť prijať potrebnú legislatívu a poskytovať potrebné údaje Europolu tak, aby mohol efektne bojovať s organizovaným zločinom a terorizmom v rámci EU. Ďalej zdôrazňuje dôležitosť spolupráce Europolu a Eurojustu pri vyšetrovaní. Obe agentúry sú povinné podávať každoročné správy Rade.¹⁴⁹

V oblasti prevencie voči kriminalite (podkapitola 2.6) iniciuje Program vytvorenie tzv. Európskej siete na predchádzanie trestnej činnosti (EUCPN), ktorá funguje aj v súčasnosti.¹⁵⁰ Za zber údajov potrebných na jej správne fungovanie je zodpovedný podľa Programu Eurostat. V nasledujúcej podkapitole venovanej obchodu s drogami Program jednoznačne vyzýva k vypracovaniu Európskej stratégie boja proti drogám pre roky 2005-2012. Táto stratégia bola vypracovaná a vo februári 2005 schválená Komisiou. Medzi hlavné priority v zmysle Stratégie patrilo zmenšenie dopytu aj ponuky drog v EU, zlepšenie spolupráce v rámci EU, rovnako ako zlepšenie výskumnej činnosti.¹⁵¹

Po jej vypršaní bola vypracovaná nová Európska stratégia boja proti drogám pre roky 2013 - 2020, ku ktorej bol neskôr pridaný aj Akčný plán. Hlavné ciele sa zhodujú so staršou stratégiou. Súčasná stratégia však zachytáva aktuálne výzvy, ako sú mierna zmena hlavných trás dovozu drog do EU alebo výskyt úplne nových psychotropných látok na

¹⁴⁸ ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE: *Haagsky program: Posilňovanie slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v Európskej únii*. [online]. 2005. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303(01)&from=EN)>.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ EUCPN. [online]. [Dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eucpn.org/>>.

¹⁵¹ EMCDDA: *EU drugs strategy 2005-2012*. [online]. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index6790EN.html>>.

trhu. Po prvýkrát taktiež stratégia zaviedla popri dvoch tradičných cieľoch (zníženie dopytu a ponuky drog v EU) tretí: „zníženie zdravotných a sociálnych rizík škôd spôsobených drogami.“¹⁵²

Reakciou na dobre koncipovaný Haagsky program bol Akčný plán vypracovaný Komisiou v roku 2005. Ten potvrdil hlavné myšlienky Haagskeho programu a stanovil konkrétne kroky k dosiahnutiu cieľov v ňom uvedených.¹⁵³

Ďalšou implikáciou Haagskeho programu bolo Rámcové rozhodnutie Rady o boji proti organizovanému zločinu z októbra 2008. V platnosti totiž bola do tých čias ešte spomínaná Jednotná akcia z roku 1998. Rámcové rozhodnutie zrušilo platnosť Jednotnej akcie a nanovo zadefinovalo hlavný právny rámec vo veci organizovaného zločinu.¹⁵⁴

V roku 2010 vypracovala Rada tzv. Stratégiu vnútornej bezpečnosti Európskej únie ISS (nahradila Európsku bezpečnostnú stratégiu ESS z 2003¹⁵⁵). Táto štúdia identifikuje hlavné bezpečnostné hrozby pre EU, medzi ktorými sa nachádza aj organizovaný zločin.¹⁵⁶ V náväznosti na ISS uviedla Rada tzv. Cyklus politiky EU pre boj proti organizovanému a vážnemu zločinu. Cyklus sa skladá zo 4 častí:

- Zadefinovanie priorít Radou na základe štúdie Europolu SOCTA (EU Serious and Organised Crime Threat Assessment). Správa mala byť vypracovaná každé 4 roky. Týmto krokom Rada povýšila postavenie Europolu, keďže jeho štúdia sa stala základom pre tvorbu politiky.
- Definícia strategických cieľov v rámci Viacročného strategického plánu (MASP).
- Implementácia a monitoring ročných Operačných akčných plánov (OAP), ktoré vznikli na základe MASP.
- Zhodnotenie, opätovný vstup do cyklu.¹⁵⁷

¹⁵² EMCDDA: *The EU drugs strategy (2013 - 20) and its action plan (2013 - 16)*. [online]. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/eu-drugs-strategy-2013-20>>.

¹⁵³ KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV: *Haagsky program: Desať priorít na nasledujúcich päť rokov*. [online]. 2005. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0184&from=SK>>.

¹⁵⁴ ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE: *Rámcové rozhodnutie Rady 2008/841/SVV*. [online]. 2008. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0841&from=EN>>.

¹⁵⁵ BISCOP, S., ANDERSSON, J. J.: *The EU and the European Security Strategy: Forging a global Europe*, 2008, s. XV.

¹⁵⁶ EU: *Stratégia vnútornej bezpečnosti Európskej únie: Smerom k európskemu bezpečnostnému modelu*. [online]. 2010. [Citované dňa 23.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/sk/documents-publications/publications/2010/pdf/qc3010313skc_pdf/>.

¹⁵⁷ LIBRARY OF THE EUROPEAN PARLIAMENT: *The EU response to organised crime*. [online]. 2013. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI\(2013\)130625_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI(2013)130625_REV1_EN.pdf)>.

4.4 Európska globálna stratégia

V júni 2016 bola vypracovaná Európska globálna stratégia. Frederica Mogherini hneď úvodom zdôraznila, že nežijeme v dobe, kedy by štáty dokázali chrániť svoje územia sami, ale ani v dobe, kedy by zabezpečil ochranu jeden „svetový policajt“. Aj preto vidí vysoká predstaviteľka ďalší postup už tradične v spolupráci ako medzi členskými krajinami EU, tak aj s tretími stranami. Zdieľa teda postoj najvyšších autorít EU, ktoré sa kvôli narastajúcemu euroskepticizmu vyjadrujú o nutnosti lepšej spolupráce v rámci EU.¹⁵⁸

Je nutné podotknúť, že aj keď sa Stratégia, ako hlavná vízia SZBP, dotýka aj iných oblastí, hlavný dôraz je kladený na bezpečnostnú otázku. Práve teroristické útoky z Paríža, z Nice, incidenty sexuálneho násillia v Nemecku ale aj vojna na Ukrajine spôsobili narastajúcu nedôveru Európanov v schopnosť EU zabezpečiť vonkajšiu aj vnútornú bezpečnosť. Nepochybne do tejto oblasti spadá aj organizovaný zločin. Hlavne novým hrozbám kybernetickej kriminality je venovaná značná pozornosť. Je teda logické, že Stratégia odzrkadľuje tieto problémy a víziu ich riešenia do budúcnosti. Udáva nutnosť zlepšenia spolupráce na úrovni EU medzi jednotlivými inštitúciami EU, Europolom, Eurojustom, EEAS (European External Action Service) a ďalšími. Hlavný rámec v oblasti bezpečnostnej politiky tvorí pre Stratégiu spolupráca v rámci NATO. Správne ale Stratégia osobitne vyzdvihuje aj spoluprácu s kandidátskymi a potenciálnymi kandidátskymi krajinami, hlavne s Tureckom a východným Balkánom. Ako už vyplýva zo samotného označenia, nadnárodný organizovaný zločin prekračuje hranice štátov. Preto je potrebná širšia spolupráca nie len v poskytovaní potrebných údajov, ale aj v spoločných akciách so štátmi mimo EU. Čo sa týka spolupráce s Ruskom, Stratégia opäť odsúdila anexiu Krymu a destabilizáciu východu Ukrajiny. Aj keď EU trvá na svojom postoji voči týmto krízam, podotýka, že aj spolupráca s Ruskom je z hľadiska zaistenia bezpečnosti a zamedzenia šírenia zločinu nutná. Ako však opäť zdôrazňuje, anexiu Krymu EU neschváli ani s odstupom času.¹⁵⁹

Ďalším bodom Stratégie je riešenie hlavných bezpečnostných problémov aj mimo územia EU. Ako udáva, problémy je nutné riešiť priamo pri ich zdroji (napr. teroristické útoky spôsobené ISIS, ktoré vyplynuli z krízy v Sýrii). Preto by mala EU plniť lepšie svoju

¹⁵⁸ EU: *Shared Vision, Common Action: a stronger Europe: A global strategy for the European Unions Foreign and Security Strategy*. [online]. 2016. [Citované dňa 23.10.2016]. Dostupné na internete:

<https://eeas.europa.eu/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf>.

¹⁵⁹ Ibid.

rolu globálneho bezpečnostného aktéra a mala by vyvinúť väčšie snahy o dosiahnutie mieru aj v iných oblastiach. Konkrétne spomína Áziu, Subsaharskú Afriku a Ukrajinu.¹⁶⁰

Zrejme najdôležitejšou súčasťou Stratégie je jej 4. kapitola s názvom „Od vízie ku akcii“. V nej Stratégia podotýka, že otázka obrany síce spadá do kompetencií samotných štátov, avšak takéto konanie nie je dostačujúce. V tomto zmysle dohovára členským štátom, aby bezpečnostné otázky nezanedbávali a aby poskytovali dostatočné financie na armádu, vybavenie a techniku. Podľa Stratégie by malo 20% výdavkov na armádu smerovať do vývoja a výskumu v tejto oblasti. Jedným z hlavných problémov sú podľa Stratégie investície jednotlivých krajín EU. V jej zmysle je nutné zlepšiť financovanie monitoringu ilegálneho obchodu so zbraňami do EU. Pre riešenie tohto problému udáva povinnosť členským štátom prijať legislatívu potrebnú na boj s ilegálnym obchodom so zbraňami. Druhou výzvou v oblasti financovania je kybernetická bezpečnosť. Ako Stratégia udáva, členské štáty majú v tejto oblasti značné rezervy. Financovanie rôznych virtuálnych bezpečnostných systémov totiž nie je dostatočné. Potrebné sú tiež financie na rôzne školenia, tréningy a spoločný výskum v tejto oblasti. Treťou oblasťou potrebných zmien financovania je technické vybavenie samotných jednotiek. V zmysle Stratégie je EU jedným z najväčších svetových bezpečnostných aktérov. Jednotky členských štátov musia byť vybavené najmodernejšou technikou. Stratégia konštatuje, že v súčasnosti EU zaostáva za vytýčenými cieľmi v oblasti spoločnej obrany. Vyzýva členské štáty, aby sa ich záujem o spoločnú obranu premietol do reálnej spolupráce.¹⁶¹

Niektoré médiá poňali zameranie Stratégie ako snahu o dosiahnutie spoločnej armády EU. Táto otázka je v súčasnosti aj v politickej sfére veľmi aktuálna, pričom jednotlivé stanoviská sú rozporuplné. Ako však uviedla Vysoká predstaviteľka EU pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Federica Mogherini médiám počas jednej z minuloročných návštev Bratislavy, spoločná armáda EU nie je predmetom blízkej budúcnosti. Stratégia má cieľ prehĺbiť spoluprácu medzi národnými vojenskými silami. Nevylučuje však vznik takejto armády vo vzdialenejšej budúcnosti, pričom si ale nedovolila načrtnúť časový rámec.¹⁶²

¹⁶⁰ EU: *Shared Vision, Common Action: a stronger Europe: A global strategy for the European Unions Foreign and Security Strategy*. [online]. 2016. [Citované dňa 23.10.2016]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf>.

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² MILITARY.COM: *Eu army not any time soon: Mogherini*. [online]. [Citované dňa 16.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.military.com/daily-news/2016/09/03/eu-army-not-any-time-soon-mogherini.html>>.

Európska globálna stratégia tvorí akúsi víziu smerovania Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EU. Snaží sa reagovať na aktuálne hrozby, ako sú terorizmus a organizovaný zločin. Osobitný problém tvoria: ilegálna migrácia a stále sa zvyšujúca miera kybernetického zločinu. Riešenie vidí v lepšej spolupráci v rámci EU, NATO, rovnako ako aj s krajinami mimo spoločenstva. Taktiež udáva, že EU ako globálny hráč musí byť zainteresovaná aj do konfliktov mimo spoločenstva. V jej zmysle je potrebná reštrukturalizácia obranného sektora jednotlivých členských krajín ako aj zlepšenie financovania a výskumu. Môžeme skonštatovať, že aj keď má Stratégia ambiciózne plány, jej realizácia bude vzhľadom na nevyspytateľnosť súčasných hrozieb náročná. Situáciu neľahčujú ani BREXIT a rôzne napätia medzi členskými štátmi EU, ani všeobecný euroskepticizmus, ktorý má v súčasnosti rastúcu tendenciu medzi obyvateľstvom EU. Ako podotýka Calderoni, ďalšou prekážkou pre úspešnú medzinárodnú spoluprácu je nedostatočná harmonizácia národných jurisdikcií členských štátov v oblasti stíhania organizovaného zločinu.¹⁶³

4.5 Vybraní aktéri boja EU proti organizovanému zločinu

Boj proti organizovanej kriminalite prebieha prevažne na národnej úrovni. To je ale kvôli transnacionálnej dimenzii súčasného zločinu nedostatočné. Nadnárodný boj proti organizovanej kriminalite v rámci EU je zastrešený okrem európskych inštitúcií aj jednotlivými agentúrami a medzinárodnými organizáciami, z ktorých najvýznamnejšie si spomenieme v tejto podkapitole.

4.5.1 Europol

Europol je európskou agentúrou s najväčším dosahom na organizovaný zločin. Prvýkrát bol spomenutý už v Maastrichtskej zmluve z roku 1992. Oficiálny vznik tejto agentúry datujeme na január 1994. Prvotnou myšlienkou vzniku bol boj s ilegálnym obchodom s drogami v rámci EU. Preto hneď v roku 1994 vznikla Protidrogová jednotka Europolu. Ako to už ale v praxi býva, zameranie na jednu konkrétnu činnosť prináša so sebou aj nutnosť poznať iné oblasti kriminality. Postupne vznikali ďalšie jednotky, čím sa pôsobnosť Europolu rozrastala. Amsterdamská zmluva z roku 1997 nadväzovala na Maastrichtskú zmluvu a vyjadrila politickú podporu hlavných inštitúcií EU Europolu. V roku 1999 sa Európska Rada zhodla počas svojho samitu v Tampere na povinnosti

¹⁶³ CALDERONI, F.: *Organised Crime Legislation in the European Union*, 2010, s. 173.

členských krajín spolupracovať pri vyšetrowaní s Europolom. Rozšírenie portfólia akcií a politická podpora od najvyšších inštitúcií EU povýšili Europol na vyššiu úroveň. Jeho naväznosť na politickú sféru je zjavná aj z faktu, že 5-členný direktoriát a rozpočet sú riadené Radou EU (konkrétne formáciou Justice & Home Affairs).¹⁶⁴

Europol má sídlo v Haagu, kde pracuje vyše 900 zamestnancov. K ním treba prirátat' 185 styčných dôstojníkov Europolu, ktorí sú činní v jednotlivých krajinách. S týmto počtom zamestnancov je Europol schopný vykonávať až 18 000 cezhraničných vyšetrowaní každý rok. Agentúra síce nemá priame kompetencie na zatknutie osôb. Zabezpečuje však spoluprácu vyšetrowacích zložiek jednotlivých krajín, zbiera a poskytuje údaje a sama tvorí rôzne analýzy. Experti Europolu sú činní v tzv. Spoločných vyšetrowacích tímoch, ktoré zabezpečujú prešetrenie najvážnejších prípadov. Táto inštitúcia je taktiež povinná vydávať na pravidelnej báze správy o situácii v EU a poskytovať ich hlavným európskym inštitúciám. Takými sú SOCTA (European Serious Organized Crime Threat Assessment) a TESAT (Terrorism Situation and Trend Report).¹⁶⁵

Stratégia Europolu pre roky 2016 - 2020 vymedzuje hlavné ciele agentúry:

- Europol má byť strediskom informácií o kriminalite v EU a tieto údaje bude poskytovať autoritám a členským štátom EU
- Europol bude zastrešovať čo najefektívnejšiu spoluprácu členských štátov a potrebnú expertízu
- Europol bude hodnotnou organizáciou s efektívnym spravovaním a čo najlepšou reputáciou¹⁶⁶

Ako už vyplynulo z predošlých kapitol, aj keď Europol nemá kompetencie, aby plnil rolu „policajta Európy“, jeho prínos je obrovský. Zabezpečuje kooperáciu policajných zložiek a poskytuje im informácie, ktoré sú v boji proti nadnárodnému zločinu nevyhnutné. Aj keď sme v histórii evidovali viaceré snahy o posilnenie kompetencií Europolu, aj naďalej ostáva centrom spolupráce jednotlivých krajín vo veci vyšetrowania zločinov. Analogicky možno prirovnať Europol na globálnej úrovni k Interpolu. Europol však vo viacerých oblastiach dosiahol historickým vývojom väčšie kompetencie ako Intepol.

¹⁶⁴ HOUGH, P. : *Understanding global security*, 2004, s. 226. - 227.

¹⁶⁵ EUROPOL: *About Europol*. [online]. [Citované dňa 16.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>>.

¹⁶⁶ EUROPOL. [online]. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/page/europol%E2%80%99s-priorities-145>>.

4.5.2 Eurojust

Prvá myšlienka o založení Eurojust bola prezentovaná na spomínanom samite Európskej rady v Tampere v roku 1999. Hlavnou myšlienkou bolo vytvorenie bezpečnej oblasti slobody a spravodlivosti v rámci EU. V roku 2000 vznikol na podnet niektorých členských krajín Pro-Eurojust, ktorý sídlil v budove Rady EU a zjednocoval prokurátorov jednotlivých členských krajín. Po hrôzach z 11. septembra 2001, kedy sa terorizmus dostal definitívne do všeobecného povedomia ľudí, uvážili európske autority povýšenie Pro-Eurojustu. V roku 2002 teda vznikol Eurojust, ktorý pôsobí aj dnes. Roku 2003 bola agentúra presťahovaná do vlastného sídla v Haagu. Kvôli postupnému rozširovaniu členstva v EU (najmä v roku 2004) priberal Eurojust členov z nových členských krajín. Už od svojho vytvorenia uzatváral Eurojust postupne kontrakty s nečlenskými štátmi o spolupráci a o výmene informácií potrebných pre súdne konanie. V roku 2008, počas francúzskeho predsedníctva v rade EU, boli zvýšené kompetencie Eurojustu. Cieľom bolo: *„zvýšenie operačných možností Eurojustu, zlepšenie výmeny informácií medzi členskými krajinami, zabezpečenie a posilnenie spolupráce medzi národnými autoritami a Eurojustom a zabezpečenie a posilnenie vzťahov s partnermi a tretími krajinami.“*¹⁶⁷ Význam tejto agentúry podčiarkla aj Lisabonská zmluva, ktorá načrtla úlohy Eurojustu do budúcnosti.¹⁶⁸

Hlavnou úlohou tejto dvojčky Europolu je zlepšenie spolupráce vyšetrovateľov a prokuratúry pri rôznych prípadoch medzi členskými štátmi. Taktiež zabezpečuje rôzne právne služby a právne poradenstvo. Eurojust môže byť činný aj v prípadoch, ktoré presahujú hranice EU, ak sa na tom všetky dotknuté štáty zhodnú. Jednotlivé oblasti jeho kompetencií sa presne zhodujú s oblasťami činnosti Europolu, čiže prevažne ide o otázky organizovanej kriminality. Má taktiež kompetenciu požiadať kompetentné authority z jednotlivých členských krajín o:

- prešetrenie alebo stíhanie konkrétneho aktu
- spoluprácu s iným členským štátom
- uznanie, že iná členská krajina má lepšie podmienky pre stíhanie konkrétneho zločinu
- zriadenie spoločného vyšetrovacieho tímu
- poskytnutie všetkých potrebných informácií.

¹⁶⁷ EUROJUST: *History of Eurojust*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/History.aspx>>.

¹⁶⁸ Ibid.

Vo veci boja proti organizovanému zločinu spolupracuje Eurojust nielen s členskými štátmi, ale aj s rôznymi agentúrami a tretími štátmi. Svoje kontaktné body má rozmiestnené v 23 nečlenských krajinách.¹⁶⁹

Eurojust spolupracuje v najväčšej miere práve s Europolom pri snahe o nielen odhalenie a dolapenie, ale aj efektívne stíhanie zločinov, ktoré prekračujú hranice viacerých štátov EU.

4.5.3 FATF

FATF (Financial Action Task Force) bola založená v roku 1989. Jej hlavným cieľom je tvorba rôznych štandardov a pomoc pri efektívnej implementácii právnych opatrení na boj proti praniu špinavých peňazí, financovaniu terorizmu a iným hrozbám, ktoré súvisia s finančným systémom. Môžeme teda zhodnotiť, že FATF je legislatívnym orgánom, ktorý harmonizuje prostredníctvom svojich odporúčaní legislatívy jednotlivých členských krajín vo veci organizovaného finančného zločinu. Prvá zbierka štandardov bola vydaná už krátko po založení organizácie, v roku 1990. Následne bola 4x revidovaná, konkrétne v rokoch 1996, 2001, 2003 a 2012. Zbierka odporúčaní z roku 2012 je teda aktuálna a dopĺňa právny rámec jednotlivých štátov pre boj s organizovaným zločinom (hlavne s formami finančných zločinov). FATF rovnako monitoruje proces implementácie týchto odporúčaní jednotlivými členmi a sumarizuje výsledky na plenárnych zasadnutiach, ktoré sa konajú minimálne 3x do roka.¹⁷⁰

Je nutné podotknúť, že FATF na rozdiel od Europolu a Eurojustu nie je agentúrou EU ale pôsobí globálne. V súčasnosti má 37 členov a plno pozorovateľov vrátane viacerých organizácií. Slovenská republika nie je samostatným členom ako niektoré európske krajiny. Avšak členstvo má Európska komisia. Medzi organizáciami a agentúrami, ktoré majú status pozorovateľa nájdeme aj Europol, resp. Eurojust.¹⁷¹

4.5.4 UNODC

Špecializovaná agentúra OSN pre drogy a zločin vznikla v roku 1997 zlúčením Kontroly drog pod záštitou OSN a Centra pre prevenciu medzinárodného zločinu. UNODC

¹⁶⁹ EUROJUST: *Mission and tasks*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx>>.

¹⁷⁰ FATF: *Who we are*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/about/>>.

¹⁷¹ FATF: *FATF Members and Observers*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>>.

má taktiež globálnu pôsobnosť. Zdroje príjmov tvoria prevažne dobrovoľné príspevky členských štátov. Tri základné piliere programu UNODC sú:

- Projekty technickej spolupráce pre zlepšenie schopností členských štátov pri boji s organizovaným zločinom
- Výskum a analytická práca za účelom zvýšenia povedomia v jednotlivých oblastiach organizovaného zločinu
- Pomoc jednotlivým štátom pri implementácii a ratifikácii jednotlivých právnych aktov súvisiacich s bojom proti organizovanému zločinu.

UNODC taktiež vymedzuje 5 hlavných okruhov svojej činnosti:

- Organizovaný zločin a ilegálny obchod
- Korupcia
- Prevencia voči zločinu a reforma spravodlivosti v oblasti kriminality
- Prevencia pred drogovou závislosťou a zdravie
- Prevencia terorizmu¹⁷²

Agentúra OSN sa teda zameriava hlavne na prevenciu voči niektorým druhom organizovanej kriminality. Problematika drog stojí (ako už z názvu plynie) v popredí. Prevažne poskytuje rôzne štatistiky a informácie potrebné pre boj proti organizovanému zločinu. UNODC však nie je jedinou agentúrou OSN, ktorá sa zaoberá organizovanou kriminalitou. Napríklad Medzinárodná námorná organizácia (IMO) sa zaoberá pirátstvom.¹⁷³ Ako sme už v predošlých kapitolách uviedli, najvýraznejšou snahou OSN pri boji proti organizovanému zločinu je Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu z roku 2001 spolu s 3 jeho protokolmi. Dohovor zaviedol asi najvšeobecnejšie zaužívanú definíciu organizovaného zločinu a načrtol základný rámec, na základe ktorého členské štáty zaujali postoj voči organizovanej kriminalite. Avšak aj keď je Dohovor asi najuznávanejším medzinárodným dokumentom podnecujúcim boj proti organizovanému zločinu, jeho potenciál ešte prevyšuje jeho súčasné využitie. Ako podotýkajú Fijnaut a Paoli, Dohovor podnecuje krajiny k spoločnému výskumu v oblasti organizovanej kriminality. Ten je však často nedostatočný kvôli zanedbávanému financovaniu výskumu zo strany samotných štátov.¹⁷⁴

¹⁷² UNODC: *About UNODC*. [online]. [Citované dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html?ref=menutop>>.

¹⁷³ IMO. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>>.

¹⁷⁴ FIJNAUT, C., PAOLI, L.: *Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*, 2004, s. 1044.

V tejto podkapitole sme sa konkrétne zaoberali iba vybranými organizáciami a agentúrami, ktoré považujeme za najvýznamnejšie v oblasti boja proti organizovanému zločinu. Samozrejme, subjektov zainteresovaných v tejto problematike je oveľa viac. Za zmienku stojí napr. boj proti kyberkriminalite NATO¹⁷⁵, boj proti finančnej kriminalite MMF¹⁷⁶ alebo boj proti celému organizovanému zločinu Interpolu¹⁷⁷.

¹⁷⁵ NATO: *Cyber defence*. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm>.

¹⁷⁶ MMF: *Anti-money laundering/ Combating the financing of terrorism*. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.imf.org/external/np/leg/amlcft/eng/>>.

¹⁷⁷ INTERPOL: *Organised crime*. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.interpol.int/Crime-areas/Organized-crime/Organized-crime>>.

5 VÍZIA BOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY S VYBRANÝM PROBLÉMOM ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU V RÁMCI EU

V poslednej kapitole sa pokúsime o predikciu boja Slovenskej republiky, ako člena EU, proti organizovanému zločinu. Nakoľko je problematika organizovanej kriminality veľmi široká, rozhodli sme sa vymedziť jednu konkrétnu oblasť. Jednou z najnovších a najaktuálnejších bezpečnostných otázok je kyberkriminalita.

5.1 Predikcia vývoja kyberkriminality

Pri snahe o predikciu vývoja organizovaného zločinu je potrebné zhrnúť si vývojové tendencie tohto fenoménu. Výpočet trendov vývoja organizovanej kriminality uvádza vo svojej publikácii Škvrnda nasledovne:

- *„rozširujúce sa medzinárodné kontakty zločineckých zoskupení pri odovzdávaní poznatkov, skúseností a spôsobov využiteľných pri páchaní trestnej činnosti,*
- *uzatváranie dohôd medzi zločineckými zoskupeniami o vymedzení sfér vplyvu a o medzinárodnej spolupráci,*
- *prechod od tradičného hierarchického usporiadania zločineckých zoskupení na bunkový systém, ktorý je odolnejší voči pôsobeniu zložiek bezpečnostného sektora a aj po prípadnom rozložení sa dokáže veľmi rýchlo obnovovať,*
- *prispôsobovanie foriem a prostriedkov organizovanej zločinnosti podmienkam liberalizujúcej sa ekonomiky v podmienkach globalizácie,*
- *narastanie brutality, najmä pri vnútornom fungovaní jednotlivých prvkov usporiadania zoskupení v medzinárodnej organizovanej zločinnosti,*
- *vzrastajúca technizácia, modernizácia a profesionalita, ktorá umožňuje uskutočňovať aj vysoko sofistikované formy páchania trestnej činnosti,*
- *úsilie o častejšie využívanie korupcie, spojenej s hospodárskou kriminalitou, ktorá vo viacerých štátoch zasahuje aj najvyššie politické špičky*¹⁷⁸

Kybernetická kriminalita je sofistikovanou formou zločinu vďaka vzrastajúcej technizácii, modernizácii a profesionalite. Menšie zločiny je možné spáchať aj s použitím bežného počítača a stabilného internetového pripojenia. Tie sofistikovanejšie si vyžadujú silnejšiu výpočtovú techniku, vybavenú vhodným softvérom. Niekedy sú používané aj

¹⁷⁸ ŠKVRNDA, F.: *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*, 2007, s. 210.

externé zariadenia za účelom napr. šifrovania signálu. Neustále zdokonaľovanie výpočtovej techniky a celého IT sektora neustále prináša nové hrozby a výzvy pre zabezpečovacie systémy. Avšak kľúčovým prvkom tejto kriminality je skúsený užívateľ, ktorý je zručný aj v technikách, ktoré bežný užívateľ PC neovláda. Vzrastajúca počítačová gramotnosť a vzdelávanie v oblasti programovania a web designu spôsobujú v súčasnosti vyšší počet takýchto užívateľov. Tí sú schopní vymýšľať neustále nové druhy vírusov a sofistikovanejšie spôsoby kybernetických útokov. Vzhľadom na uvedené predpokladáme, že nastolený trend bude pokračovať aj v budúcnosti a otázka kybernetickej bezpečnosti bude stále závažnejšou.

Výpočet nastupujúcich trendov kybernetickej kriminality uvádza aj Europol:

- Nárast „crime-as-a service“ systému. Ten spája špecialistov v rôznych IT službách, ktorí majú aj potrebné vybavenie, s rôznymi organizovanými skupinami. Táto spolupráca môže byť jednorazová, alebo aj dlhotrvajúca.
- Nárast v počte útokov, tzv. „ransomware“. Vírus vystopuje v PC dôležitý program a ten zablokuje. K jeho odblokovaniu príde až po zaplatení výkupného kriminálnej skupine.
- Kriminálne použitie dát. Dáta ako také sú v ponímaní zločincov významnou komoditou s vysokou hodnotou. Po ich odcudzení s nimi možno narábať ako s tovarom.
- Platobné podvody. V súčasnosti pretrvávajú rôzne krádeže prostredníctvom internet bankingu, virtuálne útoky na samotné bankomaty a pod. Novým trendom je využívanie slabšieho zabezpečenia bezkontaktných platobných kariet.
- Online sexuálne zneužívanie detí. Pri týchto prípadoch býva celá komunikácia zakódovaná. Týmto spôsobom sa dostáva priamy prenos sexuálneho aktu až k jedincovi, ktorý je ochotný za sledovanie zaplatiť.
- Zneužívanie tzv. „Darknetu“. Darknet je označením pre oblasť internetu, ktorá je šifrovaná a bežný užívateľ sa k nej nedostane. Na takýchto doménach prekvitá obchod so zbraňami, omamnými látkami a pod.
- Nárast tzv. „Phishingu“. Ide o metódu, pri ktorej obeť zadá dôležité údaje (napr. bankové) na webstránku zločince, ktorá pôsobí ako webstránka reálnej banky.

- Zneužívania virtuálnych mien. Tie podliehajú slabšej regulácii a ochrane ako bežné meny. Napr. Bitcoin sa stali veľmi populárnymi a využívajú ich na svoje platby väčšina užívateľov Darknetu.¹⁷⁹

Kybernetická kriminalita má pre zločincov obrovský potenciál a predstavuje obrovské možnosti. Ako vyplýva aj z uvedeného, neustále sa objavujú nové, sofistikovanejšie formy kyberkriminality. Preto boj proti kybernetickému zločinu vyžaduje neustále nové prostriedky a postupy.

5.2 Boj Slovenskej republiky s kyberkriminalitou

Krokosová a Šubrtová vo svojom článku uvádzajú, že boj SR s kyberkriminalitou je tvorený najmä právnym rámcom medzinárodných organizácií, ktorých je SR členom. OSN sa zaoberá kybernetickou kriminalitou v dostatočnej miere (ako sme poukázali v predošlej kapitole). Vydáva množstvo správ, pričom jedna z nich, z roku 2013 bola pomerne významná. Potvrdila totiž, že nakoľko kybernetický priestor prekračuje hranice štátu, vzťahuje sa na neho aj medzinárodné právo. NATO sa taktiež angažuje v boji s kyberkriminalitou. V roku 2010 vydalo Stratéziu kybernetickej obrany NATO. Na tú nadväzoval akčný plán kybernetickej obrany NATO z 2011. Veľmi významným bol samit vo Walese v roku 2014. Počas neho bola totiž potvrdená možnosť aplikácie článku 5 Washingtonskej zmluvy na kybernetickú kriminalitu. Článok o kolektívnej obrane je jadrom celého systému Severoatlantickej zmluvy. Kybernetický útok na jedného člena NATO teda znamená útok na celé spoločenstvo. Zrejme najviac ovplyvňuje slovenskú legislatívu členstvo v Európskej únii. Okrem dokumentov, ktoré sme predstavili v predošlej kapitole, je významným prvkom Stratégia kybernetickej bezpečnosti EU, ktorá prezentuje víziu boja EU proti kyberkriminalite. Ministrami členských krajín bol rovnako prijatý aj Politický rámec pre kybernetickú obranu. Nezaostáva ani Europol, ktorý prevádzkuje Európske centrum pre kybernetický zločin.¹⁸⁰

Obrana SR pred kyberkriminalitou je ovplyvňovaná do značnej miery členstvom v medzinárodných organizáciách. Ostáva teda zmenšený manévrovací priestor, v ktorom môže Slovensko uplatniť svoju vlastnú stratégiu. Smerovanie slovenskej obrannej politiky

¹⁷⁹ EUROPOL: *The relentless growth of cybercrime*. [online]. [Citované dňa 20.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/relentless-growth-cybercrime>>.

¹⁸⁰ KROKOSOVÁ, K., ŠUBRTOVÁ, N.: *Comparison of formal and legal regulations of cybersecurity: Brazil vs. Slovakia* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016., s. 23.-26. [Citované dňa 20.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.

dokumentujú Bezpečnostná stratégia SR¹⁸¹ a na ňu nadväzujúca Obranná stratégia SR¹⁸². Aktuálne verzie týchto dokumentov pochádzajú z roku 2005 a odzrkadľujú novovzniknuté záväzky SR voči NATO a EU. Problematiku kybernetickej kriminality však zachytávajú veľmi povrchno. V našom ponímaní je potrebná revízia oboch stratégií. Bezpečnostné prostredie prešlo od roku 2005 nepochybne viacerými podstatnými zmenami.

V súčasnosti je najvýznamnejším dokumentom v oblasti boja proti kyberkriminalite na národnej úrovni Konceptia kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015-2020. Ako uvádzajú Melková a Sokol, jej návrh bol v júni 2015 prijatý vládou.¹⁸³ Konceptiu si rozoberieme podrobnejšie.

V úvodnej časti Konceptie je načrtnutá problematika kybernetickej kriminality v 21. storočí. Druhá časť vymedzuje základný pojmový aparát, hodnotí základné princípy kybernetickej bezpečnosti ako takej. Pre naše účely je zaujímavá až podkapitola 2.3, ktorá hodnotí aktuálny stav v SR. Hneď na úvod Konceptia uvádza, že problematika kybernetickej bezpečnosti nie je na strategickej úrovni riešená konzistentným spôsobom. Plnenie úloh Národnej stratégie pre informačnú bezpečnosť v SR a úloh akčného plánu za roky 2008 až 2013, ktoré nie sú legislatívneho charakteru, hodnotí ako úspešné. Ide najmä o oblasť vzdelávania a prevencie. Avšak potom nasleduje výpočet oblastí, ktoré neboli zvládnuté dostatočne. Pre boj s kybernetickou kriminalitou je potrebná spolupráca verejného so súkromným sektorom a so vzdelávacími inštitúciami. Táto spolupráca bola v uplynulom období nedostatočná, čo spôsobilo nedostatočné systematické a strategické plánovanie.

*„Najväčším problémom v oblasti kybernetickej bezpečnosti v podmienkach Slovenskej republiky je skutočnosť, že ochrana kybernetického priestoru, resp. kybernetická bezpečnosť Slovenskej republiky ešte nie sú výslovne a komplexne upravené v platnej legislatíve.“*¹⁸⁴ Absentujúca legislatíva spôsobuje nedostatočnú schopnosť adaptácie na nové hrozby a nemožnosť efektívnej tvorby stratégie boja proti kybernetickej kriminalite. Vážnosť tohto problému potvrdzuje aj nasledovné: *„Slovenská republika ešte*

¹⁸¹ NRSR: *Bezpečnostná stratégia SR*. [online]. 2005. [Citované dňa 16.1.2017]. Dostupné na internete: <<http://www.mosr.sk/data/files/833.pdf>>.

¹⁸² NRSR: *Obranná stratégia SR*. [online]. 2005. [Citované dňa 16.1.2017]. Dostupné na internete: <<http://www.mosr.sk/data/files/832.pdf?PHPSESSID=>>>.

¹⁸³ MELKOVÁ, M., SOKOL, T.: *Príčiny a analýza kybernetických incidentov v slovenskej republike* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016., s. 66.-67. [Citované dňa 20.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.

¹⁸⁴ *Konceptia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015 - 2020*. [online]. 2015. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-187874>>.

nemá formálne ustálenú terminológiu v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Slovo kybernetický, ako aj jeho ďalšie gramatické tvary sa nevyskytuje v žiadnom všeobecne záväznom právnom predpise, ani v terminologických slovníkoch.¹⁸⁵ Zanedbanie jasnej definície problému sa premieta do ďalších procesov. Z tohto hľadiska vnímame aj my jednoznačnejšiu a homogénnejšiu legislatívnu úpravu ako absolútnu prioritu.

„Strategickým cieľom kybernetickej bezpečnosti v Slovenskej republike je otvorený, bezpečný a chránený národný kybernetický priestor, t.j. vybudovanie dôvery v spoľahlivosť a bezpečnosť najmä kritickej informačnej a komunikačnej infraštruktúry, ako aj istoty, že táto bude plniť svoje funkcie a slúžiť národným záujmom aj v prípade kybernetického útoku.“¹⁸⁶ Cieľ novej koncepcie je dobre formulovaný. Prioritou by naozaj mala byť ochrana kybernetického priestoru štátu. Avšak dôležitá bude samotná implikácia tohto konceptu. Koncepcia uvádza aj čiastkové ciele. V ich zmysle je cieľom dosiahnutie stavu keď:

- „Ochrana národného kybernetického priestoru je systémom fungujúcim koncepcne, koordinovane, efektívne, účinne a na právnom základe.
- Bezpečnostné povedomie všetkých zložiek spoločnosti sa systematicky zvyšuje.
- Súkromný a akademický sektor, ako aj občianska spoločnosť sa aktívne zúčastňujú na formovaní a realizácii politiky Slovenskej republiky v oblasti kybernetickej bezpečnosti.
- Je zabezpečená efektívna spolupráca na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni.
- Prijaté opatrenia sú primerané a rešpektujú ochranu súkromia a základné ľudské práva a slobody.“¹⁸⁷

Vzhľadom na vyššie spomenuté problémy hodnotíme čiastkové ciele za dobre sformulované. Na ich splnenie uvádza Koncepcia 7 základných opatrení. Tými sú:

- „Opatrenie 1: Vytvorenie inštitucionálneho rámca riadenia kybernetickej bezpečnosti.
- Opatrenie 2: Vytvorenie a prijatie legislatívneho rámca kybernetickej bezpečnosti.
- Opatrenie 3: Rozpracovanie a aplikácia základných mechanizmov zabezpečenia správy kybernetického priestoru.

¹⁸⁵ Koncepcia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015 - 2020. [online]. 2015. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-187874>>.

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Ibid.

- *Opatrenie 4: Podpora, vypracovanie a zavedenie systému vzdelávania v oblasti kybernetickej bezpečnosti.*
- *Opatrenie 5: Stanovenie a aplikácia kultúry riadenia rizík a systému komunikácie medzi zainteresovanými stranami.*
- *Opatrenie 6: Aktívna medzinárodná spolupráca.*
- *Opatrenie 7: Podpora vedy a výskumu v oblasti kybernetickej bezpečnosti.*¹⁸⁸

Niektoré zo spomínaných nástrojov si rozoberieme konkrétne. Vytvorenie potrebného inštitucionálneho rámca a potrebnej legislatívy vnímame ako najdôležitejšie opatrenia. Ústredným orgánom štátnej správy pre kybernetickú bezpečnosť je od schválenia Koncepcie Národný bezpečnostný úrad. Ten je zodpovedný za vypracovanie koncepcie, strategických cieľov a návrhov rôznych predpisov, ale aj koordinuje a vyhodnocuje plnenie jednotlivých úloh. Dôležitú úlohu pri riadení kybernetickej bezpečnosti má aj Národná jednotka pre riešenie incidentov (národný CERT/CSIRT). Tá sa zodpovedá Národnému bezpečnostnému úradu, a medzi jej hlavné kompetencie patrí: sledovanie stavu bezpečnosti a potenciálnych hrozieb, zabezpečenie koordinovaného riešenia incidentov ale aj vzdelávanie v oblasti kybernetickej kriminality. CSIRT zostavuje aj každoročné hlásenie o stave kybernetickej bezpečnosti v SR.¹⁸⁹ Nová koncepcia teda priniesla jasnejšie zadefinovanie pozícií jednotlivých účastníkov kybernetickej bezpečnosti. Taxatívne vymedzila kompetencie jednotlivých zložiek. Avšak treba poznamenať, že ide „len“ o koncepciu. Inštitucionálny rámec by sa mal v najbližších rokoch ďalej vyvíjať.¹⁹⁰

Asi najpálčivejším problémom je nedostatočné legislatívne ošetrenie problematiky kybernetickej bezpečnosti na úrovni SR. Koncepcia preto navrhuje vytvorenie Zákona o kybernetickej bezpečnosti.¹⁹¹ Ten by mal byť konečne komplexným dokumentom, ktorý by jednoznačne a záväzne priradil kompetencie jednotlivým účastníkom boja proti kybernetickej kriminalite. Ako vyplýva z Akčného plánu k tejto

¹⁸⁸ *Koncepcia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015 - 2020.* [online]. 2015. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-187874>>.

¹⁸⁹ *CSIRT:Report 2015.* [online]. 2016. [Citované dňa 21.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.csirt.gov.sk/doc/CSIRT-SK-Report-2015.pdf>>.

¹⁹⁰ *Akčný plán realizácie Koncepcie kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015 - 2020.* [online]. 2015. [Citované dňa 21.10.2016]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-197723?prefixFile=m_>.

¹⁹¹ *Koncepcia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015 - 2020.* [online]. 2015. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-187874>>.

Koncepcii, návrh zákona mal byť predložený na rokovanie vlády v septembri roka 2016.¹⁹² Koncepcia rovnako navrhuje stanovenie terminológie a záväzných štandardov v oblasti kybernetickej kriminality. V oblasti terminológie by mal byť do júna 2017 vytvorený terminologický a výkladový slovník za účelom zjednotenia pojmov v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Štandardy a metodika by mali byť vydávané v zmysle Akčného plánu priebežne.¹⁹³

V ďalšom bode navrhuje Koncepcia rozpracovanie štyroch mechanizmov. Konkrétne ide o:

- Mechanizmus rozhodovania a riadenia
- Mechanizmus prevencie
- Mechanizmus reakcie
- Mechanizmus obnovy¹⁹⁴

Uvedené mechanizmy majú sumarizovať presné postupy, ktoré majú byť dodržiavané v jednotlivých situáciách. Ako udáva Akčný plán, ich jednotlivé zostavovanie trvá počas celého obdobia 2016- 2020.¹⁹⁵

Ďalším kľúčovým bodom Koncepcie je zlepšenie systému vzdelávania v oblasti kybernetickej bezpečnosti. V jej zmysle ide o: šírenie osvetu a zvyšovanie povedomia, zlepšenie všeobecného vzdelávacieho systému na úrovni základných a stredných škôl a zlepšenie odborného vzdelávacieho systému na úrovni stredných a vysokých škôl a špecialistov.¹⁹⁶ Táto oblasť je z hľadiska implementácie pomerne členitá. V Akčnom pláne je jej venovaná dostatočná pozornosť, jednotlivé kroky sú opäť rozdelené do rôznych období až po rok 2020.¹⁹⁷ Zvyšné body programu sú síce podstatné, avšak ich podrobný rozbor nepovažujeme za potrebný, nakoľko sa na nich pracuje dlhodobo a súčasný stav nie je taký kritický ako v oblastiach jurisdikcie, terminológie, inštitúcii a pod.

¹⁹² Akčný plán realizácie Koncepcie kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015 - 2020. [online].2015. [Citované dňa 21.10.2016]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-197723?prefixFile=m_>.

¹⁹³ Akčný plán realizácie Koncepcie kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015 - 2020. [online].2015. [Citované dňa 21.10.2016]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-197723?prefixFile=m_>.

¹⁹⁴ Koncepcia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015 - 2020. [online]. 2015. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-187874>>.

¹⁹⁵ Akčný plán realizácie Koncepcie kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015 - 2020. [online].2015. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-197723?prefixFile=m_>.

¹⁹⁶ Koncepcia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015 - 2020. [online]. 2015. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-187874>>.

¹⁹⁷ Akčný plán realizácie Koncepcie kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015 - 2020. [online].2015. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-197723?prefixFile=m_>.

Nedostatočnú pripravenosť Slovenska, ale aj iných krajín na kybernetické hrozby dokumentujú konkrétne incidenty. Znáмым je prípad „Red October“. Tento vírus vo forme phishingu bol tak nenápadne zakomponovaný do emailov, že sa nepozorovane šíril po celom svete takmer 5 rokov. Zameriaval sa hlavne na vládne, diplomatické, vojenské a výskumné údaje. Tieto vysoko citlivé údaje vírus kradol a posielal pôvodcovi škodlivého softwaru. Šíril sa teda pomocou emailu či už na PC alebo mobilných telefónoch. Údajne má tento vírus pôvod v Číne, avšak vystopovať zločinca je takmer nemožné. Neskôr bol odhalený spoločnosťou Kaspersky Lab. Vtedy už bol však rozšírený v 69 krajinách sveta.¹⁹⁸ Jednou z nich bola aj Slovenská republika.¹⁹⁹

V januári 2012 došlo k ďalšiemu incidentu, ktorý poukázal na zraniteľnosť slovenského kybernetického priestoru. Stoja za ním hackeri zo známeho združenia Anonymous. Táto skupina s globálnym pôsobením sa snaží poukázať na súčasné problémy kybernetickými útokmi. V roku 2012 bolo takéto konanie údajne protestom proti kauze Gorila, ktorá otriasla Slovenskom. Pri tejto príležitosti hackeri vypli web stránky Penty, poisťovne Dôvera, Prima banky, ale aj politických strán SMER-SD a SDKÚ. Ide údajne o subjekty, ktoré boli podľa Anonymous najviac zapletené v kauze Gorila. Vypnutie web stránok trvalo vždy len pár hodín, následne boli stránky opäť spustené. Cieľom nebol samotný útok ale poukázanie na problematiku a prejav nevôle.²⁰⁰ V tomto prípade teda nemôžeme hovoriť o organizovanom zločine. Cieľom totiž nebol ekonomický zisk. Zraniteľnosť nášho kyberpriestoru je však nepopierateľná.

Vybrané prípady majú len názorný charakter. Kvantita takýchto útokov stále stúpa. Melková a Sokol spomínajú napr. útok na samotný Bezpečnostný úrad v roku 2006, špionážny útok na vládne maily z roku 2013 alebo aj útok na účty členov Globsecu v 2014.²⁰¹

¹⁹⁸ COMPUTERWORLD: *Red October 5 year cyber espionage attack*. [online]. [Citované dňa 24.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.computerworld.com/article/2474163/cybercrime-hacking/red-october-5-year-cyber-espionage-attack--malware-resurrects-itself.html>>.

¹⁹⁹ MELKOVÁ, M., SOKOL, T.: *Príčiny a analýza kybernetických incidentov v slovenskej republike* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016. s. 68. [Citované dňa 24.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.

²⁰⁰ PRAVDA.SK: *Hackeri zaútočili na webové stránky Penty, Dôvery, SDKÚ a Smeru*. [online]. [Citované dňa 24.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/173135-hackeri-zautocili-na-webove-stranky-penty-dovey-sdku-i-smeru/>>.

²⁰¹ MELKOVÁ, M., SOKOL, T.: *Príčiny a analýza kybernetických incidentov v slovenskej republike* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016. s. 68. [Citované dňa 24.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.

V roku 2015 riešila spomínaná jednotka CSIRT dokopy 361 vážnych incidentov. V porovnaní s rokom 2014 ide iba o minimálny nárast (vtedy ich bolo 348). Najväčší podiel na hrozbách tvoril tzv. Botnet.²⁰² Ide o vírus, vďaka ktorému útočník prevezme kontrolu nad počítačom obete. Následne dochádza nie len ku krádeži údajov, ale aj ku šíreniu škodlivého softvéru do ďalších zariadení. Slovo Botnet vzniklo spojením slov „robot“ a „network“ (sieť). Počítače napadnuté týmto vírusom totiž vedia spolu komunikovať a spolupracovať pri útokoch na ďalšie ciele. Alternatívnym názvom pre túto hrozbu je „zombie armáda“. Počítače sú prirovnávané k zombie práve preto, že po napadnutí vírusom samovoľne rozposielajú škodlivý softvér.²⁰³ Botnet predstavoval v roku 2015 až 28% najvážnejších útokov v rámci SR. Druhou najväčšou hrozbou je „škodlivý kód“ s 22%-ami.²⁰⁴ Škodlivý kód označuje pomerne širokú škálu hrozieb. Ide o vírus, ktorý po nainštalovaní do PC užívateľa spôsobí konkrétnu škodu. ESET spomína napr. škodlivý kód JS/Danger.ScriptAttachment, ktorý po nainštalovaní spustí sťahovanie ďalšieho vírusu, väčšinou typu Ransomware (virtuálne výkupné, ktorého princíp sme popísali v tretej kapitole).²⁰⁵ Tretím najčastejším virtuálnym ohrozením v SR v roku 2015 bol tzv. phishing a sociálne inžinierstvo (18% útokov).²⁰⁶ Tieto praktiky sú využívané na krádež údajov. Phishing sa môže šíriť napr. aj obyčajným mailom. Po jeho rozkliknutí dochádza k stiahnutiu vírusu, ktorý následne odosiela údaje z počítača. Ostatné hrozby mali pomerne menší podiel na kybernetických útokoch v SR.

5.3 Predikcia budúceho boja Slovenskej republiky s kyberkriminalitou

Ako sme v predošlej podkapitole poukázali, útoky na slovenský kyberpriestor sú reálnou hrozbou, pričom viaceré z nich boli pomerne úspešné. Nie sme však názoru, že by tento fakt preukazoval výnimočnú neschopnosť SR ochrániť svoj kybernetický priestor. Podobné útoky prebiehajú v súčasnosti aj v iných krajinách. Spomínaný „Red october“ zasiahol dôležité centrá informácií v 69 krajinách, pričom takmer 5 rokov v nich pôsobil

²⁰² CSIRT: *Report 2015*. [online]. 2016. [Citované dňa 24.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.csirt.gov.sk/doc/CSIRT-SK-Report-2015.pdf>>.

²⁰³ HEIMDAL SECURITY: *What is Botnet & How to prevent your PC from being enslaved*. [online]. [Citované dňa 26.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://heimdalsecurity.com/blog/all-about-botnets/>>.

²⁰⁴ CSIRT: *Report 2015*. [online]. 2016. [Citované dňa 26.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.csirt.gov.sk/doc/CSIRT-SK-Report-2015.pdf>>.

²⁰⁵ ESET: *Slovensko zasiahla ďalšia vlna škodlivého kódu, ktorý šifruje obsah infikovaného počítača*. [online]. [Citované dňa 26.10.2016]. Dostupné online na: <<https://www.eset.com/sk/o-nas/press-centrum/tlacove-spravy/malver/article/ezet-slovensko-zasiahla-dalsia-vlna-skodliveho-kodu-ktory-sifruje-obsah-infikovaneho-pocitaca/>>.

²⁰⁶ CSIRT: *Report 2015*. [online]. 2016. [Citované dňa 26.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.csirt.gov.sk/doc/CSIRT-SK-Report-2015.pdf>>.

nepozorovane. Podľa nášho názoru je táto „globálna nepripravenosť“ dôsledkom súčasnej povahy kybernetického priestoru ako takého. Technický rozvoj a šírenie internetu sa uskutočňuje tak rýchlym tempom, že bezpečnostné systémy jednoducho nedokážu dostatočne rýchlo vyvíjať komplexný systém ochrany kyberpriestoru. V súčasnosti poskytuje internet obrovský priestor pre realizáciu rôznych útokov, ktorý je takmer nemožné zabezpečiť. Navyše, na rozdiel od reálneho priestoru, možnosti jeho rastu sú takmer neobmedzené. Princípom súčasnej kybernetickej bezpečnosti je zabezpečenie priestoru pred známymi hrozbami. Kvôli obrovským možnostiam, ktoré web ponúka, však dochádza k neustálemu vývoju sofistikovanejších hrozieb. Až po samotnom odhalení týchto útokov sa vyvíja systém zabezpečenia proti tejto hrozbe. Medzitým však už mohol tento škodlivý kód napáchať rozsiahle škody. Myslíme si, že tento systém sa v najbližšej dobe nezmení. Potrebná je reforma celého virtuálneho priestoru, ktorý by sám o sebe, zo svojej podstaty, zabránil vyvíjaniu nových a nových nástrojov.

Do tej doby však musí SR bojovať proti tomuto druhu kriminality ako je v jej možnostiach. Absolútnou prioritou je podľa nás prijatie Zákona o kybernetickej bezpečnosti. V súčasnosti, kedy je kybernetická bezpečnosť jedna z tých najdôležitejších, je komplexná legislatívna úprava absolútnou nevyhnutnosťou. Tento zákon by mal presne vymedziť kompetencie jednotlivých členov boja proti kybernetickej kriminalite tak, ako bolo spomenuté v Koncepcii. Veríme, že tento zákon bude predchádzať nedorozumeniam medzi jednotlivými subjektmi a prispeje k zmenšeniu medzier, ktorými preniká kybernetická kriminalita do nášho priestoru. Kladne hodnotíme zostavenie špeciálnej jednotky CSIRT, ktorej hlavnou náplňou je monitorovanie virtuálneho priestoru. Jej správy sú prehľadné, stručné a informatívne. 361 zachytených nebezpečných útokov je pomerne silným argumentom úspešnosti. Otázne však je, koľko útokov preniklo bez povšimnutia. Rovnako súhlasíme s myšlienkou Koncepcie, ktorá pojednáva o osвете a vzdelávaní. Veľká časť úspešných útokov je spôsobená nevedomosťou a ľahkovážnosťou užívateľov. Potenciálna krádež virtuálnych dát nie je väčšinou v ponímaní bežného užívateľa takou hrozbou ako fyzická krádež majetku. V skutočnosti však dokáže napáchať oveľa väčšie škody. Dáta môžu byť oveľa cennejším artiklom ako hmotný majetok. Rovnako sa veľa užívateľov spolieha, že keď nenavštevuje rôzne stránky napr. s pornografickým alebo pirátskym obsahom, nemá škodlivý kód prístup do ich počítača. V súčasnosti však už takáto prevencia nestačí a aj keď nie je možné ubrániť sa všetkým druhom útokov, aspoň minimálne zabezpečenie vo forme antivírusu, rôznych hesiel a pod., je nevyhnutné. V tomto zmysle vnímame snahu o zvýšenie povedomia o kybernetických hrozbách za

správnu. Týmto spôsobom je možné predísť väčšiemu množstvu menších a slabších útokov. Koncepcia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015-2020 v našom ponímaní správne vymedzuje problémy. Kľúčová však bude reálna implementácia Akčného plánu nadväzujúceho na túto Koncepciu. Medzinárodná spolupráca v rámci NATO a EU v oblasti kybernetickej bezpečnosti je v našom ponímaní kľúčová. V ideálnom prípade by odhalenie hrozby v jednej krajine mohlo viesť k absolútnemu zamedzeniu jeho vniknutia do ostatných členských štátov.

Ak chceme zhrnúť priority Slovenska v boji proti kybernetickej kriminalite v najbližšej dobe, môžeme ich formulovať nasledovne:

- Prijatie a implementácia komplexného zákona, ktorý by obsahoval zabezpečenie kybernetického priestoru v SR. Tento potenciál má Zákon o kybernetickej bezpečnosti, ktorý by mal byť v dohľadnej dobe schválený.
- Dokončenie zavádzania pojmového aparátu a štandardov v oblasti kybernetickej kriminality, ktoré sú už v procese.
- Zlepšenie spolupráce štátnych autorít na boj proti kybernetickej kriminalite so súkromným sektorom a ďalšími subjektmi, ktoré by mohli v tomto boji pomôcť (napr. výskumné inštitúcie).
- Zvýšenie vedomia a vzdelania v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Odstránením nedbanlivosti a nevedomosti sa dá zabrániť väčšiemu počtu malých útokov.
- Pokračovanie v medzinárodnej spolupráci v boji proti organizovanému zločinu. Výmena informácií a výstrah (napr. prostredníctvom Európskeho centra pre kybernetický zločin Europolu) má kľúčovú úlohu pri snahe zachytiť útok ešte pred samotným aktom.

ZÁVER

Organizovaný zločin je veľmi vážnym bezpečnostným problémom. Bezpečnosť v klasickom ponímaní sa síce spája hlavne s existenciou vojen, avšak nesmieme ignorovať nevojenské (resp. aj zmiešané) bezpečnostné hrozby, medzi ktoré organizovaná kriminalita nepochybne spadá. Ide o rôznorodý súbor ilegálnych činností, ktoré je veľmi náročné spojiť do jednotnej definície. Vyznačujú sa však niektorými spoločnými vlastnosťami, pomocou ktorých vieme vymedziť obsah pojmu organizovaný zločin. Ako sme v priebehu práce ukázali, územie EU nie je oblasťou, ktorej by sa organizovaný zločin vyhýbal. Poškodzuje občanov ako po stránke ekonomickej, tak aj sociálnej a bezpečnostnej.

V tomto zmysle si dovoľíme **potvrdiť** našu **prvú hypotézu**: „Európska únia nie je schopná zamedziť organizovanému zločinu na svojom území.“ Je tak kvôli faktu, že mu EU nie je schopná zamedziť v úplnej miere. Musíme však poznamenať, že bez aktuálnych snáh o jeho potlačenie by bol zrejme organizovaný zločin rozšírený oveľa viac. Problematikou organizovanej kriminality sa EU zaoberá už dlhšiu dobu a vyvinula si špeciálne nástroje na boj proti tomuto fenoménu (napr. Europol). Avšak tak, ako nie je možné úplne zamedziť akúkoľvek kriminalitu, ani organizovanému zločinu sa zrejme nedá v rámci demokratickej spoločnosti zabrániť úplne. Čo sa týka budúcnosti, budeme sledovať proces implementácie a výsledky Európskej globálnej stratégie.

Pri snahe zhodnotiť našu druhú hypotézu vychádzame zo záverečnej kapitoly, v ktorej sme sa pokúsili predvídať boj SR proti kybernetickej kriminalite. Naša **druhá hypotéza** z úvodu znie: „Slovenská republika je pripravená čeliť budúcim kybernetickým bezpečnostným hrozbám.“ V tomto znení musíme našu hypotézu **zamietnuť**. V súčasnosti nie je SR v stave čeliť budúcim kybernetickým hrozbám, ktoré budú nepochybne ešte sofistikovanejšie ako v súčasnosti. Hlavnými problémami sú absentujúca jednoznačná a súhrnná jurisdikcia ošetrojúca boj proti organizovanému zločinu, stále nedokončený pojmový aparát, chýbajúca previazanosť verejného a súkromného sektora a ďalšie. Avšak, dôležité je, že tieto problémy boli identifikované a ich riešenie by malo spočívať v Koncepcii kybernetickej bezpečnosti SR pre roky 2015 - 2020, na ktorú nadväzuje Akčný plán. Budúcnosť SR v oblasti kybernetickej bezpečnosti teda závisí od implementácie tejto Koncepcie a od schopnosti rýchlo reagovať na nové hrozby, ktoré bude kybernetická kriminalita nepochybne neustále prinášať.

Záverom môžeme zhodnotiť, že sme v našej štúdií objasnili organizovaný zločin ako taký, vrátane jednotlivých jeho oblastí. Rovnako sme poukázali na rámec boja EU

proti organizovanej kriminalite. V záverečnej kapitole sme konkretizovali celú problematiku a zúžili ju na oblasť boja SR proti kybernetickej kriminalite, pričom sme sa pokúsili aj o jeho predikciu.

Prínosom práce je prehľadná sumarizácia dostupných informácií o organizovanej kriminalite z domácich ale aj zahraničných zdrojov. Práca môže byť v tomto zmysle využitá na vzdelávacie účely, keďže ponúka pomerne komplexný prehľad problematiky a prehľad dopadov organizovaného zločinu konkrétne na EU. Nakoľko je v súčasnosti stále viac spochybňovaná bezpečnosť občanov EU (aj vplyvom nedávnych teroristických útokov), je potrebné rozširovať poznatky o spôsobe boja Únie s bezpečnostnými hrozbami. Osobitný prínos ponúka posledná kapitola, v ktorej sme zhodnotili stav kybernetickej bezpečnosti SR a vymedzili základné priority zlepšenia stavu do budúcnosti. Rozhodujúca bude reálna implikácia týchto poznatkov. Hodnotíme teda, že náš pôvodný cieľ, ktorým bolo zhodnotenie fenoménu organizovaného zločinu a objasnenie boja EU s týmto okruhom kriminálnej činnosti, sme splnili.

Pre budúci výskum sa ponúka možnosť hĺbkovej analýzy boja proti konkrétnym druhom organizovaného zločinu na národnej úrovni jednotlivých krajín EU (podobne ako boj SR proti kyberkriminalite objasnený v poslednej kapitole našej práce). Následné porovnanie systémov obrany jednotlivých krajín a rozsah ich harmonizácie môže priniesť zaujímavé poznatky. Vzhľadom k rozsahu našej práce a k nášmu poňatiu problematiky skôr na úrovni EU, ide o námety pre možný budúci výskum.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné zdroje:

1. ALLUM, F., LONGO, F., IRRERA, D., KOSTAKOS, P. 2010. *Defining and Defying Organised Crime*. London: Routledge, 2010. 231 s. ISBN 978-0-415-54852-6.
2. ALLUM, F., SIEBERT, R. 2003. *Organised Crime and the Challenge for Democracy*. London: Routledge, 2003. 225 s. ISBN 0-203-43949-X.
3. BISCOP, S., ANDERSSON, J. J. 2008. *The EU and the European Security Strategy: Forging a global Europe*. London: Routledge, 2008. 193 s. ISBN 0-415-47977-0.
4. CALDERONI, F. 2010. *Organised Crime Legislation in the European Union*. Berlin: Springer- Verlag, 2010. 189 s. ISBN 978-3-642-04331-4.
5. COTTEY, A. 2007. *Security in the new Europe*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2007. 258 s. ISBN 978-1-4039-8649-8.
6. EDELBACHER, M. 1998. *Organisierte Kriminalität in Europa: Die Bekämpfung der Korruption und den Organisierten Kriminalität*. Viedeň: Linde Verlag, 1998. 304 s. ISBN 3-85122-805-7.
7. EICHLER, J. 2006. *Medzinárodná bezpečnosť na počátku 21. Století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky- Agentura vojenských informací a služeb, AVIS, 2006. 303 s. ISBN 80-7278-326-2.
8. FIJNAUT, C., PAOLI, L. 2004. *Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policie in the European Union and Beyond*. Dordrecht: Springer, 2004. 1074 s. ISBN 1-4020-2765-6.
9. GILL, P., EDWARDS, A. 2003. *Transnational organised crime: Perspectives on global security*. London: Routledge, 2003. 290 s. ISBN 0-203-63385-7.
10. GRANČAY, M. 2013. *Nová metodika tvorby písomných prác*. Bratislava: Ekonóm, 2013. 132 s. ISBN 978-80-225-3687-5.
11. HOUGH, P. 2004. *Understanding global security*. London: Routledge, 2004. 271 s. ISBN 0-415-29666-8.
12. CHMELÍK, J. 2004. *Zločin bez hranic: Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde, 2004. 184 s. ISBN 80-7201-480-3.
13. LUNDE, P. 2009. *Organizovaný zločin*. Praha: Mladá fronta, 2009. 200 s. ISBN 978-80-204-1997-2.

14. MITSILEGAS, V., MONAR, J., REES, W. 2003. *The European Union and Internal Security*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2003. 203 s. ISBN 0-333-96861-1.
15. NĚMEC, M. 1995. *Organizovaný zločin*. Praha: Naše vojsko, 1995, 224 s. ISBN 80-206-0472-3.
16. ROTH, M. P. 2010. *Global organised crime*. Santa Barbara: ABC- CLIO, LLC, 2010. 308 s. ISBN 978-1-59884-332-3.
17. SOUTHWELL, D. 2009. *História organizovaného zločinu: Pravdivé príbehy a tajomstvá kriminálneho podsvetia*. Bratislava: Fortuna Libri, 2009. 224 s. ISBN 978-80-89379-06-4.
18. ŠKVRNDA, F. 2007. *Spravodajské služby a bezpečnosť sveta*. Bratislava: Ekonóm, 2007. 247 s. ISBN 978-80-225-2272-4.
19. ŠKVRNDA, F., PAWERA, R., WEIS, P. 2008. *Medzinárodná bezpečnosť*. Bratislava: Ekonóm, 2008. 134 s. ISBN 978-80-225-2527-5.
20. VOLNER, Š. 2010. *Bezpečnosť v 21. Storočí*. Bratislava: IRIS, 2010. 387 s. ISBN 978-80-89256-47-1.
21. WRIGHT, A. 2006. *Organised Crime*. Devon: Willan Publishing, 2006. 237 s. ISBN 1-84392-140-5.

Ostatné zdroje:

22. *Akčný plán realizácie Konceptie kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015-2020*. [online].2015. [Citované dňa 21.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-197723?prefixFile=m_>.
23. AVAST: *Statistics*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.avast.com/stats>>.
24. BRHLÍKOVÁ, R.: *Bezpečnosť Európskej únie v kontexte krízy Schengenu in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: Zborník bezpečnostné fórum 2016. II. Zväzok*. [online]. 2016. s. 488.-490. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2197>>.
25. CSIRT:*Report 2015*. [online]. 2016. [Citované dňa 21.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.csirt.gov.sk/doc/CSIRT-SK-Report-2015.pdf>>.
26. DWORZECKI, J.: *Organizovaný zločin v Poľsku*. [online]. 2010. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.akademiapz.sk/sites/default/files/OVVP/003%20%20DWORZECKI%20%20ORGANIZOVANY%20ZLOCIN%20V%20POLSKU.%20NACRT%20PROBLEMATIKY..pdf>>.
27. EMCDDA. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.emcdda.europa.eu/>>.
28. EMCDDA: *EU drugs strategy 2005-2012*. [online]. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index6790EN.html>>.
29. EMCDDA: *The EU drugs strategy (2013-20) and its action plan (2013-16)*. [online]. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete:<<http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/eu-drugs-strategy-2013-20>>.
30. EMCDDA:*EU Drug Market Report 2016*. [online]. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>>.
31. ESET: *Slovensko zasiahla ďalšia vlna škodlivého kódu, ktorý šifruje obsah infikovaného počítača*. [online]. [Citované dňa 26.10.2016]. Dostupné online na:

- <<https://www.eset.com/sk/o-nas/press-centrum/tlacove-spravy/malver/article/ezet-slovensko-zasiahla-dalsia-vlna-skodliveho-kodu-ktory-sifruje-obsah-infikovaneho-pocitaca/>>.
32. ESPAD: *ESPAD report 2015: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. [online]. s. 30.-31. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.espad.org/sites/espad.org/files/ESPAD_report_2015.pdf>.
 33. EU: *Shared Vision, Common Action: a stronger Europe: A global strategy for the European Unions Foreign and Security Strategy*. [online]. 2016. [Citované dňa 23.10.2016]. Dostupné na internete: <https://eeas.europa.eu/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf>.
 34. EU: *Stratégia vnútornej bezpečnosti Európskej únie: Smerom k európskemu bezpečnostnému modelu*. [online]. 2010. [Citované dňa 23.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/sk/documents-publications/publications/2010/pdf/qc3010313skc_pdf/>.
 35. EUCPN. [online]. [Dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eucpn.org/>>.
 36. EUROJUST: *History of Eurojust*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/History.aspx>>.
 37. EUROJUST: *Mission and tasks*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx>>.
 38. EUROPOL, EMCDDA: *Co-operation Agreement between Europol and the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction*. [online]. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/flags/european_monitoring_centre_for_drugs_and_drug_addiction.pdf>.
 39. EUROPOL. [online]. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/page/europol%E2%80%99s-priorities-145>>.
 40. EUROPOL. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/page/mandate-119>>.
 41. EUROPOL. [online]. [Dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/latest_publications/31>.
 42. EUROPOL: *About Europol*. [online]. [Citované dňa 16.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>>.

43. EUROPOL: *IOCTA 2016: Internet Organised Crime Threat Assessment*. [online]. 2016. [Citované dňa 21.10.2016], s. 61. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/europol_iocta_web_2016.pdf>.
44. EUROPOL: *The relentless growth of cybercrime*. [online]. [Citované dňa 20.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.europol.europa.eu/content/relentless-growth-cybercrime>>.
45. EURÓPSKA KOMISIA, EUROPOL: *Joint report from Commission services and EUROPOL "Towards a European strategy to prevent organised crime"*. [online]. 2001. Príloha. [Citované dňa 1.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/2/2001/EN/2-2001-433-EN-1-0.Pdf>>.
46. EURÓPSKA KOMISIA: *Európska pohraničná a pobrežná stráž*. [online]. 2016. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/securing-eu-borders/fact-sheets/docs/a_european_border_and_coast_guard_sk.pdf>.
47. EURÓPSKA KOMISIA: *Financial crime*. [online]. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm>.
48. EURÓPSKA KOMISIA: *Firearms and the internal security of the EU: protecting citizens and disrupting illegal trafficking*. [online]. 2013. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-firearms/docs/1_en_act_part1_v12.pdf>.
49. EURÓPSKA KOMISIA: *Report from the Commission to the Council and the European parliament EU anti-corruption report*. [online]. 2014. [Citované dňa 2.11.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf>.
50. EURÓPSKA KOMISIA: *Report from the commission to the european parliament and the council, Report on the progress made in the fight against trafficking in human beings*. [online]. 2016. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-human>>.

- beings/docs/commission_report_on_the_progress_made_in_the_fight_against_trafficking_in_human_beings_2016_en.pdf>.
51. EURÓPSKA KOMISIA: *Together against trafficking in human beings: EU policy*. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/anti-trafficking/>>.
 52. EURÓPSKA KOMISIA: *Together against trafficking in human beings: EU actions explained*. [online]. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/citizens-corner-eu-actions-explained/eu-actions-explained_en>.
 53. EUROSTAT. [online]. [Dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>>.
 54. EUROSTAT: *Asylum in the EU Member States: Record number of over 1.2 Million first time asylum seekers registered in 2015*. [online]. 2015. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>>.
 55. FATF: *FATF Members and Observers*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>>.
 56. FATF: *What is Money laundering?* [online]. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>>.
 57. FATF: *What we do*. [online]. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/>>.
 58. FATF: *Who we are*. [online]. [Citované dňa 17.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.fatf-gafi.org/about/>>.
 59. FBI: *White-collar crime*. [online]. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fbi.gov/investigate/white-collar-crime>>.
 60. FRONTEX: *Migratory routes map*. [online]. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>>.
 61. FRONTEX: *Migratory routes map*. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>>.
 62. GILINSKY, Y., 2006 in VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>>.

63. HEIMDAL SECURITY: *What is Botnet & How to prevent your PC from being enslaved*. [online]. [Citované dňa 26.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://heimdalsecurity.com/blog/all-about-botnets/>>.
64. HOFREITER, L.: *Apológia bezpečnostnej vedy*, s. 106 [online]. [Citované 31.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=13309>>.
65. HOFREITER, L.: *Predikcia bezpečnostnej situácie v prostredí ochrany kritickej infraštruktúry*. [online]. 2013. s. 176. [Citované dňa 31.10.2016]. Dostupné online: <<http://fbiw.uniza.sk/rks/2013/articles/clanky/hofreiter.pdf>>.
66. IMO. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.imo.org/en/Pages/Default.aspx>>.
67. INTERPOL: *Cybercrime*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.interpol.int/Crime-areas/Cybercrime/Cybercrime>>.
68. INTERPOL: *Organised crime*. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.interpol.int/Crime-areas/Organized-crime/Organized-crime>>.
69. IVANČÍK, R., KAZANSKÝ, R.: *Kybernetická vojna, útoky a terorizmus* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016., s. 12. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.
70. JACKSON & HERBRINK, 1996 in VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>>.
71. JUNG, D., 1999 in VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>>.
72. KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV: *Haagsky program: Desať priorít na nasledujúcich päť rokov*. [online]. 2005. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete:<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0184&from=SK>>.
73. *Koncepcia kybernetickej bezpečnosti SR na roky 2015-2020*. [online]. 2015. [Citované dňa 20.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-187874>>.

74. KROKOSOVÁ, K., ŠUBRTOVÁ, N.: *Comparison of formal and legal regulations of cybersecurity: Brazil vs. Slovakia*, in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016., s. 23.-26. [Citované dňa 20.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.
75. LIBRARY OF THE EUROPEAN PARLIAMENT: *The EU response to organised crime*. [online]. 2013. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI\(2013\)130625_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI(2013)130625_REV1_EN.pdf)>.
76. MALMSTRÖM, C. (EU commissioner): *Fight against arms trafficking: Where do we stand?* [online]. 2012. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete: <http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-841_en.htm>.
77. MANIGART, P.: *Public opinion on European Defence*. [online]. 2001. [Citované dňa 6.10.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_146_en.pdf>.
78. MCAFEE: *Net Losses: Estimating the Global Cost of Cybercrime*. [online]. 2014. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.mcafee.com/us/resources/reports/rp-economic-impact-cybercrime2.pdf>>.
79. MEISELS, 2009, in IVANČÍK, UŠIAK: *Geografické aspekty terorizmu* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. II. Zväzok. [online]. 2016. s. 543. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2197>>.
80. MELKOVÁ, M., SOKOL, T.: *Príčiny a analýza kybernetických incidentov v slovenskej republike* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2016*. I. Zväzok. [online]. 2016., s. 66.-67. [Citované dňa 20.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.fpvmv.umb.sk/app/cmsSiteAttachment.php?ID=2196>>.
81. MILITARY.COM: *Eu army not any time soon: Mogherini*. [online]. [Citované dňa 16.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.military.com/daily-news/2016/09/03/eu-army-not-any-time-soon-mogherini.html>>.

82. MINISTERSTVO VNÚTRA SR: *Organizovaný zločin, drogy, obchodovanie s ľuďmi*. [online]. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.minv.sk/?organizovany-zlocin>>.
83. MMF: *Anti-money laundering/ Combating the financing of terrorism*. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.imf.org/external/np/leg/amlcft/eng/>>.
84. MURDZA, K.: *Organizovaný zločin ako multisektorová bezpečnostná hrozba*. [online]. s. 660. [Citované dňa 12.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://cena.org/analysis/wp-content/uploads/2014/03/Organizovan%C3%BD-zlo%C4%8Din-ako-multisektorov%C3%A1-bezpe%C4%8Dnostn%C3%A1-hrozba.pdf>>.
85. NATO: *Cyber defence*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm>.
86. NATO: *Cyber defence*. [online]. [Dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm>.
87. NRSR: *Bezpečnostná stratégia SR*. [online]. 2005. [Dňa 16.1.2017]. Dostupné na internete: <<http://www.mosr.sk/data/files/833.pdf>>.
88. NRSR: *Obranná stratégia SR*. [online]. 2005. [Dňa 16.1.2017]. Dostupné na internete: <<http://www.mosr.sk/data/files/832.pdf?PHPSESSID=>>>.
89. OCCRP: *Narcotic Superhighways: The Top 5 Routes for Drug Trafficking*. [online]. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.occrp.org/index.php/en/component/content/article/16-other-articles/1843-narcotic-superhighways-the-top-5-routes-for-drug-trafficking>>.
90. OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: *Action plan to combat organised crime*. [online]. 1997. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51997XG0815&from=EN>>.
91. OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: *The prevention and control of organised crime: a European Union strategy for the beginning of the new millenium*. [online]. 2000. [Citované dňa 18.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000F0503&from=EN>>.
92. SVATOŠ, R.: *Organizovaná kriminalita v Českej a Slovenskej republike*. [online]. 2012. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné online:

- <<http://www.akademiapz.sk/sites/default/files/OVVP/008%20%20SVATO%C5%A0%20%20Organizovan%C3%A1%20kriminalita%20%20C4%8Cesk%C3%A1%20republika%20v%20Slovensk%C3%A1%20republika.pdf>>.
93. UN: *Thematic Debate on the 66th session of the United Nations General Assembly on Drugs and Crime as a Threat to Development: On the occasion of the UN International Day against Drug Abuse and Illicit Trafficking*. [online]. 2012. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.un.org/en/ga/president/66/Issues/drugs/drugs-crime.shtml>>.
94. UNODC. [online]. [Citované dňa 10.10.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.unodc.org/>>.
95. UNODC: *About UNODC*. [online]. [Citované dňa 18.11.2016]. Dostupné na internete: <<https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html?ref=menutop>>.
96. UNODC: *Comprehensive study on Cybercrime* [online]. 2013. s.11. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/organized-crime/UNODC_CCPCJ_EG.4_2013/CYBERCRIME_STUDY_210213.pdf>.
97. UNODC: *Comprehensive study on cybercrime*. [online]. 2013. [Citované dňa 11.10.2016]: <https://www.unodc.org/documents/organized-crime/UNODC_CCPCJ_EG.4_2013/CYBERCRIME_STUDY_210213.pdf>.
98. UNODC: *Organised crime*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/index.html?ref=menuaside>>.
99. UNODC: *Protocol against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, supplementing the United Nations convention against transnational organised crime*. [online]. 2004. Annex. článok 3. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf>.
100. UNODC: *Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. [online]. 2004. Annex III. článok 3. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf>.

101. UNODC: *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. [online]. 2004. Annex II. článok 3. [Citované dňa 9.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf>.
102. UNODC: *Smuggling of migrants: the harsh search for a better life*. [online]. [Citované dňa 11.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html>>.
103. UNODC: *Study on firearms 2015*. [online]. 2015. s. 1.-2. [Citované dňa 16.10.2016]. Dostupné na internete: < https://www.unodc.org/documents/firearms-protocol/UNODC_Study_on_Firearms_WEB.pdf>.
104. UNODC: *UN Convention Against Transnational Organised Crime*. [online]. 2004. článok 2. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf>.
105. UNODC: *Victim assistance and Witness Protection*. [online]. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete:< <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/witness-protection.html>>.
106. UNODC: *World Drug Report 2015*. [online]. s. 23. [Citované dňa 12.10.2016]. Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf>.
107. ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE: *Haagsky program: Posilňovanie slobody, bezpečnosti a spravodlivosti v Európskej Únii*. [online]. 2005. [Citované dňa 20.10. 2016]. Dostupné na internete: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005XG0303(01)&from=EN)>.
108. ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKEJ ÚNIE: *Rámcové rozhodnutie Rady 2008/841/SVV*. [online]. 2008. [Citované dňa 22.10.2016]. Dostupné na internete:< <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0841&from=EN>>.

109. ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV: *Jednotná akcia z 21. decembra 1998*. [online]. 1998. [Citované dňa 17.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998F0733&from=EN>>.
110. VON LAMPE, K.: *Organised Crime definitions*. [online]. [Citované dňa 7.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>>.
111. VÝVLEK, J.: *Vojenské a nevojenské bezpečnostné problémy z najnovšieho pohľadu NATO* in FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV UMB BANSKÁ BYSTRICA: *Zborník bezpečnostné fórum 2011*, s. 91.
112. WORLD BANK: *Gross domestic product 2015*. [online]. 2015. [Citované dňa 15.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>>.
113. *Zákon č. 256/1998 Z.z. (Zákon o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov)*. [online]. 1998. [Citované dňa 8.10.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/1998-256>>.
114. *Zákon č. 300/2005 (Trestný zákon)*. [online]. 2005. § 11. [Citované dňa 6.10.2016]. Dostupné na internete: <http://www.informatizacia.sk/ext_dok-zakon_300-2005_trestny_zakon/3453c>.

PRÍLOHY

Príloha č. 1- Hlavné migračné trasy do EU

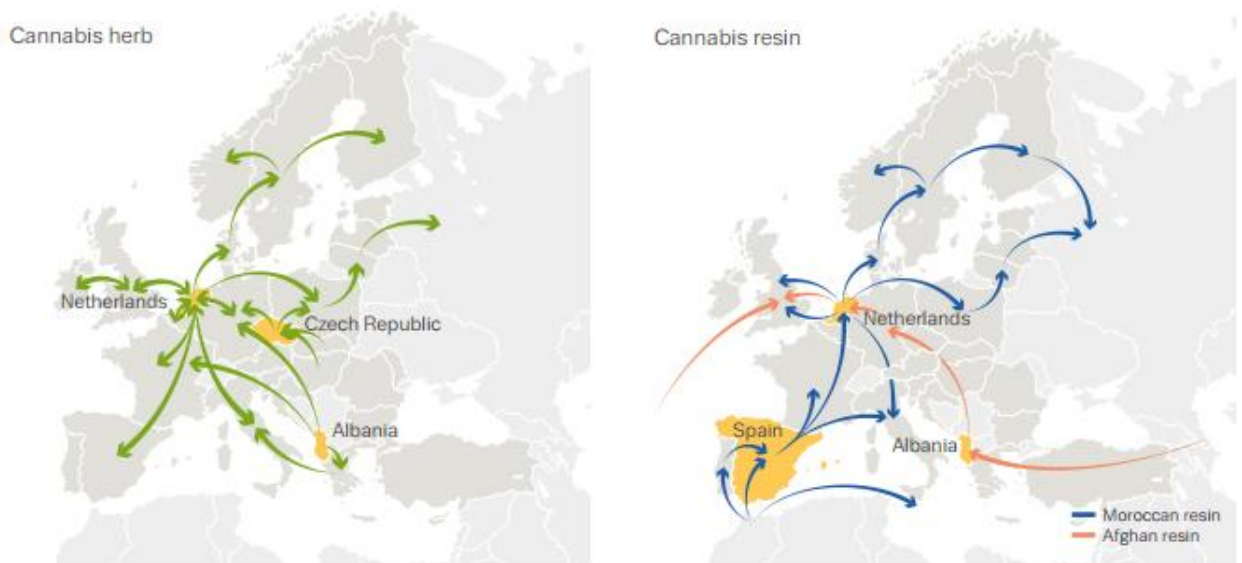

Prameň: FRONTEX: Migratory routes map. [online]. [Citované dňa 19.11.2016].

Dostupné na internete: <<http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>>.

Príloha č. 2- Hlavné trasy obchodu s marihuanou v EU

Main trafficking flows of cannabis in Europe

Note: The trafficking flows represented are a synthesis of a number of information sources and should be considered indicative rather than accurate descriptions of the main trafficking flows.

Prameň: EMCDDA:EU Drug Market Report 2016. [online]. s. 67. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete:

<<http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>>.

Príloha č. 3- Hlavné trasy obchodu s heroínom

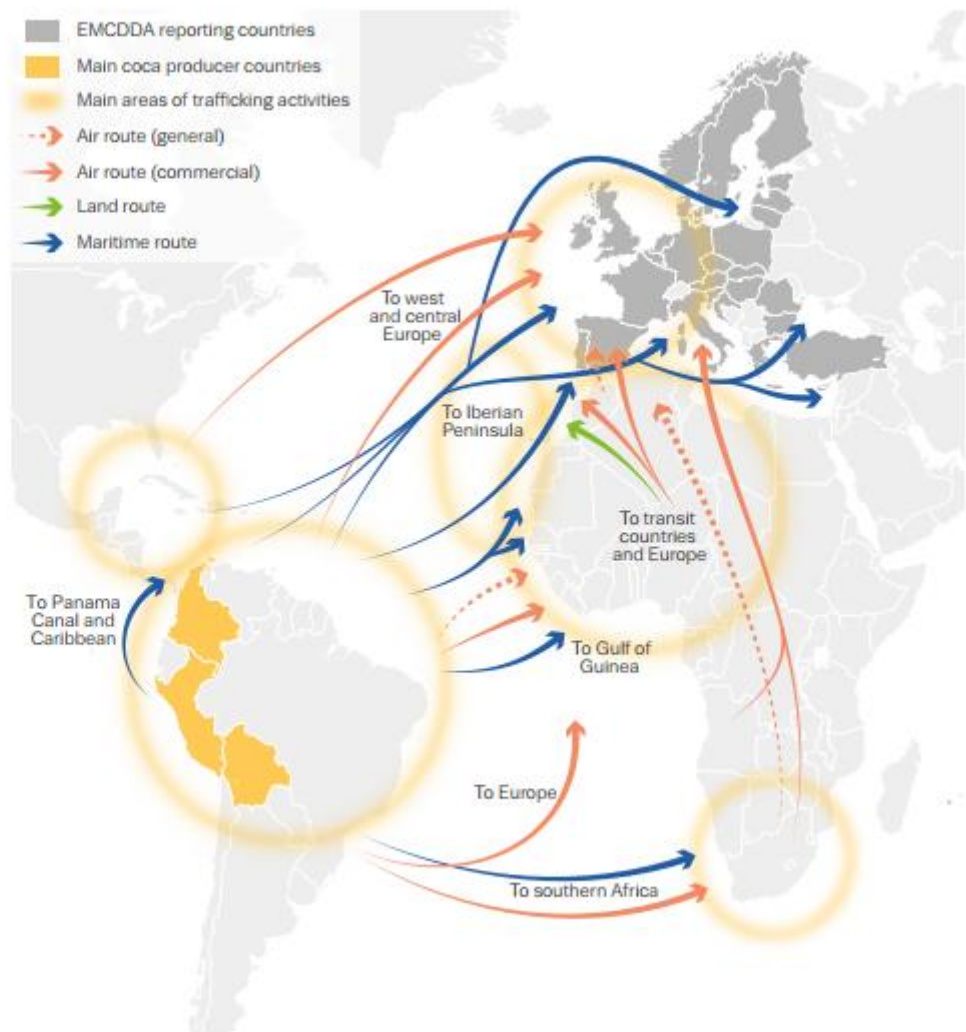
Heroin trafficking routes into Europe

Prameň: EMCDDA:EU Drug Market Report 2016. [online]. s. 86. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete: <<http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>>.

Príloha č. 4- Hlavné trasy obchodu s kokainom

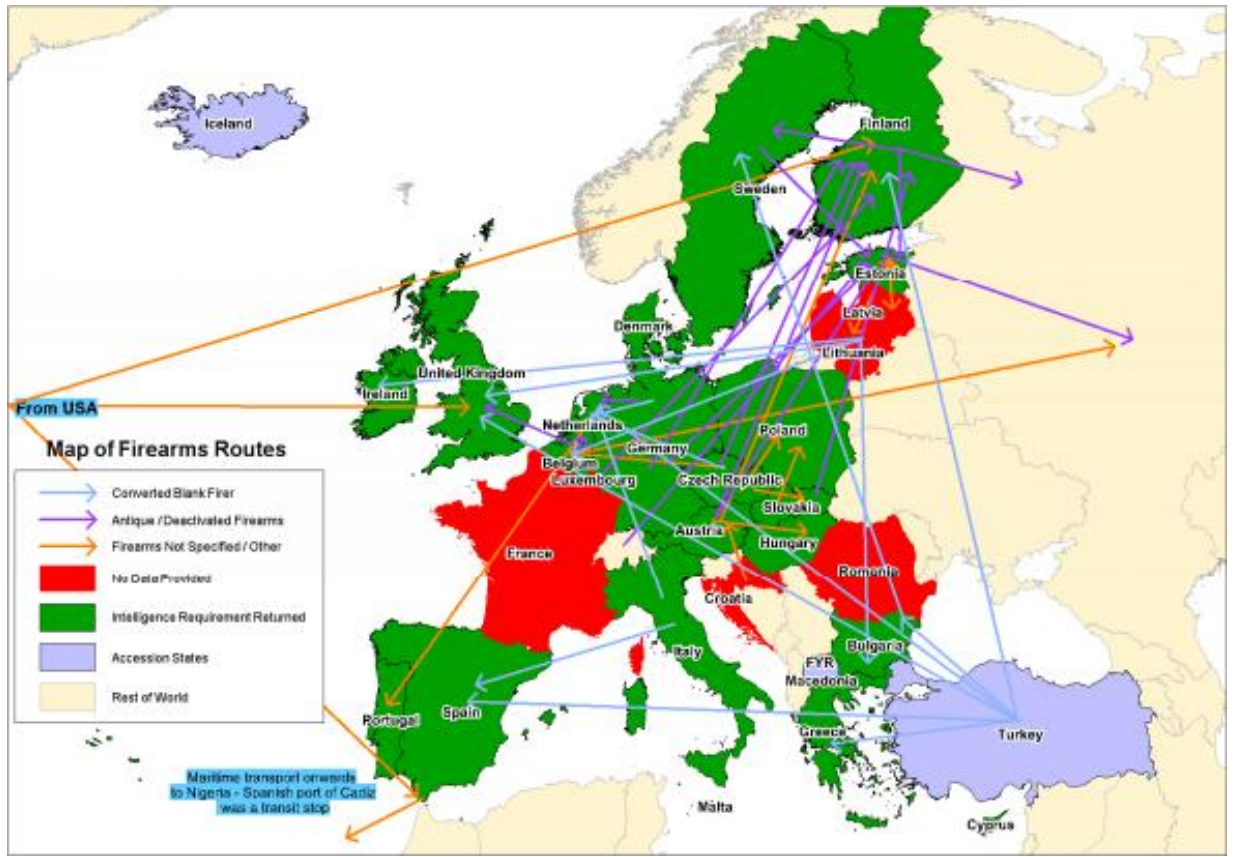
Main trafficking flows of cocaine to Europe

Prameň: EMCDDA: EU Drug Market Report 2016. [online]. s. 105. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete:

<<http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>>.

Príloha č. 5- Mapa obchodu so strelnými zbraňami v EU (2013)

Prameň: EURÓPSKA KOMISIA: Firearms and the internal security of the EU: protecting citizens and disrupting illegal trafficking. [online]. 2013. s. 6. [Citované dňa 19.11.2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-firearms/docs/1_en_act_part1_v12.pdf>.